

Cyfarfod

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

Dyddiad ac Amser

10.00 y.b., DYDD IAU, 11EG CHWEFROR, 2021

Lleoliad

Cyfarfod Rhithiol

Pwynt Cyswllt

Lowri Haf Evans

01286 679878

Lowrihafevans@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd 4 Chwefror 2021)

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU

AELODAETH (19)

Plaid Cymru (10)

Y Cynghorwyr

Aled Ll. Evans
Berwyn Parry Jones
W. Gareth Roberts
Sedd Wag

Aled Wyn Jones
E. Selwyn Griffiths
Paul John Rowlinson

Huw Gruffydd Wyn Jones
Peredur Jenkins
Gethin Glyn Williams

Annibynnol (5)

Y Cynghorwyr

John Brynmor Hughes
John Pughe Roberts
Richard Medwyn Hughes

Dewi Wyn Roberts
Angela Russell

Llais Gwynedd (1)

Y Cynghorydd
Alwyn Gruffydd

Annibynnol Unedig Gwynedd (1)

Sedd Wag - Annibynnol Unedig Gwynedd

Aelod Unigol (1)

Y Cynghorydd
Sion W. Jones

Aelod Lleyg (1)

Mrs Sharon Warnes

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor

R H A G L E N

1. YMDDIHEURIADAU

I dderbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

I dderbyn unrhyw ddatganiad o fuddiant personol

3. MATERION BRYS

Nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

4. COFNODION

5 - 10

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 30 Tachwedd 2020 fel rhai cywir

5. CRYNODEB ARCHWILIAD BLYNYDDOL 2020 CYNGOR GWYNEDD

11 - 18

I ystyried yr adroddiad

6. CYLLIDEB REFENIW 2020/21 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2020

19 - 46

I dderbyn yr wybodaeth, ystyried risgiau sy'n deillio o'r tafluniadau gwariant yn erbyn y gyllideb, a chraffu penderfyniadau'r Cabinet yng nghyswllt rheoli cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau

7. RHAGLEN GYFALAF 2020/21 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2020

47 - 58

I dderbyn yr wybodaeth, ystyried y risgiau ynglŷn â'r Rhaglen Gyfalaf, a chraffu penderfyniadau'r Cabinet

8. Y SEFYLLFA ARBEDION

59 - 70

I dderbyn y wybodaeth, ystyried risgiau cyffredinol sy'n deillio o'r llithriadau, a chraffu penderfyniadau'r Cabinet yng nghyswllt y sefyllfa arbedion

9. CYLLIDEB 2021/2022

71 - 111

Craffu'r wybodaeth cyn i'r Cabinet argymhell cyllideb 2021/22 i'r Cyngor llawn

**10. STRATEGAETH CYFALAF 2021/22 (YN CYNNWYS 112 - 151
STRATEGAETHAU BUDDSODDI A BENTHYG)**

Mae rheoliadau cenedlaethol perthnasol yn mynnu penderfyniad gan y Cyngor llawn ar y Strategaeth Cyfalaf blynyddol. Ymhellach i'r cyflwyniad gar swyddogion o gwmni Arlingclose, Ymgynghorwyr Rheolaeth Trysorlys y Cyngor, gofynnir i aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu dderbyn y adroddiad, nodi'r wybodaeth a'r risgiau perthnasol, a chefnogi bwriad yr Aelod Cabinet Cyllid i gyflwyno'r strategaeth i'r Cyngor llawn am gymeradwyaeth.

11. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL 152 - 160

I dderbyn yr adroddiad, sylwebu ar y cynnwys a chefnogi'r gweithrediadau sydd eisoes wedi'u cytuno gyda'r gwasanaethau perthnasol

12. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2020/21 161 - 166

Diweddarau'r Pwyllgor ar y cynnydd yn erbyn Cynllun Archwilio Mewnol 2020/21

PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU 30/11/2020

Yn bresennol: Y Cynghorydd John Brynmor Hughes (Cadeirydd)
Y Cynghorydd John Pughe Roberts (Is-gadeirydd)

Y Cynghorwyr: Selwyn Griffiths, Alwyn Gruffydd, Peredur Jenkins, Aled Wyn Jones, Berwyn P Jones, Huw W Jones, Dewi Roberts, W Gareth Roberts, Paul Rowlinson, Angela Russell a Gethin Glyn Williams.

Sharon Warnes (Aelod Lleyg)

Swyddogion:

Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Dewi Morgan (Pennaeth Cynorthwyol - Refeniw a Risg) Luned Fôn Jones (Rheolwr Archwilio), Delyth Jones-Thomas (Rheolwr Buddsoddi) a Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth)

Eraill a wahoddwyd:

Y Cynghorydd Ioan Thomas (Aelod Cabinet Cyllid)
Y Cynghorydd Edgar Owen (Cadeirydd y Cyngor)
Morwena Edwards (Cyfarwyddwr Corfforaethol)
Alan Hughes (Archwilio Cymru)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriad gan y Cynghorydd Aled Evans a'r Cynghorydd Medwyn Hughes

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Ni dderbyniwyd datganiad o fuddiant personol gan unrhyw aelod oedd yn bresennol.

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 15 Hydref, 2020 fel rhai cywir.

5. LLYTHYRAU GAN ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU

Cyflwynwyd adroddiad gan y Pennaeth Cyllid yn tynnu sylw'r Aelodau at ddau lythyr a gyflwynwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru yn dilyn derbyn sylwadau ôl archwiliad o adroddiadau lleol, ar ofal preswyl a nyrsio yng Ngogledd Cymru (yn benodol yng nghynghorau Conwy a Sir Ddinbych). Amlygwyd, er mai trefniadau lleol Conwy a Sir Ddinbych oedd yn cael eu trafod, roedd gan Archwilio Cymru bryderon ynglŷn â datrysiad pragmataidd rhanbarth Gogledd Cymru i'r her o sefydlu cronfa gyfun i ariannu lleoedd i bobl hŷn mewn cartrefi gofal. Eglurwyd mai partneriaeth oedd y gronfa gyfun ranbarthol rhwng chwe Cyngor Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC). Roedd gan y

bartneriaeth ranbarthol bryderon ynglŷn ag atebolrwydd cronfa gyfun ehangach, ac wedi sefydlu trefn risg isel, ond roedd Archwilio Cymru yn nodi nad oedd y drefn gyfredol yn cynnig gwerth am arian nac yn sicrhau'r manteision a fwriadwyd drwy gronfa gyfun.

Nododd Cynrychiolydd Archwilio Cymru bod y Gronfa wedi ei sefydlu mewn ymateb i ofynion Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru 2014) gyda Sir Ddinbych yn arwain ar weinyddu'r Gronfa. Ategwyd bod costau gweinyddu'r gronfa oddeutu £20k, ac nad oedd trosglwyddo arian yn ôl ac ymlaen rhwng y partneriaid rhanbarthol yn cynnig budd i ddefnyddiwr gwasanaeth nac yn ddefnydd da o arian cyhoeddus.

Mewn ymateb, nododd y Pennaeth Cyllid bod y trefniant yn caniatáu i awdurdodau lleol gydymffurfio â gofynion y Ddeddf ac adnabod maint gweithrediad perthnasol ar draws y rhanbarth. Amlygodd ei fod yn fodlon bod y trefniant yn isafu'r risg, a bod buddion ehangach yn deillio o'r cyfraniad i rôl Sir Ddinbych. Ategodd bod trysoryddion y rhanbarth ynghyd a thrysorydd BIPBC yn cyfarfod 30/11/20 i drafod ymhellach.

Ategodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol bod cynnwys y gofynion rhanbarthol yn y Ddeddf yn gamsyniad, ac na fyddai ymestyn y cronfa gyfun yn sicrhau manteision i ddefnyddwyr gwasanaeth. Awgrymodd mai cronfeydd lleol fyddai'r dull gorau, gyda hyblygrwydd i ymateb i'r angen yng Ngwynedd, tra dylai'r gweithdrefnau rhanbarthol gcanolbwyntio ar fframweithiau a strwythurau.

Ategodd yr Aelod Cabinet byddai ymestyn trefniadau'r gronfa gyfun yn uchafu risg o golli rheolaeth a bod angen diogelu trethdalwyr Gwynedd.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â beth fyddai goblygiadau peidio cydymffurfio a gofynion y Ddeddf, nodwyd bod rhanbarth y gogledd wedi penderfynu ar gyfyngu'r gweithrediad wrth gydymffurfio â'r Ddeddf.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â rôl y Bwrdd Iechyd, eglurwyd bod BIPBC yn rhoi cyfraniad ar draws y rhanbarth i gyllideb gofal nyrsio.

Yn ystod y drafodaeth, codwyd y materion a ganlyn gan aelodau:-

- Nad y Ddeddf yw'r strwythur orau ar gyfer llywodraethu'r arian
- Bod y ddeddfwriaeth yn enghraifft o ddiffyg y Llywodraeth i wrando ar sylwadau / barn awdurdodau lleol
- Bod swyddogion yn gwneud y lleiafswm posib i gydymffurfio gyda threfniant diangen
- Nad yw'r Llywodraeth wedi datgan yn glir beth yw'r bwriad o gyfuno'r gyllideb a'r manteision o wneud hynny
- Y dylai unrhyw ddeddfwriaeth fod yn canolbwyntio ar ddatblygu meysydd lle mae angen cydweithio a chyd gomisiynu - dylid cyfuno ar faterion cynllunio, nid ar faterion cyllido
- Bod y sefyllfa yn un anffodus.
- Y dylid cael mandad i newid y drefn - angen ail ystyried y Ddeddf - y Llywodraeth heb wrando - awgrym i ysgrifennu at y Llywodraeth yn gofyn am addasu'r ddeddf i gael trefn bendant yn ei lle
- Y dylid cyfleu anfodlonrwydd y Pwyllgor i'r trefniant yn y trafodaethau rhanbarthol

PENDERFYNIAD:

Derbyn yr adroddiad, gan nodi llythyrau'r Archwilydd Cyffredinol a safbwynt awdurdodau lleol a Bwrdd Iechyd y Rhanbarth.

6. RHEOLAETH TRYSORLYS 2019/20 – ADOLYGIAD CANOL BLWYDDYN

Cyflwynwyd adroddiad gan y Pennaeth Cyllid mewn ymateb i'r Cod Ymarfer CIPFA sydd yn argymhell y dylid cynhyrchu adroddiad ar wir weithgarwch Rheolaeth Trysorlys y Cyngor yn ystod y flwyddyn ariannol gyfredol. Adroddwyd, er gwaethaf effaith covid 19 rhwng cyfnod 1 Ebrill a 30 Medi 2020, bod gweithgarwch buddsoddi'r Cyngor o fewn y cyfyngiadau a osodwyd yn wreiddiol. Nodwyd nad oedd unrhyw fanciau lle'r oedd y Cyngor wedi adnau arian wedi methu ad-dalu. Amcangyfrifwyd byddai gwir incwm buddsoddi'r Cyngor yn is na'r incwm disgwylidig yng nghyllideb 2020/21.

Cyfeiriwyd at y Strategaeth Fenthyca ynghyd a rhoi diweddariad byr ar y Gyfradd Sicrwydd Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb). Ategwyd bod y PWLB yn lansio ymgynghoriad eang mewn ymateb i newidiadau sylweddol i'w polisi. Yng nghyd-destun gweithgareddau buddsoddi adroddwyd bod y Cyngor, ers mis Ebrill wedi derbyn arian gan Lywodraeth Cymru i gefnogi busnesau bach a chanolig yn ystod y pandemig trwy gynlluniau grant. Derbyniwyd £62m, wedi'i fuddsoddi dros dro mewn offerynnau hylif byr-ddyddiedig fel cyfrifon galw a Chronfeydd Marchnad Arian. Talwyd £59m erbyn diwedd mis Medi. Yn ystod y 6 mis, roedd balans buddsoddiadau'r Cyngor yn amrywio rhwng £49.6 a £110.4 miliwn oherwydd gwahaniaethau amseru rhwng incwm a gwariant. Ategwyd mai prif amcan y Cyngor yw buddsoddi'r arian yn ddarbodus gan daro cydbwysedd rhwng risg ac enillion.

Adroddwyd bod rhagolygon economaidd ar gyfer cyfraddau llog wedi newid yn llwyr gyda dyfodiad y pandemig byd-eang. Y gyfradd llog ar gyfartaledd a dderbyniwyd ar falansau tymor byr oedd 0.07% yn ystod y cyfnod o chwe mis hyd at 30 Medi 2020, gyda buddsoddiadau mwy diweddar yn cael eu gwneud mor isel â 0.01%. Gosodwyd y dangosydd hwn pan oedd y gyfradd sylfaenol yn 0.75% ac felly mae'n rhesymol bod cynnydd o 1% yn cael cymaint o effaith, ynghyd a'r effaith ddifrifol y mae'r pandemig wedi ei gael ar enillion buddsoddiadau.

Eglurwyd bod y rhagolygon economaidd byd-eang tymor canolig yn wan. Er bod y cyfyngiadau cloi cychwynnol llym wedi lleddfu, nid yw coronafirws wedi'i atal ac mae ail donnau wedi ysgogi mesurau mwy cyfyngol ar sail ranbarthol a chenedlaethol. Bydd y cyfyngiadau hyn yn parhau i gael effaith ar weithgareddau arferol hyd nes bod brechlyn effeithiol yn cael ei gynhyrchu a'i ddosbarthu.

Diolchwyd am yr adroddiad ac am y gwaith o reoli'r trysorlys mewn cyfnod heriol ac ansicr.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â'r posibilrwydd o orfod talu banciau i edrych ar ôl ein cronfeydd, nodwyd bod hyn yn bosibilrwydd, ond er bod y sefyllfa wedi ei osgoi hyd yma, ni ddylid diystyru cyfraddau banc negyddol i'r dyfodol.

PENDERFYNWYD derbyn yr adroddiad

7. TREFNIADAU GWRTH DWYLL, GWRTH LYGREDIGAETH a GWRTH LWGRWOBWRWYO

Cyflwynwyd adroddiad gan y Pennaeth Cyllid Cynorthwyol (Refeniw a Risg) yn diweddarau'r Pwyllgor ar drefniadau atal twyll ac atal llygredd y Cyngor ynghyd a chynnydd ar y rhaglen waith am y tair blynedd nesaf. Atgoffwyd yr Aelodau bod rhaglen waith Strategaeth Gwrth-dwyll, Gwrthlygredd a Gwrth Lwgrwobrwyo Cyngor Gwynedd ar gyfer 2019 - 2022 wedi ei mabwysiadu gan y Pwyllgor ar y 14eg o Chwefror 2019. Nodwyd bod y Strategaeth yn cynnwys wyth o weithrediadau y dylid eu cyflwyno yn ystod y tair blynedd er mwyn cryfhau trefniadau gwrth-dwyll y Cyngor o fewn yr adnoddau sydd ar gael.

Amlygwyd nad oedd swyddogion y Cyngor yn ymchwilio i honiadau o dwyll yn ei erbyn ar hyn o bryd.

Tynnwyd sylw at adnabod risgiau newydd gan gyfeirio ar y gweithrediad i gynnal gweithdai rheolaidd o swyddogion perthnasol i drafod materion sy'n codi, risgiau ymddangosol a rhannu arferion da. Cyflwynwyd cynllun i'r Pwyllgor yn fis Gorffennaf oedd yn cynnwys archwiliadau penodol sy'n ymateb i feysydd a allai fod yn destun twyll yn sgil yr argyfwng.

Adroddwyd mai un o effeithiau'r argyfwng oedd y cynnydd mewn cyfleon twyll a sgamiau, a bod rhywun yn dod yn fwy ymwybodol o'r materion hyn o fod yn gweithio o adre drwy brofi cynifer o alwadau ffôn twyllodrus sy'n cael eu gwneud i gartrefi. O geisio ymchwilio i dwyll gostyngiad Treth Cyngor nodwyd, er y bwriad o gynnal cyfweiliadau twyll, nid oedd yr amgylchiadau eleni wedi caniatáu i gamau pellach gael eu cymryd fel y disgwyliwyd gan nad oedd yr argyfwng iechyd cyhoeddus wedi caniatáu cynnal cyfweiliadau ffurfiol ayb.

Yng nghyd-destun defnyddio data, cyfeiriwyd at y gweithrediad i asesu'r posibilrwydd o ddefnyddio data'n well er mwyn adnabod ac ymchwilio i dwyll. Nodwyd bod Cyngor Gwynedd yn cydweithio â chwmni Datatank i ddarparu gwaith parhaus o adolygu'r disgownt person sengl a roddir i gyfrifon Treth Cyngor. Mae ceisiadau ffug am y disgownt yma ymysg y twyll mwyaf cyffredin yn genedlaethol.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â thaliadau ffyrlo, nodwyd bod nifer o geisiadau ffyrlo ffug wedi eu cyflwyno ar draws Prydain. Ategwyd y byddai'r Uned Archwilio yn ymchwilio i faterion a fyddai'n ymwneud ag unrhyw geisiadau twyllodrus sy'n cael eu cyflwyno i'r Cyngor.

PENDERFYNWYD:

Derbyn yr adroddiad hwn fel diweddariad ar y camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd yn y maes gwrth-dwyll a gwrthlygredd

8. TREFNIADAU RHEOLI RISG

Cyflwynwyd adroddiad gan y Pennaeth Cyllid Cynorthwyol (Refeniw a Risg) yn diweddarau'r Pwyllgor ar ddatblygiadau i'r trefniadau rheoli risg, y camau gweithredu nesaf ac i ystyried os yw'r ymateb yn mynd i'r afael a'r materion a godwyd yn llythyr yr Archwilwyr. Atgoffwyd yr Aelodau mai un o gyfrifoldebau statudol y Pwyllgor yw adolygu ac asesu trefniadau'r Awdurdod ar gyfer rheoli risgiau, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol, yn unol â Rhan 81 (1)(c) Mesur Llywodraeth Lleol (Cymru) 2011.

Eglurwyd bod y gofrestr risg yn ddogfen fyw ac yn cael ei diweddarau'n briodol er mwyn adlewyrchu gwir sefyllfa'r Cyngor. Cydnabuwyd yn y gorffennol y gwelwyd gweithgareddau achlysurol mewn ymateb i gais i ddiweddarau'r gofrestr, ond erbyn hyn mae'r mater yn cael sylw llawer mwy cyson sydd yn arwydd bod Rheolwyr wedi dechrau gweld diweddarau'r gofrestr fel rhywbeth naturiol. Ategwyd hefyd y byddai cynnwys y gofrestr risg a'r cynnydd a wneir i fynd i'r afael a'r materion sydd angen sylw, yn chwarae rhan ganolog mewn cyfarfodydd adolygu perfformiad yn y dyfodol.

Diolchwyd am yr adroddiad a mynegwyd bod y gofrestr yn amlygu neges bositif bod trefniant yn ei le

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â chofnodi'r pandemig fel risg newydd ac y dylid adnabod y gwersi a ddysgwyd o'r argyfwng, nodwyd bod y gofrestr yn arf ar gyfer blaenoriaethu, a derbyniwyd y sylw bod angen amlygu hyn yn yr adroddiad.

Derbyn yr adroddiad fel diweddariad ar y camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd i sicrhau fod cofrestr risg gyflawn yn ei le.

9. CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2020/21

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Archwilio yn diweddarar'r Pwyllgor ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau'r Cynllun Archwilio Mewnol 2020/21. Amlygwyd bod 38 archwiliad unigol wedi ei rhaglennu ar gyfer y flwyddyn gyda gwir gyraeddiad ar gyfer 31/10/20 yn 18.42% - allan o'r 38 archwiliad roedd 7 wedi ei rhyddhau yn derfynol / cwblhau. Mewn ymateb, i'r argyfwng covid-19, nodwyd, bod rhai o swyddogion yr Uned Archwilio wedi cael eu trosglwyddo i'r Gwasanaeth Refeniw i gefnogi'r gwasanaeth i weinyddu grantiau busnes Llywodraeth Cymru.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â goblygiadau cwblhau llai o archwiliadau na'r hyn a gynlluniwyd, amlygodd y Rheolwr Archwilio bod angen addasu'r ffordd o gynnal archwiliadau. Derbyniwyd bod cynnal archwiliadau yn anodd yn yr hinsawdd bresennol, ond ymddengys tuedd gan wasanaeth o beidio â gweithredu oherwydd gofynion ychwanegol o ganlyniad i'r argyfwng. Ategwyd bod angen rhoi cyfarwyddyd i swyddogion gydweithredu, ond pwysleisio na fyddai'r gwaith yn amharu ar swyddogion allweddol.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â sut mae'r uned yn goresgyn y cyfyngiad o fynd ar safle, mynegwyd bod yr Uned yn ceisio osgoi ymchwiliadau lle mae angen mynd a'r safle gyda nifer bellach yn cael eu cynnal drwy gyfrwng Teams a thystiolaeth yn cael ei dderbyn drwy e-byst. Amlygwyd bod risg o fethu darparu sicrwydd a mynegwyd bod yr Uned yn ceisio cydweithio gyda gwasanaethau i geisio gwneud pethau mor rhwydd â phosib i swyddogion weithredu.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn yr wybodaeth, gan nodi'r cynnwys fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2020/21**
- **Cefnogi'r Uned Archwilio i ddwyn perswâd rhesymol ar Adrannau fel bod modd parhau i gynnal y gwaith yn briodol o dan yr amodau**

10. ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU

Cyflwynwyd adroddiad gan Gadeirydd y Pwyllgor yn adrodd ar gyfarfod a gynhaliwyd 10/11/2020 i drafod yr archwiliad 'Goramser' mewn ymateb i benderfyniad y Pwyllgor (30/07/20) i alw Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol i gyfarfod y Gweithgor Gwella Rheolaethau i drafod y mater ymhellach. Derbyniwyd, er bod rheolaethau mewn lle bod angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a /neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.

Mynegodd y Rheolwr Archwilio nad oedd y polisi cyfredol yn synhwyrol o ran talu goramser – gellid talu am oramser os yw'r gwaith wedi ei gynllunio o flaen llawn (rhaglunedig) ond dim ar gyfer gwaith heb ei gynllunio (unplanned). Ategodd os oedd Rheolwyr yn ymwybodol o unrhyw waith rhaglunedig, yna nad oedd rhesymeg pam na allai hynny gael ei raglennu i raglen waith arferol y gwasanaeth a bod taliadau goramser i'w talu ar gyfer argyfyngau yn unig.

Adroddwyd bod y Rheolwr Ymgynghorol Gwasanaethau Adnoddau Dynol wedi nodi bod y polisi wedi ei sefydlu beth amser yn ôl a bod angen ail-ymweld â'r polisi a'r trefniadau goramser yn gorfforaethol. Datganwyd bod prosiect eisoes ar y gweill.

Deiliant y cyfarfod oedd i'r Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol ail-ymweld â'r cynllun gweithredu gan ei ddiweddarau o safbwynt dyddiadau gweithredu.

Nodwyd bod y drafodaeth wedi bod yn fuddiol.

PENDERFYNWYD derbyn yr wybodaeth

11. CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL

Cyflwynwyd, er gwybodaeth, adroddiad gan y Rheolwr Archwilio yn diweddarau'r Pwyllgor ar waith archwilio mewnol am y cyfnod hyd 31 Hydref 2020. Amlygwyd bod 10 o archwiliadau'r cynllun wedi eu cwblhau.

Yn ogystal gwnaethpwyd gwaith ar archwiliad "Datganiadau Cyflogaeth". Bwriad yr archwiliad oedd gwirio bod cymal ynglŷn â hyfforddiant statudol megis diogelu wedi ei gynnwys yn natganiadau cyflogaeth holl staff y Cyngor er mwyn atgyfnerthu'r pwysigrwydd bod y cyfrifoldeb yn berthnasol i bawb. Detholwyd sampl o 40 aelod o staff ar draws y Cyngor oedd yn newydd i'w swydd ers mis Ionawr 2020 a gwriwyd eu datganiadau cyflogaeth a chofnodion hyfforddiant. Darganfuwyd nad oedd y cymal wedi ei gynnwys mewn unrhyw un o'r datganiadau cyflogaeth a ddetholwyd. Cysylltwyd â'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol (Adran Cefnogaeth Gorfforaethol), a cadarnhaodd y Rheolwr Gwasanaethau Ymgynghorol Adnoddau Dynol nad oedd gwaith wedi ei wneud i gynnwys y cymal oherwydd bod amgylchiadau Covid-19 wedi amharu ar gyflawni hynny. I'r perwyl hyn, penderfynwyd peidio dyrannu lefel sicrwydd ond i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol ail-ymweld â'r maes yn ystod chwarter 4 2020/21, gan ddethol sampl newydd o aelodau o staff. Bydd y darganfyddiadau yn cael eu hadrodd i'r pwyllgor.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad hwn ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Ebrill 2020 hyd at 31 Hydref 2020 a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00 a daeth i ben am 12.00yp

CADEIRYDD

Eitem 5

ENW'R PWYLLGOR	Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
DYDDIAD Y CYFARFOD	11 Chwefror 2021
TEITL YR EITEM	Crynodeb Archwiliad Blynyddol 2020 Cyngor Gwynedd
PENNAETH ADRAN	Geraint Owen, Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol
AELOD CABINET	Y Cynghorydd Dyfrig Siencyn
AWDUR	Dewi W. Jones, Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor
PWRPAS	Cyflwyno'r Adroddiad i'r Pwyllgor Archwilio

1. CEFNDIR

- 1.1. Mae Crynodeb Archwiliad Blynyddol 2020 Cyngor Gwynedd gan yr Archwilydd Cyffredinol yn crynhoi'r gwaith archwilio a wnaed yn y Cyngor hwn gan Archwilio Cymru ers cyhoeddi'r adroddiad diwethaf ym mis Awst 2019.
- 1.2. Dylid pwysleisio nad adolygiad cynhwysfawr o holl drefniadau neu wasanaethau'r Cyngor mo'r adroddiad hwn.
- 1.3. Er mwyn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol mae Archwilio Cymru yn cwblhau gwaith bob blwyddyn sydd ynghlwm a'r dyletswyddau canlynol – Archwilio Cyfrifon, sicrhau Gwerth am Arian, gwneud Gwelliannau Parhaus a chydymffurfio a'r Egwyddor Datblygu Cynaliadwy.
- 1.4. Fe gwblheir prosiectau penodol gan hefyd ddefnyddio gwybodaeth sydd wedi ei gasglu gan reoleiddwyr eraill megis Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn. Ceir crynodeb o ganfyddiadau a'r casgliadau ar gyfer y gwaith a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn diwethaf yn y ddogfen crynodeb.
- 1.5. Yn amlwg bu i bandemig Covid-19 effeithio ar y gwaith archwilio dros y misoedd diwethaf ac o ganlyniad bu'n rhaid ail-edrych ar y rhaglen waith oedd wedi ei chynllunio gan hefyd edrych ar ffyrdd newydd o weithio.
- 1.6. Bydd swyddogion Archwilio Cymru yn cyflwyno'r adroddiad i'r Aelodau gan dynnu sylw at y prif bwyntiau a bydd cyfle i Aelodau ofyn cwestiynau ar sail cynnwys yr adroddiad.

2. ARGYMHELLIAD

- 2.1. Gofynnir i Aelodau dderbyn yr adroddiad.

Cyngor Gwynedd

Crynodeb archwiliad blynyddol 2020

Dyma grynodeb o'n harchwiliad ar gyfer Cyngor Gwynedd. Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers yr Adroddiad Gwella Blynyddol diwethaf, a gyhoeddwyd ym mis Awst 2019. Mae'r crynodeb o'n harchwiliad yn rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Mae rhagor o wybodaeth am y dyletswyddau hyn ar gael ar ein [gwefan](#).

Ynglŷn â'r Cyngor

Rhai o'r gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor

Ffeithiau allweddol

Mae'r Cyngor yn cynnwys 75 cynghorydd sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol canlynol:

- Plaid Cymru 39
- Annibynnol 21
- Llais Gwynedd 6
- Annibynnol Unedig Gwynedd 3
- Plaid Genedlaethol Cymru 2
- Aelod Unigol 1
- Llafur 1
- Democratiaid Rhyddfrydol 1
- Sedd wag 1

Gwariodd y Cyngor £250.1 miliwn ar ddarparu gwasanaethau yn ystod 2019-20, yr 11eg gwariant isaf o blith y 22 cyngor unedol yng Nghymru.

Ar 31 Mawrth 2020, roedd gan y Cyngor £71.1 miliwn yn ei gronfeydd ariannol wrth gefn y gellid eu defnyddio. Mae hyn yn cyfateb i 28% o wariant blynyddol y Cyngor ar wasanaethau, yr ail ganran uchaf o blith y 22 cyngor unedol yng Nghymru.

Bernir bod dwy (3%) o'r 73 ardal yng Ngwynedd ymhlith y 10% mwyaf difreintiedig yng Nghymru, sef y 6ed isaf o blith y 22 cyngor unedol yng Nghymru¹.

Rhagwelir y bydd poblogaeth Gwynedd yn cynyddu 5.3% rhwng 2020 a 2040 o 124,670 i 131,314, gan gynnwys gostyngiad o 0.4% yn nifer y plant, cynnydd o 0.9% yn nifer y boblogaeth o oedran gweithio a chynnydd o 20.8% yn nifer y bobl 65 oed a throsodd².

Dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol

Rydym yn cwblhau gwaith bob blwyddyn i gyflawni'r dyletswyddau canlynol

- **Archwilio Cyfrifon**

Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i sicrhau y cedwir cofnod priodol o wariant arian cyhoeddus.

- **Gwerth am arian**

Mae'n rhaid i'r Cyngor roi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, a rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol fod wedi'i fodloni ei fod wedi gwneud hyn.

- **Gwelliant parhaus**

Mae'n rhaid i'r Cyngor roi trefniadau ar waith hefyd i wneud gwelliannau parhaus, gan gynnwys cynlluniau ac adroddiadau cysylltiedig, ac mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu a yw'r Cyngor yn debygol o fodloni'r gofynion hyn (neu wedi gwneud hynny).

- **Egwyddor datblygu cynaliadwy**

Mae angen i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu a chymryd camau i gyflawni eu hamcanion llesiant. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

¹ Diffinnir ardal yn y cyd-destun hwn fel 'Ardal Cynnyrch Ehangach Haen Is'. Ffynhonnell: Stats Cymru

² Ffynhonnell: Stats Cymru

Ers Gwanwyn 2020, mae'r pandemig parhaus wedi effeithio ar ein gwaith archwilio. Rydym yn cydnabod y straen enfawr ar wasanaethau cyhoeddus ac wedi ail-lunio ein rhaglen waith, ac wedi dod o hyd i ffyrdd newydd o weithio i leihau ei effaith ar ymateb cyrff cyhoeddus i COVID-19, tra'n parhau i gyflawni ein dyletswyddau statudol.

Er mwyn cyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol, rydym yn cwblhau prosiectau penodol, ond rydym yn dibynnu ar waith archwilio arall hefyd, a gwaith rheoleiddwyr fel Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg). Rydym yn ystyried canfyddiadau ein gwaith archwilio wrth asesu a yw'r Cyngor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau gwerth am arian. Ceir crynodeb o'n canfyddiadau a'n casgliadau isod.

Yr hyn a ganfuwyd gennym

Archwiliad o Gyfrifon 2019-20 Cyngor Gwynedd

Bob blwyddyn, rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

Ar gyfer 2019-20:

- Rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn ddiamedod, gwir a theg ar ddatganiadau ariannol y Cyngor ar 5 Tachwedd 2020, 25 diwrnod cyn y dyddiad cau statudol.
- Paratowyd Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac Adroddiad Naratif y Cyngor yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd gan y Cyngor a chyda'n gwybodaeth ni am y Cyngor.
- Roedd ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio ar 3 Mehefin 2020 yn dda ar y cyfan.
- Gwnaed nifer o newidiadau i ddatganiadau ariannol y Cyngor yn deillio o'n gwaith archwilio, a adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio yn ein Hadroddiad Archwilio Datganiadau Ariannol ym mis Hydref 2020.
- Yn ogystal â chyfrifoldebau'r Archwilydd Cyffredinol am archwilio datganiadau ariannol y Cyngor, mae'n gyfrifol hefyd am ardystio nifer o ffurflenni a hawliadau grant. Nid yw ein gwaith hyd yma wedi nodi unrhyw faterion arwyddocaol.
- Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cyhoeddi'r dystysgrif yn cadarnhau bod archwiliad cyfrifon 2019-20 wedi'i gwblhau.
- Gellir cael gafael ar ffeithiau a ffigurau allweddol o ddatganiadau ariannol 2019-20 [yma](#).

Archwiliad Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol – Darparu Gwasanaethau Gofal gyda Phum Tîm Ardal (Ionawr 2020)

Roedd yr archwiliad a gynhaliwyd gennym yn 2019-20 yn ystyried i ba raddau y mae'r Cyngor wedi gweithredu'n unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth gymryd camau i Ddarparu Gwasanaethau Gofal gyda Phum Tîm Ardal. Daethom i'r casgliad bod nod y Pum Tîm Ardal yn cyd-fynd yn naturiol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, ond drwy ymgorffori'r pum ffordd o weithio o fewn dull Ffordd Gwynedd y Cyngor, gallai fanteisio'n llawnach ar y cyfleoedd a gynigir gan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Gellir gweld yr adroddiad [yma](#).

Gwelliant Parhaus

Ar dystiodd yr Archwilydd Cyffredinol fod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau cyfreithiol ar gyfer cynllunio ac adrodd ar welliannau, ac mae'n credu ei fod yn debygol o fodloni gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 yn ystod 2020-21.

Cynaliadwyedd Ariannol (Mawrth 2020)

Yn ystod 2019-20, buom yn archwilio cynaliadwyedd ariannol pob Cyngor yng Nghymru. Daethom i'r casgliad bod y Cyngor mewn sefyllfa ariannol gymharol gryf ar hyn o bryd a bod ei strategaeth ariannol drosfwaol wedi cefnogi cydnherthedd ariannol yn dda; fodd bynnag, mae gan rai gwasanaethau orwariant blynyddol sylweddol ac ni wireddir yr holl arbedion, sy'n achosi risg i gynaliadwyedd ariannol yn y tymor hwy. Gellir gweld yr adroddiad [yma](#).

Y Fenter Twyll Genedlaethol

Ym mis Hydref 2020, cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol ei adroddiad ar ganfyddiadau ymarfer paru data diweddaraf y Fenter Twyll Genedlaethol (NFI) yng Nghymru. Roedd yr ymarfer yn helpu cyrff cyhoeddus yng Nghymru, gan gynnwys y 22 awdurdod unedol, i nodi twyll a gordaliadau gwerth cyfanswm o £8 miliwn. Mae'r adroddiad ar gael ar ein gwefan [yma](#). Mae'r Fenter yn parhau i gael ei datblygu, ac yn yr ymarfer NFI arfaethedig (NFI 2020-2022), bydd gan awdurdodau lleol fynediad at ddata sydd wedi'i baru er mwyn helpu i nodi ceisiadau twyllodrus posibl ar gyfer grantiau cymorth busnes COVID-19.

Arolygiaethau Eraill

Ystyriwyd adroddiadau Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac Estyn hefyd, ynghyd ag unrhyw gamau dilynol a gymerwyd gan y Cyngor mewn ymateb.

Cyhoeddodd AGC eu llythyr adolygu perfformiad i awdurdodau lleol 2019/20 ym mis Awst 2020. Mae'r adroddiad [yma](#).

Mae Estyn wedi cynnal nifer o arolygiadau yn ogystal â chyhoeddi adroddiadau thematig. Ni chafwyd unrhyw arolygiadau eraill o Gyngor Gwynedd yn ystod y cyfnod hwn, ond fel arfer arolygodd Estyn ysgolion lleol, ac roedd gwasanaethau sydd wedi'u cofrestru gydag AGC yng Ngwynedd yn cael eu hadolygu'n rheolaidd.

Astudiaethau Llywodraeth Leol

Yn ogystal â gwaith lleol ym mhob cyngor, bob blwyddyn rydym yn cynnal astudiaethau ledled y sector llywodraeth leol hefyd i wneud argymhellion ar gyfer gwella gwerth am arian. Ers yr adroddiad gwella blynyddol diwethaf, rydym wedi cyhoeddi'r adroddiadau canlynol:

Effeithiolrwydd awdurdodau cynllunio lleol (Mehefin 2019)

Adolygydd cynnydd awdurdodau cynllunio lleol o ran cyflawni eu cyfrifoldebau newydd. Daethom i'r casgliad nad yw awdurdodau cynllunio yn ddigon gwydn i gyflawni gwelliannau hirdymor oherwydd eu capasiti cyfyngedig a'r her o reoli system gymhleth. Gellir gweld yr adroddiad llawn [yma](#).

Y 'Drws Blaen' i Ofal Cymdeithasol (Medi 2019)

Ystyriwyd effeithiolrwydd y 'drws blaen' newydd i ofal cymdeithasol, gan edrych yn benodol ar wasanaethau i oedolion. Er bod cynghorau'n atal y galw am ofal cymdeithasol, canfuwyd nad yw gwybodaeth, cyngor a chymorth yn effeithiol yn gyson. Gellir gweld yr adroddiad llawn [yma](#).

Adolygiad o Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (Hydref 2019)

Rydym wedi archwilio sut y mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn gweithredu; gan edrych ar eu haelodaeth, eu cylch gorchwyl, amllder a ffocws cyfarfodydd, y modd y maent yn cyd-fynd â phartneriaethau eraill, adnoddau a threfniadau craffu. Daethom i'r casgliad nad yw Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus yn debygol o wireddu eu potensial oni bai y rhoddir rhyddid iddynt i weithredu'n fwy hyblyg ac i feddwl a gweithredu'n wahanol. Gellir gweld yr adroddiad llawn [yma](#).

Cynnydd o ran gweithredu Deddf Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Tachwedd 2019)

Rydym wedi archwilio sut y mae dyletswyddau a chyfrifoldebau newydd y Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) yn cael eu cyflwyno a'u cyflawni. Gwelwyd fod dioddefwyr a goroeswyr cam-drin domestig a thrais rhywiol yn cael eu methu yn aml gan system anghyson, gymhleth a thameidiog. Gellir gweld yr adroddiad llawn [yma](#).

Cysgu Allan yng Nghymru – Problem i Bawb; Cyfrifoldeb i Neb (Gorffennaf 2020)

Edrychwyd ar ba mor dda y mae gwasanaethau cyhoeddus yn ymateb i fater cysgu allan. Yn gyffredinol, gwelwyd fod ymateb i COVID-19 yn gyfle i gyrff cyhoeddus ddechrau mynd i'r afael â gwendidau hirsefydlog mewn trefniadau gweithio mewn partneriaeth sydd wedi eu hatal rhag mynd i'r afael â chysgu allan yn y gorffennol. Gellir gweld yr adroddiad llawn [yma](#).

Deddfu Gwell (Medi 2020)

Mae'r adroddiad hwn yn defnyddio pum adroddiad a gyhoeddwyd rhwng 2019 a heddiw yn edrych ar sut mae awdurdodau lleol yn ymateb i'r her o weithredu deddfwriaeth newydd. Mae rhoi deddfwriaeth ar waith yn dasg gymhleth, ac mae angen i Lywodraeth Cymru a'r Senedd roi ystyriaeth fanwl i'r dasg hon pan fyddant yn cynnig ac yn gwneud unrhyw ddeddfwriaeth newydd. Mae'r papur yn tynnu sylw at yr anawsterau a wynebir gan awdurdodau lleol a'u partneriaid yn y sector cyhoeddus wrth weithredu eu cyfrifoldebau newydd. Gellir gweld yr adroddiad llawn [yma](#).

Masnacheiddio mewn Llywodraeth Leol (Hydref 2020)

Mae cynghorau wedi ymgymryd â gweithgarwch masnachol ar ryw ffurf ers amser maith, ac mae llawer o gynghorau'n archwilio cyfleoedd masnachol ychwanegol i liniaru yn erbyn y pwysau ariannol y maent yn eu hwynebu. Mae'n hadroddiad wedi'i anelu'n benodol at helpu aelodau etholedig ac uwch-swyddogion i archwilio a dyfarnu ar yr effaith bosibl ar eu sefydliadau wrth ystyried a ddylid ymgymryd â gweithgareddau masnacheiddio. Bydd hefyd yn helpu cynghorau i ddangos pa mor dda y maent yn cyflawni eu cyfrifoldebau o safbwynt sicrhau gwerth am arian. Gellir gweld yr adroddiad llawn [yma](#).

Gwaith sydd ar y gweill ar gyfer 2020-21

Edrychwyd hefyd ar yr heriau a'r cyfleoedd allweddol sy'n wynebu'r cyngor. Gallai'r risgiau hyn effeithio ar allu'r cyngor i gyflawni ei rwymedigaethau cyfreithiol mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy, y defnydd o'i adnoddau a gwelliant parhaus.

Y risg a'r broblem fwyaf arwyddocaol sy'n wynebu cynghorau a'r sector cyhoeddus ehangach yn ystod 2020-21 yw pandemig COVID-19. Rydym wedi llunio ein gwaith i roi sicrwydd a her mewn ffordd sy'n helpu i gefnogi'r Cyngor drwy'r cyfnod hwn. Mae'r gwaith a wnaethom yn 2020-21 yn cynnwys:

- Cynllunio adferiad mewn ymateb i bandemig COVID-19
- Prosiect dysgu COVID – helpu i nodi a rhannu dysgu o'r ffordd y mae cyrff cyhoeddus wedi ymateb i'r pandemig
- Sicrwydd ac asesu risg
- Adolygiad o gynaliadwyedd ariannol y Cyngor
- Adolygiad o Ffordd Gwynedd
- Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru
- Comisiynu Lleoliadau Cartrefi Gofal Pobl Hŷn – Cynghorau Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth, ac fe'i penodir gan Ei Mawrhydi y Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn ymgymryd â'i waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Mae Swyddfa Archwilio Cymru yn atebol i'r Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, gwasanaethau prawf, awdurdodau tân ac achub, awdurdodau'r parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Y mae hefyd yn cynnal astudiaethau gwerth am arian llywodraeth leol ac yn asesu cydymffurfiaeth â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus a noddir ganddi ac sy'n gysylltiedig â hi, Comisiwn y Senedd a chyrrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân y mae ganddynt ill dau eu swyddogaethau cyfreithiol eu hunain fel a ddisgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg ac yn Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

This document is also available in English.

Eitem 6

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	11 CHWEFROR 2021
TEITL:	CYLLIDEB REFENIW 2020/21 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2020
PWRPAS:	Adroddiad Monitro ar y Sefyllfa Ariannol Ddiweddaraf
GWEITHREDIAD:	Derbyn yr wybodaeth, ystyried risgiau sy'n deillio o'r tafluniadau gwariant yn erbyn y gyllideb, a chraffu penderfyniadau'r Cabinet yng nghyswllt rheoli cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau
AELOD CABINET:	CYNGHORYDD IOAN THOMAS
SWYDDOG CYSWLLT:	FFION MADOG EVANS, UWCH REOLWR CYLLID

1. Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, disgwylir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu graffu rhai materion ariannol gan gynnwys adroddiadau monitro cyllideb, lle'n briodol.
2. Cyflwynwyd yr adroddiad atodol (Cyllideb Refeniw 2020/21 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2020) i'r Cabinet ar 26 Ionawr 2021.
3. Mae'r Aelod Cabinet dros Gyllid a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu wedi gofyn i ni gyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'w graffu, ynghyd â'r daflen penderfyniad perthnasol sydd ar y dudalen nesaf.
4. Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt cyllidebau'r Cyngor a'i adrannau, ystyried penderfyniadau'r Cabinet a sylwebu fel bo angen.

Atodiadau:

Taflen Penderfyniad Cabinet 26/01/2021

Adroddiad Cabinet 26/01/2021: Cyllideb Refeniw 2020/21 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2020

TAFLEN BENDERFYNIAD CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y Cyfarfod o'r Cabinet:	26 Ionawr 2021
Dyddiad y bydd y penderfyniad yn dod i rym ac y gweithredir arno, oni bai bo'r penderfyniad yn cael ei alw i mewn yn unol ag adran 7.25 o Gyfansoddiad Cyngor Gwynedd	10 Chwefror 2021

PWNC

Eitem 10:CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2020

PENDERFYNIAD

- Derbyniwyd yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd 2020 o'r Gyllideb Refeniw, ac ystyried y sefyllfa ariannol ddiweddaraf parthed cyllidebau pob adran / gwasanaeth.
- Nodwyd effaith ariannol Covid19, sydd yn gyfuniad o gostau ychwanegol, colledion incwm a llithriad yn y rhaglen arbedion, gan fod y Cyngor wedi rhoi blaenoriaeth dilyffethair i ddiogelu iechyd a bywydau pobl Gwynedd mewn ymateb i'r argyfwng.
- Nodwyd fod gorwariant sylweddol gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Plant a Theuluoedd eleni. Mae'r gwaith o gael gwell dealltwriaeth o'r materion yn parhau.
- Cymeradwywyd yr argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u egluro yn Atodiad 2).
 - Ar gyllidebau Corfforaethol, fod:
 - Tanwariant o (£478k) yn ymwneud â chostau cyfalaf yn cael ei drosglwyddo i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf.
 - Tanwariant net o (£1,312k) ar gyllidebau Corfforaethol yn mynd i falansau cyffredinol y Cyngor i gynorthwyo i wynebu'r her ariannol sydd yn wynebu'r Cyngor ar ddiwedd 2020/21 yn arbennig felly yn sgil argyfwng Covid19.
 - Fod derbyniadau grant ar gyfer digolledu gwariant ychwanegol a cholledion incwm cysylltiedig â'r argyfwng Covid19 gan y Llywodraeth yn cael ei ddyrannu i'r adrannau perthnasol yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 1

RHESYMAU DROS Y PENDERFYNIAD

Cyfrifoldeb y Cabinet yw cymryd camau, fel bo angen, er mwyn sicrhau rheolaeth briodol dros gyllidebau'r Cyngor (e.e. cymeradwyo trosglwyddiadau sylweddol neu gyllideb ychwanegol) ac er mwyn caniatáu i'r cyfrifon terfynol ffurfiol gael eu cwblhau.

DATGANIADAU O FUDDIANT PERSONOL AC UNRHYW OLLYNGIADAU PERTHNASOL A GANIATAWYD GAN Y PWYLLGOR SAFONAU

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol na gollyngiadau perthnasol.

UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN GWNEUD Y PENDERFYNIAD

Ymgynghorwyd â'r Swyddogion Statudol am eu barn, sydd wedi eu cynnwys yn yr adroddiad.

ADRODDIAD I'R CABINET

26 IONAWR 2021

Aelod Cabinet: Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Cyllideb Refeniw 2020/21 – Adolygiad Diwedd Tachwedd 2020

Swyddog cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

1. Y penderfyniad a geisir

Gofynnir i'r Cabinet:

- Dderbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd 2020 o'r Gyllideb Refeniw, ac ystyried y sefyllfa ariannol ddiweddaraf parthed cyllidebau pob adran / gwasanaeth.
- Nodi effaith ariannol Covid19, sydd yn gyfuniad o gostau ychwanegol, colledion incwm a llithriad yn y rhaglen arbedion, gan fod y Cyngor wedi rhoi blaenoriaeth dilyffethair i ddiogelu iechyd a bywydau pobl Gwynedd mewn ymateb i'r argyfwng.
- Nodi fod gorwariant sylweddol gan yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant a'r Adran Plant a Theuluoedd eleni. Mae'r gwaith o gael gwell dealltwriaeth o'r materion yn parhau.
- Cymeradwyo'r argymhellion a'r trosglwyddiadau ariannol canlynol (sydd wedi'u egluro yn **Atodiad 2**).
 - Ar gyllidebau Corfforaethol, fod:
 - Tanwariant o (£478k) yn ymwneud â chostau cyfalaf yn cael ei drosglwyddo i gronfa ariannu'r rhaglen gyfalaf.
 - Tanwariant net o (£1,312k) ar gyllidebau Corfforaethol yn mynd i falansau cyffredinol y Cyngor i gynorthwyo i wynebu'r her ariannol sydd yn wynebu'r Cyngor ar ddiwedd 2020/21 yn arbennig felly yn sgil argyfwng Covid19.
 - Fod derbyniadau grant ar gyfer digolledu gwariant ychwanegol a cholledion incwm cysylltiedig â'r argyfwng Covid19 gan y Llywodraeth yn cael ei ddyrannu i'r adrannau perthnasol yn unol â'r hyn a nodir yn **Atodiad 1**.

2. Cyflwyniad / Cefndir

Cyfrifoldeb y Cabinet yw cymryd camau, fel bo angen, er mwyn sicrhau rheolaeth briodol dros gyllidebau'r Cyngor (e.e. cymeradwyo trosglwyddiadau sylweddol neu gyllideb ychwanegol).

Cyflwynir yr adroddiad ddiwedd Tachwedd yma ar yr adolygiad diweddaraf o gyllideb refeniw'r Cyngor am 2020/21, ac amlinellir grynhoad o'r sefyllfa fesul Adran yn **Atodiad 1**.

Yn **Atodiad 2**, rhoddir fanylion pellach yn ymwneud â'r prif faterion a'r penawdau cyllideb ble rhagwelir gwahaniaethau sylweddol, ynghyd ag argymhellion penodol ble'n briodol.

3. Covid19

Fel yr ydym eisoes wedi adrodd i Gabinet 19 Mai 2020 a 13 Hydref 2020, mae effaith ariannol yr argyfwng Covid19 yn sylweddol i'r Cyngor, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol ynghyd â cholledion incwm, sydd werth dros £13 miliwn erbyn diwedd Tachwedd. Gweler y manylion yn **Atodiad 3**.

Bu i Lywodraeth Cymru sefydlu cronfa caledi tuag at ddiogolledu costau a cholledion incwm Awdurdodau Lleol. Yng Ngwynedd mae ceisiadau misol gwerth dros £7.1 miliwn wedi eu cyflwyno gan y cyfrifwyr i Lywodraeth Cymru, i ddiogolledu'r Cyngor am y gwariant ychwanegol am y cyfnod hyd at ddiwedd Tachwedd, gyda chyllid o bron i £6 miliwn eisoes wedi ei dderbyn.

O ran y colledion incwm, roedd gwerth y ceisiadau am hanner cyntaf y flwyddyn dros £5.1 miliwn, gyda £4.8 miliwn eisoes wedi ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru.

Mae effaith y costau ychwanegol a'r colledion incwm i'w gweld gan yr adrannau yn **Atodiad 1 a 2**, gyda'r gor/tanwariant adrannol yn cael eu hadrodd efo ac heb y cymorth grant gan y Llywodraeth.

4. Sefyllfa Arbedion

Fel yr ydym wedi rhybuddio ym mhob adolygiad ers yr un diwedd Awst 2019 (Cabinet 15 Hydref 2019), mae gwireddu arbedion yn mynd yn anoddach gydag arwyddion amlwg bellach fod trafferthion cyflawni arbedion mewn rhai meysydd, gyda gwerth dros £1.8 miliwn gan yr Adran Oedolion, lechyd a Llesiant, £811k gan yr Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefiol a £688k gan yr Adran Plant a Theuluoedd. Wrth geisio isafu'r ardrawiad ar drigolion Gwynedd drwy gyflawni arbedion effeithlonrwydd, mae'n profi i fod yn llawer anoddach na thorri gwasanaethau.

Gan ein bod eisoes wedi rhagweld problem gwireddu arbedion, rhoddwyd darpariaeth gorfforaethol i'r pwrpas yng nghyllideb 2020/21, gyda £1.6 miliwn ar gael i leddfu'r sefyllfa.

Gyda blaenoriaethau eraill i ddiogelu iechyd a bywydau pobl Gwynedd wedi derbyn sylw dros gyfnod yr argyfwng ac felly absenoldeb trefniadau arferol herio perfformiad ac arbedion dros y cyfnod, bu i'r Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid gyfarfod gyda'r Aelodau Cabinet a'u Penaethiaid Adran i drafod y cynlluniau arbedion yn fanwl gan ystyried sut i ailafael yn y dasg o gyflawni'r arbedion, fel bod modd i'r Cyngor symud ymlaen efo'r rhaglen arbedion er gwaethaf yr argyfwng. Bydd sefyllfa'r arbedion yn cael ei ystyried ymhellach yn ystod mis Ionawr.

5. Adrannau'r Cyngor

Yr hyn sydd yn amlwg iawn eleni yw'r pwysau sylweddol sydd yn wynebu'r maes gofal a'r maes gwastraff. Mae'r prif faterion fel a ganlyn:

5.1 Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant

Mae effaith Covid19 wedi cael ardrawiad sylweddol ar yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant eleni sydd werth dros £3 miliwn erbyn diwedd Tachwedd, gyda grant gan Lywodraeth Cymru gwerth £1.7 miliwn eisoes wedi ei dderbyn a'i ddyrannu i'r Adran tuag at y costau ychwanegol perthnasol a £960k pellach i'w ddyrannu fel rhan o'r adolygiad yma a tebygolrwydd o grant ychwanegol am weddill y flwyddyn. Heb ystyried ardrawiad Covid19, rhagwelir gorwariant o £3.3 miliwn eleni gyda methiant i gyflawni arbedion gwerth £1.8 miliwn yn ffactor sylweddol o'r gorwariant.

Eleni, bu i'r adran dderbyn gwerth dros £1.8 miliwn o fidiau ar gyfer pwysau cynyddol ar y gyllideb 2020/21 gan gynnwys i'r maes Anabledd Dysgu, Gofal Preswyl yn Darparu a Phreswyl a Nyrsio Pobl Hŷn.

Yn dilyn gwaith i ymateb i'r argyfwng, mae'r gwaith o gael gwell dealltwriaeth o'r materion cymhleth yng ngofal oedolion yn cael sylw.

5.2 Adran Plant a Theuluoedd

Er fod bron i £2 miliwn o arian ychwanegol wedi ei ddyrannu i'r Adran Plant a Theuluoedd yn 2020/21 ar gyfer cwrdd â'r pwysau cynyddol, rhagwelir gorwariant o £2.5 miliwn ar gyfer yr Adran. Mae methiant i wireddu £688k o arbedion yn fater sydd yn parhau i fod angen datrysiaid.

Yr ystadegau diweddaraf yn cadarnhau y bu cynnydd pellach yn y galw am wasanaethau, yn arbennig felly yn y maes lleoliadau ac Ôl-16. Mae'r sefyllfa o gynnydd yn y gwariant yn y maes plant yn bryderus.

5.3 Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Y maes bwrdeistrefol yn parhau i fod yn gorwario yn sylweddol, gyda phroblemau gorwariant yn y maes casglu a gwaredu gwastraff. Mae'r adran yn cael trafferthion gwireddu arbedion gwerth £811k mewn nifer o feysydd. Mae'r adran hefyd wedi wynebu costau ychwanegol sylweddol yn ymwneud â Covid19 i gydymffurfio efo'r rheolau, gyda Llywodraeth Cymru eisoes wedi digolledu am fisoedd cychwynnol y flwyddyn gyda'r disgwyliad y bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i'n digolledu am y costau ychwanegol am weddill y flwyddyn.

5.4 Corfforaethol

Rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2020/21 yn gyfrifol am gynnyrch treth ychwanegol ar Dreth Cyngor ac hefyd yn cyfrannu at y tanwariant ar Ostyngiadau Treth Cyngor, ynghyd â derbyniad grant. Arbedion ymlaen llaw a phwysau ar nifer o gyllidebau gan gynnwys costau cyfalaf, ddim cymaint â'r hyn a ragwelwyd eleni.

6. Casgliad Cyffredinol

Eleni, mae methiant i wireddu arbedion ynghyd ag effaith ariannol Covid19 yn amlwg iawn ar y ffigyrau. Er fod cyfansymiau **Atodiad 1** yn awgrymu rhagolygon o ddiffyg o £4.7 miliwn, disgwylir ddyraniadau grantiau ychwanegol pellach erbyn diwedd y flwyddyn fydd o leiaf £3 miliwn o gronfa caledi Covid19 Llywodraeth Cymru. Bydd hyn ynghyd â'r £1.3 miliwn a roddir i falansau cyffredinol y Cyngor fel rhan o'r adolygiad yma, yn cyfarch mwyafrif y bwch ariannol a wynebir gan y Cyngor eleni.

7. Camau nesaf ac amserlen

Bydd y cyfrifwyr yn parhau i hawlio am y costau ychwanegol a'r colledion incwm perthnasol i Covid19 gan Lywodraeth Cymru.

Gweithredu ar yr argymhellion gerbron a chyflwyno adroddiad dilynol i'r Cabinet ganol Mai 2021 ar sefyllfa diwedd y flwyddyn ariannol 2020/21.

Barn yr aelod lleol
Dim yn berthnasol

Barn y swyddogion statudol

Y Swyddog Monitro:

Dim i'w ychwanegu o ran priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau

Atodiad 1 - Crynhoad o sefyllfa net cyllidebau'r adrannau

Atodiad 2 - Manylion y cyllidebau a'r gwahaniaethau sylweddol

Atodiad 3 - Grant gan y Llywodraeth yn Sgil Argyfwng Covid19

Cyllideb Refeniw 2020/21 - Crynhoad o'r sefyllfa fesul Adran

	Adolygiad Diwedd Tachwedd				Argyfwng COVID-19		Amcan Sefyllfa Diwedd Awst £ '000
	Cyllideb Arfaethedig 2020/21 £'000	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21 £ '000	Addasiadau a Argymhellir £'000	Amcan Gor/ (Tan) Wariant Addasedig 2020/21 £ '000	* Dyranu Grant digolledu Llywodraeth i'r Adrannau £ '000	Amcan Gor/ (Tan) Wariant Addasedig 2020/21 £ '000	
Oedolion, Iechyd a Llesiant	53,754	4,218	0	4,218	(960)	3,258	1,886
Plant a Theuluoedd	16,800	2,593	0	2,593	(142)	2,451	2,779
Addysg	95,196	388	0	388	(482)	(94)	(311)
Economi a Chymuned	4,892	60	0	60	(160)	(100)	153
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	25,056	1,283	0	1,283	(637)	646	837
Amgylchedd	3,758	572	0	572	(203)	369	304
Ymgynghoriaeth Gwynedd	(227)	10	0	10	(110)	(100)	102
Tai ac Eiddo	6,638	428	0	428	(288)	140	357
Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,764	(56)	0	(56)	0	(56)	(31)
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	6,580	(71)	0	(71)	(7)	(78)	(85)
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,284	9	0	9	(61)	(52)	51
Cyllidebau Corfforaethol <i>(Gwahaniaethau yn unig)</i>	*	(3,434)	1,790	(1,644)	(49)	(1,693)	(2,066)
Cyfansymiau (net)	221,495	6,000	1,790	7,790	(3,099)	4,691	3,976

* Dyranu Grant digolledu gwariant/colled incwm Covid19 Llywodraeth Cymru i'r Adrannau uchod, yn ychwanegol i'r £4.5m a ddyranwyd yn yr adolygiad diwethaf ar ddiwedd Awst 2020 (Cabinet 13 Hydref 2020).

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
<u>Gwasanaethau Oedolion</u>						
Gwasanaethau Pobl Hŷn						
Preswyl a Nyrsio - Cartrefi	15,077	15,347	270	0	270	457
Gofal Cartref	7,100	7,277	177	0	177	(289)
Eraill	(249)	866	1,115	0	1,115	1,214
	21,928	23,490	1,562	0	1,562	1,382
Gwasanaethau Anabledd Corff	2,374	2,471	97	0	97	(31)
Gwasanaethau Anabledd Dysgu	19,562	19,601	39	0	39	(438)
Gwasanaethau Iechyd Meddwl	3,554	3,424	(130)	0	(130)	(130)
Gwasanaethau Eraill (Oedolion)	3,095	3,116	21	0	21	(69)
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Oedolion</u>	50,513	52,102	1,589	0	1,589	714
<u>Gwasanaethau Darparu (dangos cyllideb net)</u>						
Gofal Preswyl	96	(152)	(248)	0	(248)	(28)
Gofal Dydd	14	103	89	0	89	240
Gofal Cymunedol	69	695	626	0	626	539
Eraill	22	49	27	0	27	43
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Darparu</u>	201	695	494	0	494	794

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
<u>Gwasanaethau Eraill</u>						
Gwasanaethau Canolog Adrannol (<i>gan gynnwys arbedion yr Adran</i>)	3,040	3,496	456	0	456	378
Gwariant Covid19 ym maes Gofal Oedolion		1,908	1,908	0	1,908	0
Defnydd Cronfa Tanwariant yr Adran		(229)	(229)	0	(229)	0
<u>Cyfanswm Gwasanaethau Eraill</u>	3,040	5,175	2,135	0	2,135	378
<u>Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant</u>	53,754	57,972	4,218	0	4,218	1,886
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(960)	(960)	
<u>Cyfanswm Addasedig Oedolion, Iechyd a Llesiant</u>					3,258	

Oedolion, Iechyd a Llesiant

Gwasanaethau Pobl Hŷn - cynnydd yn y galw am becynnau gofal cartref a phwysau ar y ddarpariaeth gofal preswyl a nyrsio. O fewn y pennawd 'Eraill', methiant i wireddu gwerth £1,144k o arbedion a gorwariant o £323k ar Lety Cefnogol, gyda chostau cynllun Hafod y Gest yn gyfrifol am gyfran sylweddol o'r gorwariant perthnasol. Derbyniad grant yn lleihau y gorwariant a adroddir.

Gwasanaethau Anabledd Corff - y galw wedi cynnyddu yn arbennig felly yn y maes Gofal Cartref.

Gwasanaethau Anabledd Dysgu - 3 achos newydd drud ym mhreswyl a nyrsio ac effaith Covid19 wedi cyfrannu at wariant ychwanegol gan y gwasanath ond bu lleihad yn y galw am gynlluniau cefnogol eleni.

Gwasanaethau Iechyd Meddwl - llai o bwysau ar y ddarpariaeth cynlluniau cefnogol ynghyd â throsiant staff.

Gwasanaethau Darparu - staffio uwchlaw lefel y gyllideb yn faterion yn Gofal Cymunedol a Gofal Dydd. Costau ychwanegol cysylltiedig â Covid19 yn arbennig yn y maes Gofal Preswyl, gyda'r disgwyliad y bydd y Llywodraeth yn digolledu'r Cyngor am y gost.

Gwasanaethau Canolog Adrannol - cost cynyddol y cynllun Teleofal a llithriad mewn gwireddu gwerth £563k o gynlluniau arbedion.

Cyllideb 2020/21 - eleni, bu i'r adran dderbyn gwerth dros £1.8 miliwn o fidiau ar gyfer pwysau cynyddol ar y gyllideb 2020/21 gan gynnwys i'r maes Anabledd Dysgu, Gofal Preswyl yn Darparu a Phreswyl a Nyrsio Pobl Hŷn.

Gwariant / Grant Covid19 - mae effaith Covid19 wedi cael ardrawiad sylweddol ar yr Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant eleni gyda dros £3 miliwn wedi ei wynebu hyd at ddiwedd Tachwedd, ac mae grant caledi Covid o £1.722 miliwn eisoes wedi ei ddyrannu i'r adran tuag at y costau ychwanegol perthnasol am y chwarter cyntaf a £960k pellach i'w ddyrannu fel rhan o'r adolygiad yma ar gyfer yr ail chwarter.

Arbedion - heb ystyried ardrawiad Covid19, mae methiant i gyflawni arbedion gwerth £1.8 miliwn yn ffactor sylweddol o'r gorwariant. Mae'r Prif Weithredwr eisoes wedi comisiynu gwaith er mwyn cael gwell dealltwriaeth o'r materion a rhaglen glir i ymateb, fel bod modd cael gwell dealltwriaeth o fanylder cymhleth y darlun ariannol yng ngofal oedolion.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Plant a Theuluoedd	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth Gwasanaeth	590	599	9	0	9	(6)
Gweithredol	2,161	2,195	34	0	34	39
Lleoliadau						
Lleoliadau All-Sirol	2,965	4,573	1,608	0	1,608	1,591
Maethu Drwy Asiant	1,179	1,534	355	0	355	447
Maethu Mewnol	2,161	2,573	412	0	412	374
Gwasanaethau Cefnogol ac Eraill	1,824	1,665	(159)	0	(159)	(47)
	8,129	10,345	2,216	0	2,216	2,365
Ôl-16	1,055	1,460	405	0	405	414
Arbenigol/Derwen	1,839	2,075	236	0	236	239
Cyfiawnder Ieuenctid	253	192	(61)	0	(61)	(38)
Blynyddoedd Cynnar	157	93	(64)	0	(64)	(52)
Ieuenctid	896	735	(161)	0	(161)	(164)
Eraill	1,720	1,699	(21)	0	(21)	(18)
Cyfanswm Plant a Theuluoedd	16,800	19,393	2,593	0	2,593	2,779
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(142)	(142)	
<u>Cyfanswm Addasedig Plant a Theuluoedd</u>					2,451	

Plant a Theuluoedd

Lleoliadau - er fod £1.8m o arian ychwanegol wedi ei ddyrannu i'r maes yma ar gyfer 2020/21 ar gyfer cwrdd â'r pwysau cynyddol, mae'r gorwariant yn parhau gyda rhagolygon o orwariant o £2.2m erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. O fewn y pennawd ceir gwerth £688k o arbedion sydd eto i'w gwireddu ac sydd yn edrych yn anhebygol o gael eu gwireddu bellach.

Rhan helaeth o'r gorwariant yn deillio o 8 achos lleoliad all-sirol newydd eleni, ynghyd ag effaith flwyddyn lawn 7 achos a ddechreuwyd yn ystod 2019/20, gyda'r nifer lleoliadau cyfartalog bellach wedi cynyddu i 21.6 o 18.1 ar gyfer 2019/20. Yn maethu drwy asiant, 3 achos newydd eleni ac effaith blwyddyn lawn 12 achos a gychwynwyd yn 2019/20. Gorwariant yn deillio o effaith flwyddyn lawn y cynnydd yn niferoedd lleoliadau maethu mewnol y llynedd (166 ar 31.3.20, 139 ar 31.3.19). Yn dilyn adolygiad o'r ymrwymïadau all-sirol, daeth yn amlwg y bu newid i'r math o achosion dros y blynyddoedd diwethaf, ac felly i'r costau cysylltiedig.

Ôl-16 - costau cefnogaeth cychwynol uchel eleni yn deillio o 3 achos o'r newydd ers dechrau'r flwyddyn ariannol ynghyd ag effaith flwyddyn lawn 2 achos y llynedd.

Arbenigol/Derwen – effaith cynnydd yn y galw am gynlluniau cefnogol a chefnogaeth arbenigol dros y blynyddoedd diwethaf yn gyfrifol am y gorwariant, ond sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar gostau teithio o ganlyniad i gyfyngiadau Covid19.

Cyfiawnder Ieuenctid - trosiant staff a defnydd o gyfraniadau i ddisodli arian craidd yn golygu bod tanwariant ar y pennawd.

Blynyddoedd Cynnar – defnydd o grantiau yn cyllido gwariant craidd a derbyniad grantiau yn y maes gofal plant yn gyfrifol am y tanwariant.

Ieuenctid – derbyniad grant uwch eleni yn erbyn gwariant craidd ynghyd â thanwariant yn dilyn ail fodelu'r gwasanaeth.

Er gwaethaf yr argyfwng Covid19, mae'r Tasglu Cyllideb Plant bellach wedi ail-afael yn y gwaith o roi sylw i faterion ariannol dyrys yr adran.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Addysg	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Ysgolion Datganoledig	80,371	80,371	0	0	0	0
Incwm Prydau Ysgolion Uwchradd (Datganoledig)	0	76	76	0	76	0
Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion	(628)	(929)	(301)	0	(301)	(219)
Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol			0			
Cludiant	4,906	4,731	(175)	0	(175)	(449)
Gwasanaeth Atodol	574	1,722	1,148	0	1,148	534
Eraill	3,156	3,048	(108)	0	(108)	(141)
	8,636	9,501	865	0	865	(56)
Arweinyddiaeth a Rheolaeth	2,281	2,217	(64)	0	(64)	(60)
Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad	4,536	4,348	(188)	0	(188)	24
Cyfanswm Addysg	95,196	95,584	388	0	388	(311)
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(482)	(482)	
Cyfanswm Addasedig Addysg					(94)	

Addysg

Incwm Prydau Ysgolion Uwchradd - colled incwm prydau ysgol yn deillio o'r argyfwng Covid19, y Llywodraeth wedi digolledu'r Cyngor am werth hanner y flwyddyn ond fod dyraniad yr ail chwarter eto i'w ddyrannu i'r adran.

Gwasanaethau Ansawdd Ysgolion - cyfuniad o dderbyniad grantiau, trosiant staff, cwtagi ar wariant a lleihad yn y galw ar rai cyllidebau dros y cyfnod clo yn gyfrifol am y tanwariant a ragwelir.

Cludiant - yn groes i'r tueddiad gorwariant arferol, rhagwelir tanwariant o (£175k) ar gludiant eleni yn dilyn i'r ysgolion fod ar gau am gyfnod yn nhymor yr haf gyda thanwariant o (£173k) ar fysis ysgol a (£119k) ar gludiant tacsis a threnau, ond sydd yn cael ei leihau gan ddiffyg o £117k ar werthiant tocynnau Cludiant Ôl-16 dros y cyfnod clo.

Mae'r maes Cludiant wedi bod yn destun adolygiad strategol i geisio rheoli'r cynnydd yn y gwariant, gyda'r angen am waith pellach gan yr Adran Addysg a'r Adran Amgylchedd yn parhau, fel bod modd manteisio ar gyfleoedd effeithlonrwydd.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Gwasanaeth Atodol - colled incwm prydau ysgol ac am yr elfen gofal o'r clybiau brechwast yn deillio o'r argyfwng, ynghyd â chynnydd yn y niferoedd sydd yn hawlio cinio am ddim. Cynnydd sylweddol yn y gorwariant a adroddir o ganlyniad i'r gofynion glanhau ychwanegol ysgolion cysylltiedig â Covid19 a ddaeth i rym ym Medi. Disgwylir y bydd grantiau Covid y Llywodraeth yn cyfarch y costau ychwanegol perthnasol.

Isadeiledd a Gwasanaethau Cefnogol - Eraill - llai o alw ar nifer o gyllidebau amrywiol yn arbennig felly yn ystod y cyfnod clo.

Arweinyddiaeth a Rheolaeth - derbyniad grant a thanwariant ar nifer o benawdau amrywiol o'r gyllideb.

Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad - darlun cymysg sydd yn gyfuniad o swyddi gwag a thanwariant ar nifer o benawdau amrywiol, tra fod amgylchiadau yn ymwneud ag un ganolfan benodol yn parhau ac yn gyfrifol am orwariant o £191k.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD						
Adran Economi a Chymuned	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	356	347	(9)	0	(9)	(6)
Rhaglenni Adfywio a Chefnogi Cymunedau	367	366	(1)	0	(1)	0
Morwrol a Pharciau Gwledig	16	144	128	0	128	271
Cytundebau Hamdden	1,447	1,452	5	0	5	(39)
Rhaglenni Chwaraeon	59	33	(26)	0	(26)	(26)
Rhaglenni Datblygu Economiadd	(83)	(83)	0	0	0	0
Marchnata a Digwyddiadau	260	264	4	0	4	3
Llyfrgelloedd Gwynedd	1,613	1,550	(63)	0	(63)	(93)
Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd	857	879	22	0	22	43
Cyfanswm Economi a Chymuned	4,892	4,952	60	0	60	153
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(160)	(160)	
<u>Cyfanswm Addasedig Economi a Chymuned</u>					(100)	

Economi a Chymuned

Morwrol a Pharciau Gwledig - diffyg incwm yn sgil argyfwng Covid19 wedi cael effaith sylweddol ar y maes yma sydd yn cyfrannu at orwariant o £107k ar Morwrol a £21k ar Barciau Gwledig. Colled incwm amlycaf i'w weld yn Hafan, Pwllheli a'r harbyrau. Disgwylir y bydd grantiau Covid yn golygu fod mwyafrif y gorwariant a ragwelir ar Morwrol a Pharciau Gwledig yn cael ei ddiddymu.

Cytundebau Hamdden - trosglwyddwyd y ddarpariaeth hamdden i Cwmni Byw'n Iach ar 1 Ebrill 2019, ond fod cyfrifoldeb am gostau rhedeg yr eiddo yn aros efo'r Cyngor. Gan fod y canolfannau wedi bod ar gau am ran o'r flwyddyn o ganlyniad i Covid19, rhagwelir leihad un-tro ar gostau rhedeg y canolfannau hamdden eleni gydag arian i ddigolledu am gostau ychwanegol Covid yn ddyledus gan Lywodraeth Cymru.

Llyfrgelloedd Gwynedd - nifer o swyddi gwag, derbyniad grantiau a lleihad mewn gwariant tra bu llyfrgelloedd ar gau dros y cyfnod clo.

Amgueddfeydd, Celfyddydau ac Archifau Gwynedd - problemau yn parhau yn Storiell gyda rhagolygon diffyg o £68k ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, sydd yn gyfuniad o orwariant ar gostau staff a diffyg yn yr incwm. Y gwaith o adnewyddu Neuadd Dwyfor wedi cychwyn ac felly dim modd cynhyrchu incwm eleni, tra fod effaith Covid19 wedi arwain at golled incwm gan Amgueddfa Lloyd George. Cwtogi ar wariant wedi arwain at danwariant gan y Celfyddydau ac Archifau. Derbyniad grantiau Covid, Grantiau Cyngor y Celfyddydau a chynllun saib swyddi yn lleihau'r gorwariant a adroddir.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol (yn cynnwys Cefnffyrdd)	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Prifffyrdd (cynnwys Cefnffyrdd)	9,728	9,601	(127)	0	(127)	(101)
Gwasanaethau Peirianeg	383	461	78	0	78	60
Gwasanaethau Bwrdeistrefol						
Gwastraff	11,025	11,828	803	0	803	481
Eraill	3,920	4,449	529	0	529	397
Cyfanswm Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	25,056	26,339	1,283	0	1,283	837
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(637)	(637)	
Cyfanswm Addasedig Prifffyrdd a Bwrdeistrefol					646	

Priffyrdd a Bwrdeistrefol (gan gynnwys Cefnffyrdd)

Gwasanaethau Priffyrdd - cyfyngiadau Covid19 yn ystod misoedd cyntaf y flwyddyn yn golygu y bydd cyllideb gweithiau ffyrdd yn tanwario eleni, swyddi gwag a thanwariant ar benawdau amrywiol hefyd yn cyfrannu at y sefyllfa tanwariant a ragwelir.

Gwasanaethau Peirianeg - oediad mewn gwireddu cynlluniau arbedion, ond trafodaethau'n parhau i geisio datrysiaid.

Gwastraff - nifer o faterion yn gyfrifol am y gorwariant a ragwelir ond y gorwariant yn bennaf ar gasglu gwastraff ac ailgylchu. Er fod yr adran wedi cymryd camau i leihau costau drwy newid shifftiau a threfniadau cylchdeithiau casglu gwastraff, bu oediad mewn gweithredu. Mae'r trefniadau newydd bellach wedi dod i rym yn Nwyfor ac yn fwy diweddar yn Arfon ond llithriad pellach yn amserlen gweithredu'r drefn newydd ym Meirionnydd i Fawrth 2021, felly costau trosiannol cysylltiedig â chostau staffio a salwch eleni.

Y gwasanaeth wedi wynebu costau ychwanegol a cholledion incwm yn deillio o Covid19 a gwelwyd hefyd leihad sylweddol yn y prisiau a dderbynnir am werthiant deunyddiau ailgylchu. Mae'r adran hefyd yn cael trafferthion gwireddu arbedion.

Gwasanaethau Bwrdeistrefol Eraill - sgil effeithiau Covid19 wedi arwain at golledion incwm gan gynnwys yn y maes gwastraff masnachol wrth i fusnesau fod ar gau dros y cyfnod clo. Gofynion ychwanegol a newidadau i drefniadau gweithio er mwyn cydymffurfio efo rheolau Covid19 ac ymbellhau cymdeithasol yn gost ychwanegol. Methiant i wireddu cynlluniau arbedion amrywiol hefyd yn cyfrannu at y sefyllfa.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Amgylchedd	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth yr Adran	419	328	(91)	0	(91)	(88)
Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu	490	660	170	0	170	148
Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth						
Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth)	693	463	(230)	0	(230)	(146)
Parcio a Gorfodaeth Parcio	(1,786)	(1,368)	418	0	418	114
Cludiant Integredig	1,684	1,955	271	0	271	293
	591	1,050	459	0	459	261
Cefn Gwlad a Mynediad	654	652	(2)	0	(2)	(15)
Gwarchod y Cyhoedd	1,604	1,640	36	0	36	(2)
Cyfanswm Amgylchedd	3,758	4,330	572	0	572	304
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(203)	(203)	
<u>Cyfanswm Addasedig Amgylchedd</u>					369	

Amgylchedd

Rheolaeth - tanwariant cyffredinol ac arbedion ymlaen llaw yr adran wedi arwain at arbedion un-tro ar y pennawd Rheolaeth.

Gwasanaeth Cynllunio a Rheolaeth Adeiladu - y tueddiad cyffredinol o ddiffyg incwm yn parhau eto eleni sydd yn cael ei leddfu rhywfaint gan danwariant staff a gwariant is ar amrywiol gyllidebau gan gynnwys rhybuddion statudol ac apeliadau.

Gwasanaethau Gofal Stryd a Thrafnidiaeth

Rheolaeth Rhwydwaith (Trafnidiaeth) - cyfuniad o swyddi gweigion, tanwariant ar nifer o benawdau'r gyllideb gan gynnwys ar weithiau yn y maes Cynllunio Ymlaen ond diffyg incwm ffioedd gwaith stryd a ffioedd ar gytundebau mabwysiadu ffyrdd.

Parcio a Gorfodaeth Parcio - effaith sylweddol cyfyngiadau Covid19 yn gyfrifol am ddiffyg incwm parcio o dros filiwn am hanner cyntaf y flwyddyn ariannol, mae Llywodraeth Cymru eisoes wedi digolledu'r Cyngor £874k am werth y golled yn chwarter cyntaf y flwyddyn, gyda £198k pellach am yr ail chwarter wedi ei dderbyn ond eto i'w ddyrannu. Rhagolygon o ddiffygion incwm pellach ar gyfer gweddill y flwyddyn ond sydd yn cael ei leihau gan danwariant ar gyllidebau amrywiol.

Cludiant Integredig - gorwariant ar gytundebau bysus cyhoeddus, er fod yr adran yn y broses o gynnal adolygiad o gludiant cyhoeddus, gyda'r Brifysgol eisoes wedi ei gomisiynu i adolygu'r ddarpariaeth, bu oediad o ganlyniad i'r argyfwng Covid19.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Ymgynghoriaeth	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianeg	(699)	(711)	(12)	0	(12)	66
Uned Systemau Traenio Cynaliadwy (SuDS)	2	2	0	0	0	0
Uned Rheoli Risg Llifogydd	486	486	0	0	0	0
Gwasanaeth Adeiladu	(16)	6	22	0	22	36
Cyfanswm Ymgynghoriaeth	(227)	(217)	10	0	10	102
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(110)	(110)	
Cyfanswm Addasedig Ymgynghoriaeth					(100)	

Ymgynghoriaeth

Gwasanaethau Ffyrdd a Pheirianeg - adferiad i lefelau incwm yn dilyn i incwm misoedd cyntaf y flwyddyn ariannol gael eu llesteirio oherwydd effaith Covid19, gyda'r golled incwm net o £140k am fisoedd cyntaf y flwyddyn bellach wedi ei ddigolledu gan Lywodraeth Cymru. Y gwasanaeth yn parhau i ymgeisio am waith ac felly denu rhagor o incwm ar amrywiol gynlluniau gan sefydliadau allanol, megis Cynghorau eraill a Llywodraeth Cymru.

Gwasanaeth Adeiladu - diffyg incwm yn cael ei leihau gan danwariant staff.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adran Tai ac Eiddo	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Rheolaeth	232	216	(16)	0	(16)	20
Gwasanaethau Tai			0			
Digartrefedd	1,082	1,636	554	0	554	493
Tai Sector Breifat	433	435	2	0	2	(30)
Eraill	440	399	(41)	0	(41)	(51)
	1,955	2,470	515	0	515	412
Gwasanaethau Eiddo						
Eiddo	4,449	4,361	(88)	0	(88)	(50)
Gofalu, Arlwyo a Glanhau	2	19	17	0	17	(25)
	4,451	4,380	(71)	0	(71)	(75)
Cyfanswm Tai ac Eiddo	6,638	7,066	428	0	428	357
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>				(288)	(288)	
<u>Cyfanswm Addasedig Tai ac Eiddo</u>					140	

Tai ac Eiddo

Rheolaeth - cynllun arbedion amgen bellach wedi disodli cynllun hanesyddol nad oedd yn gwireddu ynghyd â thanwariant ar gostau staff a hyfforddiant.

Gwasanaethau Tai - yn Digartrefedd pwysau sylweddol ar y gyllideb Llety Dros Dro, gyda chyfran helaeth ohono yn deillio o'r argyfwng i symud y digartref oddi ar y stryd. £194k i ddigolledu am y gwariant ychwanegol perthnasol i'r chwarter cyntaf eisoes wedi ei dderbyn gan Lywodraeth Cymru gyda'r disgwyliad y bydd y cais am £260k ar gyfer yr ail chwarter hefyd yn llwyddiannus. Tanwariant ar gostau staff yn Digartrefedd a thanwariant yn y maes Sipsiwn a Theithwyr dan Eraill yn cynorthwyo i leddfu'r gorwariant a adroddir ar gyfer y Gwasanaeth Tai.

Gwasanaethau Eiddo - swyddi gwag a secondiadau sydd bennaf gyfrifol am y tanwariant a ragwelir, gyda chyfuniad o gostau ychwanegol a cholled incwm yn y maes glanhau.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD

Adrannau Canolog	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Tîm Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol	1,764	1,708	(56)	0	(56)	(31)
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	6,580	6,509	(71)	0	(71)	(85)
Cefnogaeth Gorfforaethol	7,284	7,293	9	0	9	51
Cyfanswm Adrannau Canolog	15,628	15,510	(118)	0	(118)	(65)
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19</i>						
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)				(7)	(7)	
Cefnogaeth Gorfforaethol				(61)	(61)	
Cyfanswm Addasedig Adrannau Canolog					(186)	

Adrannau Canolog

Tim Rheoli Corfforaethol a Chyfreithiol - y rhagolygon diweddaraf yn awgrymu tanwariant o (£56k), gyda chyfran o'r tanwariant sydd yn deillio o swydd wag y Cyfarwyddwr Corfforaethol yn cael ei ddargyfeirio i gyllido gwell darpariaeth lles yn swyddfeydd y Cyngor. Er fod effaith yr argyfwng wedi amharu ar yr incwm a dderbyniwyd gan Cyfreithiol ar ddechrau'r argyfwng, mae'r lefelau incwm bellach wedi eu hadfer.

Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth) - cyfuniad o resymau yn gyfrifol am y tanwariant, gan gynnwys tanwariant un-tro oherwydd swyddi gwag, secondiadau a derbyniad incwm a grantiau mewn nifer o feysydd. Gwelwyd costau ychwanegol gan yr adran yn deillio o'r argyfwng yn y maes technoleg gwybodaeth ac yn y maes gweinyddu grantiau busnes.

Cefnogaeth Gorfforaethol - cyfyngiadau Covid19 wedi arwain at golledion incwm, yn bennaf yn y maes cofrestru priodasau. Effaith Covid19 hefyd wedi cael goblygiadau negyddol ar incwm mewnol yr Argraffdy gyda diffyg o £123k yn cael ei ragweld erbyn diwedd y flwyddyn ariannol. Nifer o swyddi gwag a thanwariant ar wasanaethau a chyflenwadau ar draws yr adran.

CYLLIDEB REFENIW 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD						
Corfforaethol (Dim ond yn adlewyrchu y gwahaniaethau)	Cyllideb Arfaethedig 2020/21	Amcan Sefyllfa 2020/21	Amcan Gor / (Tan) Wariant Gros 2020/21	Defnydd o Ffynonellau Eraill Neu Addasiadau Eraill a Argymhellir	Amcan Gor / (Tan) Wariant Addasedig 2020/21	Amcan Gor/(Tan) Wariant Adolygiad Awst 2020
Maes:-	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Treth Cyngor	*	*	(277)	277	0	0
Gostyngiadau Treth Cyngor	*	*	(303)	303	0	0
Costau Cyfalaf	*	*	(613)	613	0	0
Derbyniad Llog	*	*	320		320	300
Darpariaeth Gwireddu arbedion Corfforaethol	*	*	(1,644)		(1,644)	(1,644)
Arbedion Ymlaen Llaw	*	*	(148)	148	0	(75)
Eraill gan gynnwys Cyllidebau a ddychwelwyd gan Adrannau	*	*	(769)	449	(320)	(225)
Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19 heb ei ddyrannu i'r Adrannau	*	*	0		0	(422)
<u>Cyfanswm Corfforaethol</u>	*	*	(3,434)	1,790	(1,644)	(2,066)
<i>Derbyniad grant gan Lywodraeth Cymru i ddigolledu gwariant/colled incwm yn sgil argyfwng COVID-19 heb ei ddyrannu i'r Adrannau</i>					(49)	
<u>Cyfanswm Addasedig Corfforaethol</u>					(1,693)	

Corfforaethol

Treth Cyngor a Premiwm Treth Cyngor - yn wyneb yr argyfwng Covid19 ac felly i osgoi caledi ariannol posib, cafodd pob gweithred adennill ar filiau Treth Cyngor heb eu talu eu hatal am gyfnod o 3 mis tan ddechrau Gorffennaf. Hyd at ddiwedd Tachwedd, bu i Swyddfa'r Prisiwr ganiatau 342 eiddo i drosglwyddo o Dreth Cyngor i Drethi Annomestig (397 yn 2019/20, 453 yn 2018/19). Mae'r Cyngor wedi cynllunio i dderbyn £2.7m o Bremiwm Treth y Cyngor yn ystod 2020/21 sydd i'w neilltuo i'w ystyried ar gyfer y Strategaeth Dai. Er hyn oll, rhagwelir sefyllfa ffafriol o gynnyrch treth ychwanegol o (£277k) ar Dreth Cyngor oherwydd rhagdybiaethau darbodus wrth osod cyllideb 2020/21.

Gostyngiadau Treth Cyngor - er y bu cynnydd o 3% yn y niferoedd sydd yn hawlio'r gostyngiad yng Ngwynedd yn ystod y flwyddyn ariannol yma o ganlyniad i'r argyfwng Covid19, rhagwelir tanwariant o (£303k) yn dilyn derbyniad grant penodol ynghyd â gosod amcangyfrifon darbodus.

Costau Cyfalaf - (£478k) o gynlluniau cyfalaf sydd i'w hariannu o refeniw ond fydd bellach yn llithro i'r flwyddyn nesaf o ganlyniad i Covid19, i'w trosglwyddo i gronfa i alluogi ailbroffilio'r adnodd. Yn ychwanegol i hyn, tanwariant o (£135k) o ganlyniad i bolisi rheolaeth trysorlys presennol yn golygu gellid osgoi benthyca allanol.

Derbyniad Llog - yn dilyn ardrawiad Covid19 ar y marchnadoedd arian, rhagwelir leihad yn y derbyniad llog disgwylidig.

Darpariaeth Gwireddu Arbedion Corfforaethol - yn dilyn anallu rhai adrannau i wireddu arbedion mewn rhai meysydd, darpariaeth gorfforaethol wedi ei wneud i'r pwrpas sydd ar gael i'w ddyrannu'n briodol.

Eraill gan gynnwys Cyllidebau ddychwelwyd gan Adrannau - y pwysau ar nifer o gyllidebau ddim cymaint â'r hyn a ragwelwyd ac felly'n tanwario eleni.

Argymhellir fod (£478k) cynlluniau cyfalaf sydd i'w hariannu o refeniw i'w trosglwyddo i gronfa i alluogi ailbroffilio'r adnodd, gyda gweddill y tanwariant net ar gyllidebau Corfforaethol, sef (£1,312k) yn mynd i falansau'r Cyngor i gynorthwyo i wynebu'r her ariannol sydd yn wynebu'r Cyngor ar ddiwedd 2020/21 yn arbennig felly yn sgil argyfwng Covid19.

Grant gan y Llywodraeth yn Sgîl Argyfwng COVID19

Atodiad 3

		Cronfa Caledi Llywodraeth Cymru					Saib Swyddi (Furlough)					
		Digolledu Gwariant Ychwanegol			Digolledu Colled Incwm				Cyfraniad at Gyflogau			
Mis	Cais	Gwerth y Cais	Grant Wedi Dderbyn	Cais	Gwerth y Cais	Grant Wedi Dderbyn	Cais	Gwerth y Cais		Grant Wedi Dderbyn		
		Byw'n lach	Gweddill y Cyngor		Byw'n lach	Gweddill y Cyngor						
		£'000	£'000		£'000	£'000		£'000	£'000			
Mawrth	1	20	20	1	3,675	3,523	1	133	5	133	5	
Ebrill	2	508	425				2		12		12	
Mai	3	904	887				3	119	31	119	31	
Mehefin	4	1,118	1,068				4	124	32	124	32	
Gorffennaf	5	1,171	1,165	2	1,436	1,304	5	128	26	128	26	
Awst	6	830	826				6	106	20	106	20	
Medi	7	866	825				7	59	11	59	11	
Hydref	8	792	781	3			8	43	7	43	7	
Tachwedd	9	898					9	41	3	41	3	
CYFANSWM		7,107	5,997		5,111	4,827		753	147	753	147	

Tud. 46

Trosgolwg o'r Holl Geisiadau:

	Gwerth y Cais £'000	Grant Wedi Dderbyn £'000
CYFANSWM	13,118	11,723
Elfen Byw'n lach	1,892	1,881
Gweddill y Cyngor	11,226	9,842

Noder: Mae'r swm a nodir yn Atodiad 1 yn cynnwys colled incwm a gwariant ychwanegol adrannol eu natur, gyda symiau ar faterion corfforaethol a chynlluniau penodol (er enghraifft cynllun Saib Swyddi a chinio ysgol am ddim) eisoes wedi eu dyrannu i'r adrannau perthnasol.

Eitem 7

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	11 CHWEFROR 2021
TEITL:	RHAGLEN GYFALAF 2020/21 – ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD 2020
PWRPAS:	Adroddiad Monitro ar Wariant ac Ariannu'r Rhaglen Gyfalaf
GWEITHREDIAD:	Derbyn yr wybodaeth, ystyried y risgiau ynglŷn â'r Rhaglen Gyfalaf, a chraffu penderfyniadau'r Cabinet
AELOD CABINET:	CYNGHORYDD IOAN THOMAS
SWYDDOG CYSWLLT:	FFION MADOG EVANS, UWCH REOLWR CYLLID

1. Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, disgwylir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu graffu rhai materion ariannol gan gynnwys adroddiadau monitro cyllideb, lle'n briodol.
2. Cyflwynwyd yr adroddiad atodol (Rhaglen Gyfalaf 2020/21 - Adolygiad Diwedd Tachwedd 2020) i'r Cabinet ar 26 Ionawr 2021 ar gyfer penderfyniadau ynglŷn â'r rhaglen ddiwygiedig a'i ariannu.
3. Mae'r Aelod Cabinet dros Gyllid, a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu wedi gofyn i ni gyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'w graffu, ynghyd â'r daflen penderfyniad perthnasol sydd ar y dudalen nesaf.
4. Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu nodi'r sefyllfa ac unrhyw risgiau yng nghyswllt rhaglen gyfalaf y Cyngor, craffu penderfyniadau'r Cabinet, a sylwebu fel bo angen.

Atodiadau:

Taflen Penderfyniad Cabinet 26/01/2021

Adroddiad Cabinet 26/01/2021: Rhaglen Gyfalaf 2020/21 - Adolygiad Diwedd Tachwedd 2020

TAFLEN BENDERFYNIAD CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y Cyfarfod o'r Cabinet:	26 Ionawr 2021
Dyddiad y bydd y penderfyniad yn dod i rym ac y gweithredir arno, oni bai bo'r penderfyniad yn cael ei alw i mewn yn unol ag adran 7.25 o Gyfansoddiad Cyngor Gwynedd	10 Chwefror 2021

PWNC

Eitem 11:RHAGLEN CYFALAF 2020/21 - ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD
(SEFYLLFA 30 TACHWEDD 2020)

PENDERFYNIAD

- Derbyniwyd yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd (sefyllfa 30 Tachwedd 2020) o'r rhaglen gyfalaf.
- Cymeradwywyd yr ariannu addasedig a gyflwynwyd yn rhan 4 o'r adroddiad, sef:
 - o cynnydd o £2,000 mewn defnydd o fenthyca,
 - o cynnydd o £3,019,000 mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau,
 - o dim newid mewn defnydd o dderbyniadau cyfalaf,
 - o cynnydd o £313,000 mewn defnydd o gyfraniadau referniw,
 - o dim newid mewn defnydd o'r gronfa gyfalaf, a
 - o lleihad o £14,000 mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill.

RHESYMAU DROS Y PENDERFYNIAD

Cyfrifoldeb y Cabinet yw cymryd camau, fel bo angen, er mwyn sicrhau rheolaeth briodol dros gyllidebau'r Cyngor (e.e. cymeradwyo trosglwyddiadau sylweddol neu gyllideb ychwanegol) ac er mwyn caniatáu i'r cyfrifon terfynol ffurfiol gael eu cwblhau.

DATGANIADAU O FUDDIANT PERSONOL AC UNRHYW OLLYNGIADAU PERTHNASOL A GANIATAWYD GAN Y PWYLLGOR SAFONAU

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol na gollyngiadau perthnasol.

UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN GWNEUD Y PENDERFYNIAD

Ymgynghorwyd â'r Swyddogion Statudol am eu barn, sydd wedi eu cynnwys yn yr adroddiad.

ADRODDIAD I'R CABINET
26 IONAWR 2021

Aelod Cabinet: Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid

Pwnc: Rhaglen Gyfalaf 2020/21 –
Adolygiad Diwedd Tachwedd (sefyllfa 30 Tachwedd 2020)

Swyddog Cyswllt: Ffion Madog Evans, Uwch Reolwr Cyllid

Penderfyniad a geisir

- Derbyn yr adroddiad ar adolygiad diwedd Tachwedd (sefyllfa 30 Tachwedd 2020) o'r rhaglen gyfalaf.
 - Cymeradwyo'r ariannu addasedig a gyflwynir yn rhan 4 o'r adroddiad, sef:
 - cynnydd o £2,000 mewn defnydd o fenthycyca,
 - cynnydd o £3,019,000 mewn defnydd o grantiau a chyfraniadau,
 - dim newid mewn defnydd o dderbyniadau cyfalaf,
 - cynnydd o £313,000 mewn defnydd o gyfraniadau refeniw,
 - dim newid mewn defnydd o'r gronfa gyfalaf, a
 - lleihad o £14,000 mewn defnydd o gronfeydd adnewyddu ac eraill.
-

1. Cyflwyniad / Crynodeb

Cyflwynir yr adroddiad technegol yma fel rhan o'r drefn adolygu cyllideb 2020/21. Prif ddiben yr adroddiad yw cyflwyno'r rhaglen gyfalaf ddiwygiedig, a chymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol. Mae crynodeb yn rhan 3 a rhan 4 o'r adroddiad, gyda'r argymhellion yn rhan 6:

Rhan 3: Dadansoddiad fesul Adran o'r rhaglen gyfalaf £103.646m am y 3 blynedd 2020/21 – 2022/23.

Rhan 4: Ffynonellau ariannu'r cynnydd net oddeutu £3.320m ers yr adolygiad diwethaf.

Rhan 5: Manyllder grantiau ychwanegol ers yr adolygiad diwethaf.

Y Cabinet sydd wedi'u hawdurdodi i addasu'r rhaglen gyfalaf. Gofynnir am gymeradwyaeth i'r rhaglen arfaethedig (rhan 3) a'i ariannu (rhan 4).

Mae gweddill yr adroddiad er gwybodaeth.

2. Prif Gasgliadau

Y prif gasgliadau sydd yn codi o'r sefyllfa ddiwygiedig yw :

- Fod cynlluniau pendant mewn lle i fuddsoddi tua £42.3m yn 2020/21 ar gynlluniau cyfalaf, gyda £18.9m (45%) ohono wedi'i ariannu trwy ddenu grantiau penodol.
- Mae effaith argyfwng Covid19 a'r cyfnod clo ar y rhaglen gyfalaf i'w weld yn y ffigyrau a adroddir yn Atodiad C, gyda dim ond 31% o'r gyllideb sydd wedi ei wario hyd at ddiwedd Tachwedd eleni o'i gymharu â 51% dros yr un cyfnod y llynedd.
- Mae £4.8m ychwanegol o wariant arfaethedig wedi'i ail-broffilio o 2020/21 i 2021/22 a 2022/23, ond ni achoswyd unrhyw golled ariannu i'r Cyngor ble gwelwyd cynlluniau yn llithro.

3. Rhaglen Gyfalaf 2020/21 i 2022/23

Gweler isod y rhaglen gyfalaf arfaethedig ddiwygiedig ar ddiwedd Tachwedd 2020.

ADRAN	ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD				CYFANSWM £'000	CYNNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF £'000
	2020/21	2021/22	2022/23	CYFANSWM		
	£'000	£'000	£'000	£'000		
Addysg	8,833	15,061	4,630	28,524	13	
Amgylchedd	3,911	1,009	199	5,119	243	
Cefnogaeth Gorfforaethol	13	106	-	119	-	
Cyllid	714	1,477	768	2,959	496	
Economi a Chymuned	1,212	1,662	245	3,119	87	
Tai ac Eiddo	11,600	9,017	5,052	25,669	454	
Oedolion, Iechyd a Llesiant	2,768	3,263	1,450	7,481	120	
Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,367	250	250	1,867	-	
Prifffyrdd a Bwrdeistrefol	7,885	4,296	4,765	16,946	391	
Ymgynghoriaeth	2,954	6,568	287	9,809	2,000	
Corfforaethol	1,034	500	500	2,034	(484)	
CYFANSWM	42,291	43,209	18,146	103,646	3,320	

4. Newidiadau i'r Ffynonellau Ariannu

Mae cynnydd o £3.320m yn y gyllideb ar gyfer y rhaglen gyfalaf dair blynedd ers sefyllfa'r gyllideb wreiddiol. Nodir isod y ffynonellau ariannu arfaethedig ar gyfer hyn:

ARIANNU	ADOLYGIAD DIWEDD TACHWEDD				CYNYDD / (LLEIHAD) ERS YR ADOLYGIAD DIWETHAF £'000
	2020/21	2021/22	2022/23	CYFANSWM	
	£'000	£'000	£'000	£'000	
Benthyca gyda chefnogaeth	8,116	6,610	6,610	21,336	-
Benthyca Arall	914	5,159	11	6,084	2
Grantiau a Chyfraniadau	18,889	10,023	3,277	32,189	3,019
Derbyniadau Cyfalaf	615	227	13	855	-
Refeniw Adrannol a Chorfforaethol	1,843	508	-	2,351	313
Cronfa Cyfalaf	352	5,145	-	5,497	-
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill	11,562	15,537	8,235	35,334	(14)
CYFANSWM	42,291	43,209	18,146	103,646	3,320

5. Grantiau Ychwanegol

Ers yr adolygiad diwethaf, ddiwedd Awst, llwyddodd y Cyngor i ddenu'r grantiau canlynol ychwanegol o £3,060k. Mae nifer o addasiadau gan gynnwys lleihad ar gynlluniau oedd yn is na'r amcan gwreiddiol yn dod â chyfanswm y symudiad i £3,019k (gweler Atodiad A am fwy o fanylion) :

- £1,700k Grant Llywodraeth Cymru tuag at Gynllun Traenio Tir yn Rhostryfan
- £496k Grant HWB Seilwaith Ysgolion gan Lywodraeth Cymru ar gyfer offer TG i ysgolion
- £477k Grant Cronfa Buddsoddi Cyfalaf Economi Gylchol at welliannau ailgylchu ac atal gwastraff
- £182k Grant Tirweddau Cynladwy gan Lywodraeth Cymru
- £86k Grant Cronfa Dreftadaeth y Loteri tuag at y cynllun 'LleCHI'
- £69k Grant Capasiti Ymchwydd (Covid) i gynorthwyo datblygiadau sefydliadau gofal oedolion
- £25k Grant Llwybrau Diogel mewn Cymunedau (SRiC) gan Lywodraeth Cymru
- £25k Grant Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru tuag at ddatblygiadau amgylcheddol

6. Argymhellion

Gofynnir i'r Cabinet:

- dderbyn y rhaglen gyfalaf ddiwygiedig ar gyfer 2020/21 i 2022/23, a
- cymeradwyo'r ffynonellau ariannu perthnasol (rhan 4 uchod).

7. Rhesymau Dros Argymell y Penderfyniad

Rhaid sicrhau trefniadau ariannu priodol ar gyfer cynlluniau'r Cyngor i wario ar gyfalaf, a rhaid i'r Cabinet gymeradwyo'r rhaglen gyfalaf a'r ffynonellau ariannu.

Mater o drefn yw ymgorffori ariannu trwy grant, ond hefyd mae angen delio gyda sefyllfaoedd lle bu newid rhwng blynyddoedd mewn proffil gwario a newid mewn gwerth cyfraniadau a derbyniadau cyfalaf.

Argymhellir yma gamau er mwyn sicrhau ffynonellau ariannu pendant am gynlluniau cyfalaf 2020/21 – 2022/23.

8. Ystyriaethau Perthnasol

Materion technegol ynghylch ariannu'r cynlluniau sydd gerbron ac mae ymhygiadau a dadleuon eisoes wedi'u cyfarch wrth fabwysiadu'r cynlluniau cyfalaf unigol.

9. Camau Nesaf ac Amserlen

Gweithredu ar yr argymhellion i ariannu'r rhaglen.

Barn yr Aelod Lleol

Dim yn berthnasol.

Barn y Swyddogion Statudol**Y Swyddog Monitro:**

Dim sylwadau i'w hychwanegu o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Atodiadau:

- Atodiad A: Prif newidiadau fesul ffynhonnell ariannu
 - Atodiad B: Symudiadau o 2020/21 i 2021/22
 - Atodiad C: Gwariant 8 mis cyntaf 2020/21
-

Manylion y Prif Newididau

Gweler isod y cynlluniau perthnasol sydd yn achosi'r prif newidiadau i'r ffynonellau ariannu ers yr adolygiad diwethaf :

	2020/21	2021/22- 2022/23
	£'000	£'000
Grantiau a Chyfraniadau		
<ul style="list-style-type: none"> Grant Cronfa Dreftadaeth y Loteri tuag at y cynllun 'LleCHI'- Adfywio trwy dreftadaeth yn Nyffrynnoedd Enwebiad Safle Treftadaeth y Byd Llechi Cymru (<i>Adran Economi a Chymuned</i>). 	4	82
<ul style="list-style-type: none"> Grant Capasiti Ymchwydd (Covid) i gynorthwyo datblygiadau cartrefi preswyl a cyfleusterau gofal dydd (<i>Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>). 	69	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Cronfa Buddsoddi Cyfalaf Economi Gylchol tuag at welliannau i Ganolfan Ailgylchu Bangor, cynlluniau Hwb Rhannu Bwyd Cymunedol a Cartgylchu (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>). 	477	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Llywodraeth Cymru tuag at Gynllun Traenio Tir yn Rhostryfan (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>). 	1,530	170
<ul style="list-style-type: none"> Grant Llwybrau Diogel mewn Cymunedau (SRiC) gan Lywodraeth Cymru ar gyfer llwybr i Ysgol Godre'r Berwyn, Bala (<i>Adran Amgylchedd</i>). 	25	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Tirweddau Cynladwy gan Lywodraeth Cymru (<i>Adran Amgylchedd</i>). 	182	
<ul style="list-style-type: none"> Grant Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru tuag at ddatblygiadau amgylcheddol (<i>Adran Amgylchedd</i>). 	25	
<ul style="list-style-type: none"> Tanwariant ar y cynlluniau Grant Rhaglen Targedu Buddsoddiad mewn Adfywio (TRIP) gan Lywodraeth Cymru (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>). 	(31)	
<ul style="list-style-type: none"> Grant HWB Seilwaith Ysgolion - elfen gyfalaf yr arian uniongyrchol a roddwyd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer offer TG i ysgolion (<i>Adran Cyllid</i>). 	496	
Refeniw Adrannol		
<ul style="list-style-type: none"> Arian cyfatebol tuag at Gynllun Traenio Tir yn Rhostryfan (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>). 	270	30

Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill

- Adnewyddu Cerbydau (*Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol; Adran Amgylchedd*) 74
- Cynlluniau yn y maes Rheoli Gwastraff gan gynnwys sgiplau a cartgylchu (*Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol*) (100)

Manylion Ail-broffilio

Gweler isod y prif gynlluniau sydd wedi eu hail-broffilio ers y gyllideb wreiddiol:

	2020/21 £'000	2021/22 £'000
Cynlluniau Ysgolion (Ganrif 21 ac Eraill) (<i>Adran Addysg</i>)	(3,007)	3,007
Adfywio Tref a Glannau Caernarfon (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(174)	174
Cynlluniau Morwrol, Parciau Gwledig a Hamdden (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(382)	382
Cynllun Buddsoddiad Neuadd Dwyfor (<i>Adran Economi a Chymuned</i>)	(729)	729
Cynlluniau Sefydliadau Preswyl Oedolion (<i>Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>)	(294)	294
Cynlluniau Sefydliadau Gofal Dydd Oedolion (<i>Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant</i>)	(569)	569
Cynllun Goleuadau Stryd LED (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>)	(258)	258
Cynlluniau Pontydd (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol</i>)	(1,102)	1,102
Adnewyddu Cerbydau (<i>Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol; Adran Ymgynghoriaeth</i>)	(599)	599
Cynlluniau Atal Llifogydd (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>)	(1,178)	1,178
Cei Aberdyfi (<i>Adran Ymgynghoriaeth</i>)	(1,748)	1,748
Cynlluniau Trafnidiaeth (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(353)	353
Ail-wynebu Meysydd Parcio (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(219)	219
Pwyntiau Gwefru Cerbydau (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(198)	198
Systemau TG arbenigol Adran Amgylchedd (<i>Adran Amgylchedd</i>)	(72)	72
Cynlluniau Addasiadau Swyddfeydd (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(153)	153
Cynlluniau Rheoli Carbon y Cyngor (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(1,167)	1,167
Cynllun Gwaredu Asbestos (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(580)	580

Cynlluniau Ysgogi'r Economi (<i>Adran Tai ac Eiddo</i>)	(925)	925
Adnewyddu Cyfarpar TG (<i>Adran Cyllid</i>)	(240)	240
Cynlluniau Iechyd a Diogelwch (<i>Adran Cefnogaeth Gorfforaethol</i>)	(106)	106

Noder:

Ni fydd yr ail-broffilio uchod yn golygu unrhyw golled grant.

Mae amrywiol resymau dilys tu ôl i'r ail-broffilio mewn sawl achos, ond gall yr oedi cyn gweithredu'r cynlluniau yma olygu bod gwasanaethau yn ymdopi'n hirach gyda'r asedau presennol heb eu gwella.

Gwariant Cyfalaf 8 Mis Cyntaf 2020/21

CRYNODEB	RHAGLEN GYFALAF BLWYDDYN LAWN (adolygwyd Tachwedd) 2020/21 £'000	GWIR WARIANT 8 MIS HYD AT 30/11/2020 £'000
Addysg	8,833	3,961
Amgylchedd	3,911	726
Cefnogaeth Gorfforaethol	13	5
Cyllid (a Thechnoleg Gwybodaeth)	714	341
Economi a Chymuned	1,212	447
Tai ac Eiddo	11,600	3,243
Oedolion, Iechyd a Llesiant	2,768	921
Plant a Chefnogi Teuluoedd	1,367	355
Priffyrdd a Bwrdeistrefol	7,885	2,471
Ymgynghoriaeth	2,954	550
Corfforaethol	1,034	-
CYFANSWM	42,291	13,020

Noder:

31% yw'r gyfran sydd wedi'i wario eleni, sydd yn is na'r sefyllfa adeg yma'r llynedd (gwariant 8 mis 2019/20 yn 51%).

Eitem 8

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	11 CHWEFROR 2021
TEITL:	SEFYLLFA ARBEDION
PWRPAS:	Adrodd ar y sefyllfa ddiweddaraf
GWEITHREDIAD:	Derbyn yr wybodaeth, ystyried risgiau cyffredinol sy'n deillio o'r llithriadau, a chraffu penderfyniadau'r Cabinet yng nghyswllt y sefyllfa arbedion
AELOD CABINET:	CYNGHORYDD IOAN THOMAS
SWYDDOG CYSWLLT:	DAFYDD L EDWARDS, PENNAETH CYLLID

1. Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, disgwylir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu graffu rhai materion ariannol lle'n briodol.
2. Cyflwynwyd yr adroddiad atodol (Sefyllfa Arbedion) i'r Cabinet ar 26 Ionawr 2021.
3. Mae'r Aelod Cabinet dros Gyllid, a Chadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu wedi gofyn i ni gyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu i'w graffu, ynghyd â'r daflen penderfyniad perthnasol sydd ar y dudalen nesaf.
4. Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu nodi'r sefyllfa a'r risgiau perthnasol yng nghyswllt y sefyllfa arbedion, ystyried penderfyniadau'r Cabinet a sylwebu fel bo angen.

Atodiadau:

Taflen Penderfyniad Cabinet 26/01/2021

Adroddiad Cabinet 26/01/2021: Sefyllfa Arbedion

TAFLEN BENDERFYNIAD CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y Cyfarfod o'r Cabinet:	26 Ionawr 2021
Dyddiad y bydd y penderfyniad yn dod i rym ac y gweithredir arno, oni bai bo'r penderfyniad yn cael ei alw i mewn yn unol ag adran 7.25 o Gyfansoddiad Cyngor Gwynedd	10 Chwefror 2021

PWNC

Eitem 12:SEFYLLFA ARBEDION

PENDERFYNIAD

- i. Derbyniwyd casgliadau'r Prif Weithredwr ar y cynlluniau unigol fel y'i nodwyd yn Atodiadau 1 a 2.
- ii. Yn unol â'r hyn a nodwyd yn Atodiad 1, cymeradwywyd symud y proffil cyflawni ar gyfer cynlluniau gwerth £1,012,750 i 2022/23, a chydnabod bod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni cynlluniau arbedion gwerth £848,040 gan eu dileu o'r gyllideb.
- iii. Defnyddio'r ddarpariaeth o £1.6m a osodwyd o'r neilltu yng nghyllideb 2020/21 er mwyn gwneud hynny, a chyflawni'r bwch gweddilliol drwy ddefnydd cyntaf o arbedion a gynlluniwyd ar gyfer 2021/22.
- iv. Wrth baratoi cyllideb 2021/22, cymeradwywyd symud proffil cyflawni cynlluniau gwerth £511,250 i 2022/23 a chydnabod bod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni cynlluniau arbedion gwerth £595,450 ac y dylid defnyddio arbedion o £705,930 ar gyfer y gyllideb fel y nodwyd yn Atodiad 2.

RHESYMAU DROS Y PENDERFYNIAD

Yn y Cabinet yn mis Hydref, bu i'r Cabinet ystryied adroddiad oedd yn nodi sefyllfa gyfansawdd gyda chyflawni arbedion a oedd yn cynnwys arbedion ar gyfer blwyddyn ariannol 2020/21. Amlygwyd risgiau ynghlwm a chynlluniau gwerth £3.4m, ac yn wyneb y flaenoriaeth i ymdrin â'r argyfwng Cofid, roedd yna berygl o fethu a chau'r bwch mewn cyfnod byr.

Nodwyd fod y Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid wedi cwrrd a'r aelodau Cabinet a'r penaethiaid i drafod sut i ail afael yn y drefn o gyflawni'r arbedion arfaethedig. Roedd yr adroddiad yn nodi'r canfyddiadau a'r argymhellion oedd yn deillio o'r cyfarfodydd hyn.

DATGANIADAU O FUDDIANT PERSONOL AC UNRHYW OLLYNGIADAU PERTHNASOL A GANIATAWYD GAN Y PWYLLGOR SAFONAU

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau o fuddiant personol na gollyngiadau perthnasol.

UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWDYD CYN GWNEUD Y PENDERFYNIAD

Ymgynghorwyd â'r Swyddogion Statudol am eu barn, sydd wedi eu cynnwys yn yr adroddiad.

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y cyfarfod	26 Ionawr 2021
Aelod Cabinet	Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet Cyllid
Swyddog Cyswllt	Dafydd L Edwards, Pennaeth Cyllid
Teitl yr Eitem	SEFYLLFA ARBEDION

Penderfyniad a geisir

- i. Derbyn casgliadau'r Prif Weithredwr ar y cynlluniau unigol fel y'i nodir yn Atodiadau 1 a 2;
- ii. Yn unol â'r hyn a nodir yn Atodiad 1, symud y proffil cyflawni ar gyfer cynlluniau gwerth £1,012,750 i 2022/23 a chydnabod bod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni cynlluniau arbedion gwerth £848,040 gan eu dileu o'r gyllideb
- iii. Defnyddio'r ddarpariaeth o £1.6m a osodwyd o'r neilltu yng nghyllideb 2020/21 er mwyn gwneud hynny, a chyflawni'r bwlch gweddilliol drwy ddefnydd cyntaf o arbedion a gynlluniwyd ar gyfer 2021/22.
- iv. Wrth baratoi cyllideb 2021/22, cytuno y dylid symud proffil cyflawni cynlluniau gwerth £511,250 i 2022/23 a chydnabod bod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni cynlluniau arbedion gwerth £595,450 ac y dylid defnyddio arbedion o £705,930 ar gyfer y gyllideb fel y nodir yn Atodiad 2.

Cefndir

1. Yn ei gyfarfod ar 13 Hydref 2020 bu'r Cabinet yn ystyried adroddiad gennyf oedd yn nodi'r sefyllfa gyfansawdd gyda chyflawni'r arbedion hynny yr oeddem yn disgwyl i adrannau eu cyflawni hyd at, ac yn cynnwys blwyddyn ariannol 2020/21.
2. Tra mae cyfanswm gwerth dros £32m o gynlluniau arbedion wedi'u gwireddu rhwng 2015/16 a 2020/21, roeddem yn adrodd bod yna risg ynghlwm a chynlluniau gwerth £3.4m, ac yn wyneb y flaenoriaeth a roddwyd i'r gwaith o ymdrin â'r argyfwng Cofid, roedd yna wir berygl i ni fethu a chau'r bwlch yma mewn cyfnod byr ac i hynny ddod yn broblemus.

3. Adroddwyd felly bod y Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid yn bwriadu cwrdd gyda phob aelod Cabinet gyda'u penaethiaid i drafod sut y bydd modd ail afael yn y drefn o gyflawni'r arbedion arfaethedig.
4. Cynhaliwyd y cyfarfodydd hynny ac mae'r adroddiad yma yn nodi'r canfyddiadau a'r argymhellion sy'n deillio o hynny.

Arbedion sydd eisoes yn ffurfio rhan o'r gyllideb

5. Nodir yn Atodiad 1 yr arbedion hynny sydd yn rhan o gyllidebau hyd at ac yn cynnwys 2020/21, ynghyd â chasgliadau'r Prif Weithredwr o'r hyn ddaeth allan o'r trafodaethau.
6. Gyda nifer fawr o'r arbedion arfaethedig, yn amlwg mae gorfod talu sylw i fygythiadau'r haint Covid wedi amharu ar allu adrannau i roddi sylw i rai o'r cynigion, neu wedi amharu ar y cyfle i wneud hynny.
7. Fodd bynnag, mater o amseriad yw hynny ac wrth i ni fedru rhoi'r amser heibio i roi sylw iddynt fe welir mai asesiad y Prif Weithredwr yw nad yw'n afresymol i werth £1,735,960 o gynlluniau arbedion gael eu cyflawni erbyn neu yn ystod 2021/22.
8. Fodd bynnag, mae yna rai cynigion sydd yn mynd i fod angen dipyn mwy o amser er mwyn eu gwireddu (gwerth £1,012,750) ac **argymhellir** felly bod y cynlluniau yma yn cael eu hail broffilio i 2022/23 neu thu hwnt. Bydd hyn yn rhoi cyfle i'r adrannau cyfrifol eu gwireddu, ac yn osgoi creu problem gyllidol i'r Cyngor wrth sefydlu cyllideb 2021/22. Mae yna farc cwestiwn hefyd am faint y cynnyrch ariannol ddaw allan o rai o'r cynlluniau yma, a bydd yr amser yn rhoi cyfle i ni ystyried hynny hefyd.
9. Mae yna gynlluniau eraill lle darbyllwyd y Prif Weithredwr bod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel bod yna amheuaeth go iawn a ellir gwireddu'r arbedion (gwerth £848,040) ac **argymhellir** felly ein bod yn dileu'r cynlluniau arbed yma o'r gyllideb. Bydd y Prif Weithredwr yn gallu egluro'r rhesymeg y tu ôl i'w gasgliadau ar lafar yn y cyfarfod.
10. Wrth baratoi cyllideb 2020/21 yn Chwefror / Mawrth 2020, roeddem yn ymwybodol o'r tebygolrwydd o fethu a chyflawni rai cynlluniau arbedion, a darparwyd £1.6m ar gyfer cydnabod hynny.
11. Byddai'r hyn a argymhellir yn 8 a 9 uchod yn cael ardrawiad o £1.86m ar y gyllideb, ac wrth ddefnyddio'r ddarpariaeth o £1.6m byddai angen darparu ar

gyfer y £0.26m ychwanegol rŵan, wrth baratoi cyllideb 2021/22. O wneud hynny, byddem yn dod a'r gyllideb yn agosach at realiti sefyllfa'r Cyngor.

Arbedion a ddisgwylir yn 2021/22

12. Wrth wneud y gwaith, edrychodd y Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid hefyd ar yr arbedion yr oeddem wedi eu cynllunio ar gyfer 2021/22. Rhoddir rhestr o'r cynlluniau yma yn Atodiad 2.
13. O'r £1,922,630 sydd eisoes wedi ei gynllunio ar gyfer ei gyflawni yn 2021/22, ystyrir fod yna gynlluniau gwerth £511,250 sydd am gymryd dipyn yn hirach i'w cyflawni a chynlluniau gwerth £595,450 lle mae'r sefyllfa bellach wedi newid gymaint fel bod yna amheuaeth fawr a ellid gwireddu'r arbedion.
14. Fodd bynnag, fel adroddwyd eisoes i'r Cabinet 13 Hydref 2020, mae'r Adran Tai ac Eiddo wedi medru cyflawni arbedion ynni, ac mae £150,790 yn weddill. Gyda'i gilydd felly, **argymhellir** bod y Cabinet yn cymeradwyo'r camau a nodir ym mharagraff 13 uchod gan dderbyn mai cyfanswm arbedion net o £705,930 fydd ar gael i gefnogi cyllideb 2021/22.

Barn Swyddogion Statudol

Swyddog Monitro

Yn anorfod wrth i amgylchiadau a gofynion newid mae angen sicrhau fod ymarferoldeb gwireddu arbedion neu effaith ar wasanaeth yn cael ei adolygu. Mae'r adroddiad yn cynnig adolygiad ymarferol o sefyllfa cynlluniau arbedion .

Pennaeth Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet Cyllid a'r Prif Weithredwr i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

Adran	Teitl y Cynllun	Swm i'w wireddu hyd at 2020/21 £	Sylw	Llithro ond dim addasiad cyllidol £	Llithro ond angen symud proffil i 2022/23 £	Dileu £	
ADDYSG	Ffordd Gwynedd - Uned Cyflogau a Chontractau	28,680	Aros am waith TG er mwyn gallu cyflawni	28,680	0	0	
AMGYLCHEDD	Cyflawni arbedion drwy brynu'n rhatach (e.e. offer swyddfa a TG)	40,000	Llithriad sylweddol am nad ydym yn gosod contractau. Cyfleoedd yno pan fydd gweithgaredd yn codi	40,000			
	Cynyddu'r ffi ar gyfer asesu ansawdd dŵr er mwyn adlewyrchu'r gost o ddarparu'r gwasanaeth	12,500	Ffi wedi cael ei newid ond gweithgaredd wedi lleihau : disgwyl iddo adfer maes o law	12,500			
	Cynyddu'r nifer meysydd parcio sy'n rai talu ac arddangos a chynyddu ffioedd parcio gan ystyried sut y gellir yr un pryd a oes modd cadw cost parcio i drigolion yr un fath neu ei leihau hyd yn oed	120,000	Grŵp tasg yn edrych ar hwn - dylai fod yn weithredol yn 2021/22	120,000			
	Rhesymoli ac Integreiddio'r Swyddfa gefn Adran Amgylchedd	23,120	Hwn yn debygol o wireddu ei hun 6 mis ar ôl dychwelyd i swyddfeydd	23,120			
	Cynyddu'r ffioedd a godir ar Ymgwymerwyr Statudol ayb am gau ffyrdd/gorchmynion traffig yn sylweddol uwch	2,500	Llai o weithgaredd oherwydd Covid - fe ddylai adfer ei hun	2,500			
	Cynyddu'r ffioedd a godir ar Ymgwymerwyr Statudol ayb am gau ffyrdd/gorchmynion traffig yn sylweddol uwch	15,000	Llai o weithgaredd oherwydd Covid - fe ddylai adfer ei hun	15,000			
	Lleihau'r adnodd o fewn yr uned diogelwch ffyrdd	2,500	Dim problem cyflawni hwn	2,500			
	Lleihau'r adnodd o fewn y Gwasanaeth Cefn Gwlad	15,000	Dim problem cyflawni hwn	15,000			
	Teithio Staff	118,000	Wedi ei gyflawni	118,000			
	Rheolaeth Adeiladu - ffioedd darparu cyngor ymlaen llaw	4,000	Llithro : bydd modd ei wireddu ond dim ar hyn o bryd gan nad ydym ar gael i ymgynghori ayb	4,000			
	Gwaith stryd - torri hanner swydd	15,000	Wedi ei gyflawni	15,000			
	Cyfanswm Amgylchedd		367,620		367,620	0	0
	CEFNOGAETH GORFFORAETHOL	Uno Dysgu a Datblygu ac Uned Datblygu Gweithlu	12,000	Wedi ei gyflawni	12,000	0	0
CYLLID	Trefn slipiâu electronig cyflog i bawb	3,750	Llithro - dim problem gydag ef	3,750	0	0	

Adran	Teitl y Cynllun	Swm i'w wireddu hyd at 2020/21 £	Sylw	Lithro ond dim addasiad cyllidol £	Lithro ond angen symud proffil i 2022/23 £	Dileu £
ECONOMI A CHYMUNED	Cysoni trefniadau parcio drwy gyflwyno ffioedd parcio i safleoedd (e.e. ardal Y Glyn)	40,000	Cyfarfod wedi bod gydag Amgylchedd i ddarganfod datrysiad : Amgylchedd am eu cynnwys yn y newidiadau i'r gorchymyn traffig yn dilyn sgwrs gyda'r Economi ar yr hyn sydd angen ei wneud. Perygl y bydd rai misoedd i mewn i 2021/22 cyn yn weithredol gan mai un gorchymyn sirol ydyw	40,000		
	Sefydlu ffioedd parcio ar draeth Dinas Dinlle a cynyddu ffioedd lansio ar draws traethau Gwynedd o £10 i £15	45,000		45,000		
	Adolygu ffioedd parcio a trefniadau gweithredu Storiel	20,000		20,000		
	Buddsoddi mewn gwelliannu fyddai yn gwneud Neuadd Dwyfor yn fwy effeithlon gan baratoi i edrych am fodel amgen i'r dyfodol	25,000	Marc cwestiwn am gyfanswm yr arbediad ar gael yma (Cynllun arbedion yn rhagweld £100,000 dros 5 mlynedd). Fe ddylid medru gwireddu'r elfen yma ond bydd yn llithro cryn dipyn		25,000	
	Dileu swydd a newid trefniadau rheoli y Gwasnaeth Adfywio Cymunedol (Ileihad o 20%)	5,000	Adran i ddarganfod y bwlch	5,000		
	Dileu 1 swydd o'r Gwasanaeth Twristiaeth a Marchnata (Ileihau staffio o 25%)	25,000	Llithriad tra'n aros i'r cyfle o'i wireddu yn naturiol gyflwyno ei hun	25,000		
	Cyfanswm Economi a Chymuned	160,000		135,000	25,000	0

Adran	Teitl y Cynllun	Swm i'w wireddu hyd at 2020/21 £	Sylw	Lithro ond dim addasiad cyllidol £	Lithro ond angen symud proffil i 2022/23 £	Dileu £
OEDOLION, IECHYD A LLESIAINT	Awtomeiddio prosesau cyllidol yr Adran	64,000	Llithriad ond dim manylder o ran proffil diwygiedig - wedi gofyn am broffil newydd	64,000		
	Gwella effeithlonrwydd gweithwyr maes	113,000	Hwn yn annhebygol o wireddu ei hun am fod angen yr adnodd i weithredu ar y Cynllun Integreiddio a thrawsnewid			113,000
	Cynyddu incwm a lleihau costau eraill	30,000	Wedi ei gyflawni : ffi wedi ei godi ond effaith covid yn awgrymu efallai nad yw'n cynhyrchu cymaint	30,000		
	Integreiddio a thrawsnewid Gwasanaethau Pobl Hyn	510,000	Yr un Cynllun yw rhain. Aneglurder beth yw'r bwriad ar gyfer dangos os yw'n cael ei wireddu neu beidio. Cynnydd yn sicr yn arafach na ddisgwyliwyd am amrywiol resymau. Prif Weithredwr (PW) wedi cynnal cyfarfod i sefydlu trefniadau er mwyn cael data priodol i fedru dangos a yw'n gwireddu arbedion neu beidio. PW wedyn am gynnal cyfarfod arall i adolygu'r trefniadau rheoli project.	210,000	300,000	
	Ymestyn egwyddorion Cynllun Peilot Alltwen ar draws y gwasanaeth	534,000			534,000	
	Adolygu'r trefniadau gweithredu o fewn yr Adran Oedolion	101,250			101,250	
	Cydweithio â'r trydydd sector i sicrhau darparwr newydd i gymeryd drosodd y ddarpariaeth gofal dydd yng Nghricieth a Blaenau Ffestiniog	100,000	Covid wedi achosi oedi : llithriad felly fe ddylid ei wireddu yn 2021/22	100,000		
	Adolygu pecynnau gofal anabledau corff gan gwrdd ag amcanion mewn ffordd amgen	100,000	Adolygu pecynnau : dylid ei gyflawni yn 2021/22	100,000		
	Adolygiad pecynnau Gofal Iechyd Parhaus	150,000	Gwaith wedi ei wneud ond lechyd ddim yn ymateb. Wedi gofyn am fanylion er mwyn dyrchafu'r mater.	150,000		
	Ail strwythuro y Gwasanaeth Busnes gan leihau'r gefnogaeth a roir i'r timau adnoddau cymunedol integredig. Hefyd addasu a lleihau ymhellach y gefnogaeth a roddir i dimau rheng flaen yr Adran Oedolion a Plant	49,360	Llithriad yn unig - mewn llaw	49,360		
	Uno Dysgu a Datblygu ac Uned Datblygu Gweithlu	18,000	Eto i wireddu y cynllun amgen	18,000		
Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant	1,769,610		721,360	935,250	113,000	

Adran	Teitl y Cynllun	Swm i'w wireddu hyd at 2020/21 £	Sylw	Llithro ond dim addasiad cyllidol £	Llithro ond angen symud proffil i 2022/23 £	Dileu £
PLANT	Adolygiad Dechrau i'r Diwedd	688,160	Annhebygol fod hwn am gyflawni mwy na sydd wedi ei ddarganfod eisoes.	0	0	688,160
TIM RHEOLI A CHYFRIETHIOL	Arbedion yng nghyllideb y Crwner	13,800	Hwn yn ddibynol ar i'r Crwner ymddeol : hynny newydd ddigwydd cyflawni yn 2021/22 yn debygol.	13,800	0	0
TAI AC EIDDO	Adolygu'r strwythurau a lleoliadau presennol y Gwasanaeth Tai	7,000	Wedi ei wireddu	7,000		
	Lleihau dibyniaeth ar lety dros dro trwy fuddsoddi mewn llety pwrpasol	25,000	Llithro - Dylai wireddu unwaith y bydd y PODS wedi eu hadeiladu	25,000		
	Cyfanswm Tai ac Eiddo	32,000		32,000	0	0

Adran	Teitl y Cynllun	Swm i'w wireddu hyd at 2020/21 £	Sylw	Lithro ond dim addasiad cyllidol £	Lithro ond angen symud proffil i 2022/23 £	Dileu £
PRIFYRDD A BWRDEISTREFOL	Cau 50 allan o 73 o doiledau cyhoeddus y Sir	26,880	Y gyfundrefn cau toiledau wedi cynhyrchu cymaint a sy'n bosibl - marc cwestiwn am allu hwn i gyflawni ymhellach heb ailagor dadleuon pellach.			26,880
	Rhesymoli Trefn ar-ddyletswydd/Ar-alwad Priffyrdd	15,000	Llithriad yn unig - hwn i wireddu 2021/22	15,000		
	Trosglwyddo Meysydd chwarae i eraill	52,500	Covid wedi oedi yn sylweddol - dim am gynhyrchu arbedion tan 2022/23 ar y cynharaf		52,500	
	Adolygiad o drefniadau gweithredu o fewn y maes Priffyrdd	37,500	Yn cael ei weithredu : yno erbyn diwedd y flwyddyn	37,500		
	Cynyddu incwm gorfodaeth stryd drwy ddirwyo mwy o unigolion sy'n gollwng sbwriel	20,000	Papur yn dod i'r Cabinet ar sut y gellir gwireddu cynllun synhwyrol yn y maes yma : tebygolrwydd o arbediad yn optimistaidd iawn.			20,000
	Gwastraff Gardd: cynhyrchu mwy o incwm neu lleihau costau	66,000	Gwireddu ei hun yn 2021/22	66,000		
	Codi ffi ychwanegol am amlosgi ar yr un diwrnod a'r gwasanaeth	10,000	Cabinet wedi atal yr Adran rhag codi ffioedd am gyfnod : gallu gwireddu yn 2021/22 os yw'r Cabinet yn cytuno	10,000		
	Codi ffi amlosgi yn yr Amlogfa o £520 i £550	22,500		22,500		
	Cynyddu ffioedd am gasglu gwastraff gan fusnesau	25,000	Ffioedd am gael eu codi ond marc cwestiwn am hyd a lled y busnes fydd gennym ar ôl Covid	25,000		
	Pont Abermaw – peidio talu Network Rail am yr hawl tramwy dros y bont	8,750	Llithriad yn unig - hyderus y bydd yn digwydd yn 2021/22	8,750		
	Trefniadau Fflyd (Adolygiad Edge)	133,000	Gweithredol o ddechrau'r flwyddyn ariannol newydd - llithriad yn unig felly	133,000		
Ar-ddyletswydd Bwrdeistrefol	7,000	Yn cael ei wireddu	7,000			
Ail-strwythuro'r Adran	50,000	Wedi ei gyflawni	50,000			
Cynllun cau Cilgwyn	35,000	Wedi ei gyflawni	35,000			
Coed - dim didoli	12,000	Aros i'r Llywodraeth sefydlu Canolfan Goed : Llithro felly	12,000			
Cyfanswm Priffyrdd a Bwrdeistrefol	521,130		421,750	52,500	46,880	
CYFANSWM	3,596,750		1,735,960	1,012,750	848,040	

Adran	Teitl y Cynllun	2021/22	Lithro ond angen symud proffil i 2022/23	Dileu
		£	£	£
ADDYSG	Arbedion Ychwanegol Ysgolion	65,000		
	Cyfanswm Addysg	65,000	0	0
AMGYLCHEDD	Cyflawni arbedion drwy brynu'n rhatach (e.e. offer swyddfa a TG)	20,000		
	Cynyddu'r nifer meysydd parcio sy'n rai talu ac arddangos a chynyddu ffoedd parcio gan ystyried sut y gellir yr un pryd a oes modd cadw cost parcio i drigolion yr un fath neu ei leihau hyd yn oed	15,000		
	Darparu pwyntiau gwefru ceir trydan mewn meysydd parcio	37,500		
	Lleihau'r gyllideb ar gyfer yr Uned Gorchmynion Traffig o 33%	1,250		
	Cyfanswm Amgylchedd	73,750	0	0
CEFNOGAETH GORFFORAETHOL	Trosglwyddo i sustem swyddfa gefn cyswllt cwsmer newydd	17,250		
	Dileu un swydd swyddog adnoddau dynol ac un swydd ymgynghorydd adnoddau dynol (lleihad staffio o 20%) drwy newid ein model gweithredu	60,000		
	Dileu'r Gwasanaeth Datblygu Sefydliad	40,500		
	Cyfanswm Cefnogaeth Gorfforaethol	117,750	0	0
CYLLID	Creu incwm drwy werthu system tracio fflyd	5,000		
	Cynhyrchu incwm drwy atal twyll	20,000		
	Denu incwm ychwanegol drwy Asiantaeth Casglu Mewnol	75,000		
	Cyfanswm Cyllid	100,000	0	0
ECONOMI A CHYMUNED	Buddsoddi mewn gwelliannu fyddai yn gwneud Neuadd Dwyfor yn fwy effeithlon gan baratoi i edrych am fodel amgen i'r dyfodol		25,000	
	Yn yr hir dymor, anelu i leihau'r sybsidi i'r Cwmni Hamdden newydd fydd yn cael ei sefydlu o 20%		116,250	
	Cyfanswm Economi a Chymuned	0	141,250	0
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT	Datblygu 3 prosiect Tai Gofal Ychwanegol arall yng Ngwynedd (Ardal Pwllheli, Ffestiniog, De Meirionnydd)		100,000	
	Gwell cydgordio gwasanaeth gyda'r Adran Plant a Theuluoedd ar adeg oed trosglwyddo	45,000		
	Adolygu'r trefniadau gweithredu o fewn yr Adran Oedolion	33,750		
	Cyfanswm Oedolion, Iechyd a Llesiant	78,750	100,000	0
PLANT	Adolygiad Dechrau i'r Diwedd			460,450
	Lleihau'r gyllideb Lwfans Cynllun Cynnal	23,170		
	Cyfanswm Plant a Theuluoedd	23,170	0	460,450

Adran	Teitl y Cynllun	2021/22 £	Lithro ond angen symud proffil i 2022/23 £	Dileu £
TAI AC EIDDO	Cynllun Salix	33,380		
	Dileu swydd o'r Gwasnaeth Diogelwch Eiddo	22,500		
	Cynyddu ffioedd archwilio a thrwyddedu tai mewn amlddeiliadaeth o £140 i £180 yr ystafell	20,380		
	Lleihau dibyniaeth ar lety dros dro trwy fuddsoddi mewn llety pwrpasol	75,000		
	Cyfanswm Tai ac Eiddo	151,260	0	0
PRIFYRDD A BWRDEISTREFOL	Trosglwyddo rhai toiledau cyhoeddus i eraill			37,500
	Trosglwyddo Meysydd chwarae i eraill		157,500	
	Rhesymoli gweithdai Fflyd o 3 i 2 yn y Sir			97,500
	Newid Teledu Cylch Cyfyng sydd gyda gofalwyr yn monitro i gyfundrefn 'heb ofalwyr'.	105,000		
	Newid trefniadau gwaith casglu gwastraff i shifftiau a chylchdeithiau llai (sydd o bosib yn golygu newid diwrnod casglu i drigolion)		112,500	
	Cynyddu ffioedd am gasglu gwastraff gan fusnesau	75,000		
	Pont Abermaw – peidio talu Network Rail am yr hawl tramwy dros y bont	26,250		
	Cyfanswm Priffyrdd a Bwrdeistrefol	206,250	270,000	135,000
CYFANSWM		815,930	511,250	595,450
Arbedion Ynni Adran Tai ac Eiddo	150,790			
	966,720			
Darpariaeth ychwanegol ar gyfer arbedion hyd at 2020/21	260,790			
Arbedion Net 2021/22	705,930			

Eitem 9

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	11 CHWEFROR 2021
TEITL:	CYLLIDEB 2021/22
PWRPAS:	Cyflwyno'r gyllideb y bwriedir ei argymell gan y Cabinet i'r Cyngor i'w graffu gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu
GWEITHREDIAD:	Craffu'r wybodaeth cyn i'r Cabinet argymell cyllideb 2021/22 i'r Cyngor llawn
AELOD CABINET:	CYNGHORYDD IOAN THOMAS
SWYDDOG CYSWLLT:	DAFYDD L EDWARDS, PENNAETH CYLLID

- 1.** Yn ei gyfarfod ar 16 Chwefror bydd y Cabinet yn ystyried yr adroddiad amgaeedig ac yn dod i gasgliad ynglŷn â'r gyllideb i'w gynnig i'r Cyngor, fydd yn cynnwys argymhelliad ynglŷn â'r cynnydd Treth Cyngor ar gyfer 2021/22 (gweler y penderfyniad a geisir ar flaen yr adroddiad Cabinet atodol).
- 2.** Wedi ystyriaeth trylwyr mewn cyfres o weithdai aelodau, bydd y gyllideb yn cynnwys rhaglen o gynlluniau arbedion cyflwynir yn Atodiad 3, ynghyd â 'bidiau' ychwanegir at y gyllideb sydd wedi'u rhestru yn Atodiad 2.
- 3.** Rhoddir ystyriaeth i nifer o'r risgiau ariannol a'r camau perthnasol i sicrhau cadernid yr amcangyfrifon cyllidebol, yn Atodiad 10.
- 4.** Bydd y Cabinet yn rhoddi ystyriaeth i'r adroddiad yn fuan ar ôl cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, ac wedi'r craffu yma, byddwn yn hysbysu'r Cabinet o gasgliadau'r Pwyllgor.
- 5.** Rhoddir cyfle i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ystyried priodoldeb ariannol y cynigion a'r risgiau perthnasol, a chyflwyno sylwadau i'r Cabinet ar yr opsiynau.

Atodiad:

Cyllideb 2021/22 (adroddiad Cabinet 16/02/2021)

Cyfarfod:	Cabinet
Dyddiad:	16 Chwefror 2021
Aelod Cabinet:	Cynghorydd Ioan Thomas, Aelod Cabinet dros Gyllid
Pwnc:	Cyllideb 2021/22
Swyddog Cyswilt:	Dafydd L Edwards, Pennaeth Cyllid

CYLLIDEB 2021/22

Y Penderfyniad a geisir

Argymhell i'r Cyngor (yn ei gyfarfod ar 4 Mawrth 2021) y dylid:

1. Sefydlu cyllideb o £271,751,360 ar gyfer 2021/22 i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £194,793,140 a £76,958,220 o incwm o'r Dreth Cyngor gyda chynnydd o 3.7%.
 2. Sefydlu rhaglen gyfalaf o £47,085,960 yn 2021/22 i'w ariannu o'r ffynonellau a nodir yn Atodiad 4 i'r adroddiad.
-

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Rhaid i'r Cyngor osod cyllideb gytbwys ar gyfer 2021/22.
- 1.2 Eleni, erbyn 2021/22, mae'r Cyngor wedi derbyn cynnydd grant sy'n cyfarch chwyddiant, ac yn setliad mwy teg na fu mewn blynyddoedd cyn 2020/21. Er hynny, rhaid cymryd rhai penderfyniadau i ariannu cynnydd sydd bron yn anorfod yng nghost rhai gwasanaethau craidd ynghyd â chodi'r Dreth 3.7%.
- 1.3 Argymhellir codi'r Dreth 3.7% yn 2021/22 er mwyn amddiffyn gwasanaethau hanfodol i bobl Gwynedd, gan fyddai'n anymarferol i weithredu cynlluniau arbedion ychwanegol eleni.
- 1.4 Wedi ymgynghori gyda mwyafrif aelodau'r Cyngor mewn cyfres o weithdai yn Ionawr, a gyda'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu (11 Chwefror), swyddogaeth y Cabinet (16 Chwefror) yw argymhell cyllideb cytbwys a phriodol i'r Cyngor (4 Mawrth) ar gyfer 2021/22.
- 1.5 Erbyn 2021/22, byddai angen cynyddu ein gwariant o £10.6m er mwyn "sefyll yn llonydd" (mae manylion yn rhan 3 isod), gan gynnwys £3.6m i gwrdd â phwysau ar gyllidebau'r gwasanaethau (mae manylion o'r 'bidiau' unigol yn Atodiad 2).
- 1.6 Er mwyn cyfarch y bwlch ariannol, amcangyfrifir gellid cynaeafu £725k yn 2021/22 o'r cynlluniau arbedion cynllunwyd eisoes (mae manylion yn rhan 4 isod a'r cynlluniau unigol wedi'u rhestru yn Atodiad 3), ond wedyn rhaid cynyddu'r Dreth Cyngor 3.7% (mae manylion yn rhan 5 isod, ac yn Atodiad 6).
- 1.7 Bu adolygiad trylwyr o'r Strategaeth Asedau yn 2019, a adolygwyd yn 2020, ac eleni rydym yn cynnig sefydlu rhaglen gyfalaf gwerth £47,085,960 yn 2021/22, fel sydd wedi'i osod allan yn Atodiad 4.

- 1.8 Bwriedir modelu Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (am 2021/22 – 2023/24) yn ystod haf 2021, ar ôl Adolygiad Gwariant Cynhwysfawr Canghellor Llywodraeth y DU, gan fod risg y bydd newid sylfaenol yng ngynlluniau'r Llywodraeth. Mae'n bosib y bydd angen trefniadau hyblyg er mwyn gallu gwireddu mwy o arbedion mewn blynyddoedd dilynol, ond bwriedir ystyried hynny ar ôl derbyn mwy o wybodaeth.
- 1.9 Mae cyllideb 2021/22 yn ceisio gwarchod y gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu i bobl Gwynedd, ac yn argymhell cynnydd 3.7% yn y Dreth Cyngor er mwyn cyflawni'r amcan hwnnw eleni. Mae'r cynlluniau arbedion a gynlluniwyd yn flaenorol wedi'u dethol yn y lleoedd hynny fydd yn cael yr ardrawiad lleiaf ar ein pobl, ond gwelir fod darganfod a chyflawni arbedion yn fwy heriol erbyn hyn.
- 1.10 Mater i'r Cyngor llawn yw ystyried y gyllideb a gosod y Dreth Cyngor erbyn 2021/22 ar sail y materion a nodir yn yr adroddiad dilynol. Mae'r adroddiad manwl yma'n nodi'r ffactorau sydd yn dylanwadu ar y gyllideb refeniw arfaethedig ar gyfer 2021/22, ac yn amlinellu'r prif newidiadau ers 2020/21.

2. GRANT LLYWODRAETH CYMRU

- 2.1 Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi'r setliad dangosol i ariannu awdurdodau lleol ar gyfer 2021/22. Nodir manylion fel y'i cyhoeddwyd yn swyddogol 'debyg-wrth-debyg' gan Lywodraeth Cymru yn y tabl isod, ynghyd â'r gwir ffigyrau "cash":

Grant Cynnal Refeniw 2020/21 – 2021/22	Cyfanswm Awdurdodau Cymru £	Cyngor Gwynedd swyddogol £	Cyngor Gwynedd "cash" £	
Grant y Llywodraeth 2020/21	4,479,570,160	188,409,170	187,579,040	
Grant y Llywodraeth 2021/22	4,651,494,400	194,793,140	194,793,140	
	Cynnydd £	171,924,240	6,383,970	7,214,100
	Cynnydd %	+3.8%	+3.4%	-

Mae manylion pellach ar gael yma –

[Setliad refeniw a chyfalaf llywodraeth leol: dros dro 2021 i 2022 | LLYW.CYMRU](#)

- 2.2 Mae ffigyrau swyddogol Llywodraeth Cymru yn y tabl uchod yn dangos yn dybiannol fod Cyngor Gwynedd yn derbyn cynnydd grant o £6.4m erbyn y flwyddyn nesaf (ar ôl addasu'r ffigwr cymharol 2020/21 i adlewyrchu'r trosglwyddiadau i mewn i'r setliad), sy'n gynydd 3.4%, tra bod y cyfartaledd ledled Cymru yn 3.8%.
- 2.3 Mae nifer o ffactorau yn bwydo'r fformiwla dyrannu grant llywodraeth leol, megis poblogaeth y sir, nifer disgyblion yn ein ysgolion, a nifer hawlwyr cymorth incwm. Eleni, bu dipyn mwy o gynnydd yn y niferoedd hyn mewn awdurdodau eraill.
- 2.4 Derbyniwyd cynnydd sylweddol mewn "cash" oherwydd addasiad sylfaen trethiannol sy'n ail-ddosbarthu grant rhwng awdurdodau lleol Cymru. Roedd hyn oherwydd gostyngiad cymharol mewn eiddo treth cyngor yng Ngwynedd (gwneud i fyny am effaith mudo 'tai gwyliau' i'r rhestr treth busnes), o'i gymharu â chynnydd cyffredinol arferol mewn eiddo treth cyngor ar draws awdurdodau lleol eraill Cymru.

- 2.5 Bydd Lywodraeth Cymru yn cyhoeddi'r setliad grant terfynol ar gyfer awdurdodau lleol ar yr 2il o Fawrth, ynghyd â chyllideb terfynol Llywodraeth Cymru eu hunain, a bydd dadl perthnasol yn y Senedd ar y 9fed o Fawrth. Wedi trafod gyda swyddogion Llywodraeth Cymru, ni ddisgwylir newid arwyddocaol o'r ffigyrau grant 'dangosol' yn y setliad drafft.
- 2.6 Os bydd y ffigwr grant yn newid i fyny neu i lawr ar adeg cyhoeddi'r Setliad Terfynol, mor hwyr yng nghylch gosod y gyllideb a treth 2021/22, byddai'n rhy hwyr i newid ffigyrau'r Dreth Cyngor. Felly, byddwn naill ai'n defnyddio balansau cyffredinol y Cyngor i gysoni gostyngiad mewn cyllid grant, neu'n cyfrannu at falansau cyffredinol i gysoni cynnydd mewn cyllid grant
- 2.7 Ar y wyneb, mae setliad awdurdodau lleol Cymru am 2021/22 yn un go rhesymol, ond mae hynny wedi'i wrthbwysu gan gostau ychwanegol. Yn fyr, fel trafodwyd yn y gweithdai aelodau eleni, mae'r cynnydd grant yn ddigonol ar gyfer cwrdd â chwyddiant, ond annigonol ar gyfer cyfarch hefyd y cynnydd mewn galw am wasanaethau'r Cyngor.

3. GWARIANT REFENIW'R CYNGOR - 2021/22

- 3.1 Nodir yn y tabl isod y cynnydd mewn gwariant fydd angen er mwyn "sefyll yn llonydd" yn 2021/22.

Gofynion Gwario Ychwanegol

	£	£
Cyllideb Sylfaenol		261,837,750
Chwyddiant Cyflogau Staff	3,498,200	
Chwyddiant Arall (cyflenwyr)	2,560,210	
Ardollau (Tân, APCE a CNC)	334,870	
Demograffi	250,280	
Bidiau - Pwysau ar Wasanaethau	3,587,520	
Addasiadau Cyllideb Amrywiol	232,550	
Cost Benthycu / Llog ar Falansau	<u>174,910</u>	
Cyfanswm net yr ychwanegiadau		<u>10,638,540</u>
Cyfanswm gofynion gwario 2021/22 cyn arbedion		<u>272,476,290</u>

3.2 Cyllideb Sylfaenol 2020/21

Er mai £262m yw gwariant net 2020/21, mae'n bwysig nodi fod gwir wariant y Cyngor yn £430m, oherwydd ein bod yn derbyn lluo o grantiau penodol gwerth £109m ac yn codi incwm cyffredinol bron i £59m am wasanaethau yr ydym yn eu darparu.

3.3 Chwyddiant Cyflogau £3.5m

Er gwaethaf dyhead Canghellor Llywodraeth y DU i 'rewi cyflogau', darperir ar gyfer cynnydd tâl o £250 pro rata i staff ar gyflogau £24,000 neu is, ynghyd â darpariaeth darbodus ar gyfer holl staff y Cyngor, rhag ofn bydd cyfaddawd ar y cytundebau tâl cenedlaethol fydd yn weithredol o Ebrill 2021.

Ymhellach, darperir yma ar gyfer cynnydd tâl 3.1% i athrawon ysgolion Gwynedd am y cyfnod Ebrill – Awst 2021 (effaith blwyddyn llawn cytundeb tâl Medi 2020).

Hefyd wedi'i gynnwys yma, mae cost incrementau net o drosiant sydd eleni yn golygu dyrannu £116,500 ychwanegol i ysgolion cynradd, a £96,000 ychwanegol i ysgolion uwchradd (cyfanswm £212,500).

3.4 **Chwyddiant Arall £2.6m**

Swm 'net' sy'n cynnwys darpariaeth ar gyfer effaith y 'cyflog byw' (isafswm tâl) ar gostau a ffioedd sy'n daladwy i'n cyflenwyr preifat (yn cynnwys £305k ar gyfer cartrefi gofal preswyl annibynnol, a £328k ar gyfer cwmnïau gofal di-breswyl), ynghyd â chynnydd chwyddiant ar gyllidebau tanwydd ac ynni (£182k) a chynnydd prisiau yn dilyn ail-dendro (tacsis ysgolion £207k, ac yswiriant £229k).

3.5 **Ardollau £335k**

Yn Rhagfyr 2020, penderfynodd Awdurdod Tân Gogledd Cymru godi'r ardoll 3.15% ar yr awdurdodau cyfansoddol ar gyfer 2021/22, sy'n cynyddu'r gofyn ar Cyngor Gwynedd o £233k. Am y tro cyntaf ers sawl blwyddyn, mae cynnydd o £96k yn ardoll Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri, ac hefyd amcan cynnydd o £6k mewn ardoll draenio arbennig i 'Cyfoeth Naturiol Cymru'.

3.6 **Demograffi £250k**

Cyfanswm sy'n adlewyrchu +£187k oherwydd cynnydd net mewn nifer disgyblion yn yr ysgolion, +£30k i'r Adran Gofal Oedolion i gyfarch y nifer cynyddol o bobl fydd angen gofal mewn poblogaeth sy'n heneiddio, a +£33k oherwydd cynnydd mewn plant sy'n derbyn gofal gan yr Adran Plant a Theuluoedd.

Mae'r ffigwr net o +£187k i ysgolion yn cuddio sefyllfa wahanol mewn gwahanol sectorau, sef uwchradd +£447k a cynradd -£260k.

3.7 **Pwysau ar Wasanaethau £3.6m**

'Bidiau' anorfod – gweler Atodiad 2 am fanylion pob 'bid' unigol, yn cynnwys £3.59m refeniw a £296k cyfalaf.

Argymhellir cymeradwyo ceisiadau ("bidiau") gwerth £3.59m a gyflwynwyd gan adrannau'r Cyngor am adnoddau parhaol ychwanegol i gwrdd â phwysau anorfod ar eu gwasanaethau.

Hefyd, argymhellir cymeradwyo bidiau 'un-tro' gwerth £1,348,500 ac i ariannu'r rhain o gyllideb Corfforaethol (tua £1m neilltuwyd yn benodol ar gyfer gwariant un-tro yng nghyllideb 2020/21), gyda'r balans (£345k) i'w ariannu yn 2021/22 o falansau cyffredinol y Cyngor.

Cofier fod nifer o brif flaenoriaethau'r Cyngor (materion datblygol er mwyn gwneud gwahaniaeth) yn cael eu hariannu a'u comisiynu ar wahân i hyn (fesul un drwy benderfyniadau'r Cabinet), drwy 'Gynllun y Cyngor' (i'w ariannu o'r Gronfa Trawsffurfio y Cyngor).

Beth gyflwynir yn y "bidiau" yma'n Atodiad 2 yw ymrwymïadau anorfod mae'r gwasanaethau'n wynebu rŵan.

Rhoddir yr hawl i bob adran i adnabod unrhyw wariant rhaid i'r Cyngor gyflawni er mwyn sicrhau parhad gwasanaeth sylfaenol. Nid yw'r drefn yma ar gyfer datblygiadau newydd dymunol, ond yn hytrach ar gyfer parhad gwasanaethau sylfaenol presennol.

Mae elfen o'r ceisiadau yma wrth gwrs yn amlygu eu hun wrth i ni adolygu patrymau gwariant y flwyddyn gyfredol. Mae eraill yn ganlyniad i faterion sy'n codi lle mae angen gwario er mwyn gwarchod deilliannau i'r cyhoedd, neu i gwrdd â gofynion statudol.

Mae yna elfen hefyd o lywodraeth ganolog yn creu pwysau a disgwyliadau, ac wedyn y Cyngor gorfod dygymod gyda'r sgil effeithiau.

Mae'r eitemau cyflwynir yma yn Atodiad 2 wedi cael eu herio'n drylwyr gan y Tîm Arweinyddiaeth cyn eu hargymell i'w cymeradwyo gan y Cabinet. Ymhellach, trafodwyd yr holl 'bidiau' yma pryd y'i cyflwynwyd ar 'sleids' i'r gyfres o 'Weithdai Cyllideb' ar 25-28 Ionawr 2021, lle roedd y mwyafrif o aelodau'r Cyngor yn cydsynio fod y gwariant yn anorfod.

3.8 **Addasiadau Cyllideb Amrywiol £233k**

Cyfanswm sy'n adlewyrchu nifer sylweddol o addasiadau i wahanol gyllidebau ar draws y Cyngor, ond yn bennaf addasiadau i leihau targed incwm ffioedd a phrisiau y Gwasanaeth Morwrol.

3.9 **Costau Benthycu a Llog ar Falansau £175k**

Rhagamcan o ostyngiad (£145k) mewn llog taladwy ar fenthyciadau yn 2021/22, wrth i hen fenthyciadau hir-dymor ddirwyn i ben, ynghyd â lleihad £320k mewn dychweliadau wrth fuddsoddi balansau a llif arian y Cyngor.

3.10 **Covid-19**

Yn yr adroddiad Adolygiad o Gyllideb Refeniw 2020/21 i gyfarfod y Cabinet 26 Ionawr 2021, nodwyd fod Llywodraeth Cymru eisoes wedi digolledu Cyngor Gwynedd gyda hawliadau grant gwerth £12m o'u Cronfa Caledi yn y 9 mis cyntaf, a disgwyliir bydd cyfanswm y cymorth gan y Llywodraeth yn sgil argyfwng Covid19 oddeutu £20m erbyn diwedd 2020/21. Wedi nodi dyraniad arian yng nghyllideb 2021/22 Llywodraeth Cymru ar gyfer Covid19, ac agwedd gefnogol Gwenidogion a swyddogion yno i awdurdodau lleol Cymru, mae'n ragdybiaeth cyllidebu rhesymol fod Llywodraeth Cymru am barhau i'n digolledu am gostau ychwanegol a cholledion incwm yn y flwyddyn ariannol nesaf. Felly, yng nghyllideb 2021/22 Cyngor Gwynedd, rydym wedi peidio cynnwys darpariaeth ychwanegol i ddygymod â chostau a colledion o barhad yr argyfwng, gan gymryd (ar wahân i arbedion heb eu gwireddu) bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gyllido hyn.

4. **ARBEDION**

4.1 Mae Covid19 wedi cyfrannu at lithriad yn y rhaglen arbedion, gan fod y Cyngor wedi rhoi blaenoriaeth i ddiogelu iechyd a bywydau pobl Gwynedd. Ers 2015/16, mae dros £30m o gynlluniau arbedion wedi'u gwireddu gan Cyngor Gwynedd, ond amcangyfrif na fydd gwerth £3.3m o arbedion yn cael eu gwireddu.

4.2 Ar 13 Hydref, ddaru'r Cabinet nodi fod cynllunio ariannol yn hynod heriol, ac felly os bydd bwlch cyllido i fantoli cyllideb 2021/22, bydd y Cyngor yn defnyddio cronfeydd wrth gefn i liniaru colledion adnoddau yn y tymor byr, yn hytrach na rhuthro i ddarganfod cynlluniau arbedion newydd ychwanegol yng nghanol yr argyfwng.

4.3 Yn dilyn ystyriaeth o adroddiadau 'Trosolwg Arbedion 2020/21' a 'Strategaeth Cyllideb 2021/22' gan y Cabinet ar 13 Hydref 2020, ddaru'r Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid gyfarfod pob Aelod Cabinet unigol gyda'u penaethiaid adran i drafod sut i symud ymlaen efo'u arbedion arfaethedig, er gwaethaf yr argyfwng.

4.4 Ar 26 Ionawr 2021, adroddwyd yn ôl o'r cyfarfodydd gyda'r adrannau mewn adroddiad 'Sefyllfa Arbedion' i'r Cabinet, lle penderfynwyd gohirio neu dileu arbedion hanesyddol nad oedd modd i'w gwireddu – fel amlinellir yn y tabl 'Gohirio / Dileu' isod (mae mwy o fanylion yn Atodiad 3, ac yn yr adroddiad Cabinet 26 Ionawr).

Arbedion	Gohirio i 2022/23 £	Dileu £
Cynlluniau 2017/18-2020/21	1,037,750	848,040
Cynlluniau 2021/22	511,250	595,450
CYFANSWM	1,549,000	1,433,490

- 4.5 Felly, bydd gwerth £1,106,700 o arbedion a gynlluniwyd yn wreiddiol erbyn 2021/22 bellach ddim yn cyfrannu at gau bwloch cyllidebol 2021/22. Ymhellach, defnyddiwyd £1.6m o ddarpariaeth yn y gyllideb i ariannu'r £1.9m o gynlluniau hanesyddol sydd heb eu gwireddu, gyda'r bwloch gweddilliol £242,790 i ddod o'r arbedion bwriedir cyflawni yn 2021/22.
- 4.6 Wedi'r addasiadau uchod i'r rhaglen arbedion, mae'r holl gynlluniau unigol sydd i'w gweithredu gan yr adrannau yn 2021/22 wedi'u rhestru yn Atodiad 3 er gwybodaeth, ac mae'r cyfanswmiau adrannol wedi'u crynhoi yn y tabl canlynol.

Arbedion i ddygymod gyda Bwlch Ariannu 2021/22	
	£
Adran Addysg ac Ysgolion	65,000
Adran Plant a Chefnogi Teulueodd	23,170
Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant	78,750
Adran Tai ac Eiddo	302,050
Adran Cefnogaeth Gorfforaethol	117,750
Adran Cyllid (a T.G.)	100,000
Adran Amgylchedd	73,750
Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol	206,250
Cyfanswm Arbedion Blaenorol Cymeradwy 2021/22	966,720
Llai: Ariannu balans gohirio a dileu cynlluniau	241,790
Arbedion net ar gael i leihau bwloch Cyllideb 2021/22	724,930

- 4.7 Er mwyn dygymod gyda bwloch ariannu cyllideb 2020/21, gellid cynhaeafu £967k o arbedion sydd eisoes wedi'u cymeradwyo, ond penderfynwyd eisoes i ddefnyddio £242k ohono ar gyfer ariannu cost gohirio a dileu cynlluniau arbedion hanesyddol 2017/18 - 2020/21 nad oedd modd i'w gwireddu.
- 4.8 Ar wahân i'r arbediad effeithlonrwydd caffael Ynni yn rhatach (£150,790) cymeradwyodd y Cabinet yn ystod 2020, mae'r holl gynlluniau arfaethedig sydd i'w gwireddu yn 2021/22 (gyda'r arbedion i'w tynnu o gyllidebau'r adrannau perthnasol) eisoes wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor mewn blynyddoedd blaenorol.
- 4.9 O ganlyniad, bydd cyfanswm net o £725k o arbedion i'w ddefnyddio i leihau bwloch ariannu cyllideb 2020/21.

5. BWLCH ARIANNU 2021/22, A'R DRETH CYNGOR

- 5.1 Fe welir o ran 2 uchod fod anghenion gwario'r Cyngor (cyn tynnu arbedion) ar gyfer 2021/22 yn £272.5m. Nodwyd yn rhan 2 uchod fod y grant oddi wrth Lywodraeth Cymru am fod yn £194.8m.

- 5.2 Fel eglurwyd yn rhan 4 uchod, mae cyfanswm o £725k o arbedion i'w ddefnyddio i leihau'r bwlch ariannu.

Sefydlu Cyllideb 2021/22	
	£
Cyllideb Sylfaenol 2020/21	261,837,750
Gofynion Gwario Ychwanegol	<u>10,638,540</u>
Gofynion Gwario 2021/22 cyn Arbedion	272,476,290
llai Incwm Grant Refeniw Llywodraeth Cymru	-194,793,140
llai Cyfanswm yr Arbedion i gau'r Bwlch	-724,930
Bwlch gweddilliol o'r Dreth Cyngor	<u>76,958,220</u>

- 5.3 Golygai hynny fod bwlch gweddilliol o £77m, ac argymhellir cyfarch y bwlch hwnnw drwy'r Dreth Cyngor. Bydd angen codi'r Dreth 3.7% er mwyn cynhyrchu incwm digonol.
- 5.4 Mae gwybodaeth gefndirol a'r cyd-destun ar gyfer gosod lefel y Dreth (ynghyd â manylion y Premiwm ar ail gartrefi a tai gwag) wedi'i gyflwyno yn Atodiad 6.
- 5.5 Felly, argymhellir codi'r dreth 3.7%, fydd yn cynhyrchu £77m o dreth erbyn 2021/22, sydd yn £2.7m o incwm ychwanegol tuag at y bwlch. Byddai hynny'n gyfystyr i gynnydd yn y Dreth Cyngor o £52.92 i eiddo mewn Band D, neu £1.02 yr wythnos. Bydd y dreth a godir gan yr Awdurdod Heddlu (cynnydd o 5.14% ar gyfer 2021/22) a'r cynghorau cymuned (% amrywiol) yn ychwanegol i hyn wrth gwrs.
- 5.6 Yn 2020/21 roedd lefel Band D Gwynedd yn £1,430, tra roedd lefel treth cyfartalog siroedd Cymru yn £1,354. Fodd bynnag, mae hynny am resymau hanesyddol, gan fod y cynnydd a welwyd yn Nhreth Cyngor Gwynedd ers 2014/15 yn 4.2% ar gyfartaledd, sy'n llai na'r cynnydd 4.4% a welwyd ar gyfartaledd ar draws Cymru yn ystod yr un cyfnod.
- 5.7 Pe bai aelodau'r Cyngor awydd cynnydd llai na 3.7% yn lefel y Dreth, yna byddai rhaid gwario llai ar wasanaethau Yr opsiwn drafodwyd yn y gweithdai aelodau oedd i beidio ariannu rhai o'r bidiau refeniw parhaol 'Categori 2' a geir yn Atodiad 2b. Mae'r bidiau 'Categori 1' bron yn anorfod, ond mae ychydig mwy o ddisgresiwn gyda'r bidiau 'Categori 2'. Nodir yn y golofn dde yn Atodiad 2b faint byddai'r Dreth Cyngor ar gyfer 2021/22 yn gostwng drwy beidio cymeradwyo'r bidiau 'Categori 2' unigol.
- 5.8 Mae'r dewis rhwng cynnal gwasanaethau a threthu o hyd yn un anodd, wrth gwrs, a cafwyd sawl sgwrs am hyn yn y gweithdai aelodau eleni. Ar gyfer 2021/22 mae'r cyfartaledd o gynnydd treth yr awdurdodau lleol eraill ledled Cymru yn debygol o fod tua 4.1%, ac mae'r cynnig gerbron i godi'r dreth 3.7% yn lefel tebyg i fwyafrif yr awdurdodau yn y gogledd.

6. CASGLIADAU / CYLLIDEB 2021/22

- 6.1 Mae'r adroddiad yma a'r atodiadau yn gosod allan y ffactorau y dylid eu hystyried wrth sefydlu cyllideb 2021/22 ac er gwaethaf cynnydd grant digonol ar gyfer cwrdd â chwyddiant eleni, mae'n cadarnhau rhaid parhau i gynhaeafu arbedion hanesyddol a chodi lefel y dreth ar gyfer dygymod gyda'r sefyllfa ariannol sy'n wynebu'r Cyngor.

- 6.2 Argymhellir cyfarch angen gwario refeniw o £271.8m, wedi ychwanegu £10.6m, sy'n cynnwys darparu £3.6m er mwyn cyfarch y galw am wasanaethau.
- 6.3 Ar ôl derbyn grant gan Lywodraeth Cymru o £194.8m a dibynnu ar £725k o arbedion, bydd angen i lefel y Dreth Cyngor gynyddu 3.7% i gynhyrchu £77m o incwm er mwyn cau bwllch ariannu 2021/22.

Cyllideb gytbwys ar gyfer 2021/22	
	£
Gofynion Gwario 2021/22 cyn Arbedion	272,476,290
Cyfanswm Arbedion 2021/22	724,930
Cyllideb 2021/22	<u>271,751,360</u>
I'w ariannu drwy -	
Incwm Grant	194,793,140
Treth Cyngor (cynnyrch ar ôl codi 3.7%)	<u>76,958,220</u>
Cyllideb 2021/22	<u>271,751,360</u>

- 6.4 Bydd hyn yn golygu gosod cyllideb net o £271,751,360. Rhoddir ddadansoddiad o'r gyllideb fesul gwasanaeth yn Atodiad 1.

7. CYFALAF

- 7.1 Sefydlwyd strategaeth asedau 2019/20 – 2028/29 gan y Cyngor llawn ar 7 Mawrth 2019. Mae'r strategaeth asedau newydd yn weithredol am y cyfnod 2019/20 hyd at 2028/29. Fe'i ymgorfforir fel rhan o'r Rhaglen Gyfalaf, ac rydym yn ychwanegu at hwnnw erbyn 2021/22. Mae manylion yn Atodiad 4.
- 7.2 Mae'r 2 dabl yn Atodiad 4 yn adlewyrchu'r gofynion cyfalaf, ynghyd â'r ariannu, ar gyfer gosod cyllideb 2021/22 i 2023/24, ac er mwyn sefydlu rhaglen gyfan gwerth £47,085,960 yn 2021/22, i'w ariannu o'r ffynonellau wedi'u dadansoddi yn Atodiad 4.
- 7.3 Yn y tabl yn Atodiad 4 nodir bod £500k ar gael yn flynyddol ar gyfer cyllido Bidiau Cyfalaf, ar gyfer 2021/22, £296k yw cyfanswm y 6 bid cyfalaf perthnasol a fanylir yn Atodiad 2ch. Bydd y £204k sydd yn weddill yn cael ei ychwanegu at ddarpariaeth 2022/23 ar gyfer cyllido bidiau cyfalaf.

8. STRATEGAETH TYMOR HIRACH

- 8.1 Mewn rhai blynyddoedd blaenorol, cynhwyswyd Strategaeth Ariannol Tymor Canolig gyda'r adroddiad cyllideb. Eleni, fel llynedd, mae mwy o ansicrwydd am y dyfodol cyn adolygiad gwariant cynhwysfawr Canghellor Llywodraeth San Steffan yn ystod haf 2021.
- 8.2 Rhaid i awdurdodau lleol Cymreig ddarogan polisi / bwriad Llywodraeth Cymru yn ogystal, ac wrth gwrs bydd setliad grant awdurdodau lleol ar gyfer 2022/23 a thu hwnt yn ddibynnol ar ganlyniad etholiad y Senedd ar 6 Mai 2021.
- 8.3 Nid yw'n eglur eto pryd cawn arwydd o ganlyniadau'r Adolygiad Cynhwysfawr.

- 8.4 Felly, byddaf yn cyflwyno Strategaeth Ariannol Tymor Canolig i gyfarfod dilynol o'r Cabinet yn ystod yr haf, er mwyn adnabod y risg o fod angen ystyried strategaeth arbedion i'r dyfodol.

9. YSTYRIAETHAU ERAILL AC AMRYWIOL ASESIADAU

- 9.1 Mae'r gyllideb yma'n argymhell defnydd o £345k o'r balansau er mwyn ariannu swm gweddilliol y bidiau refeniw un tro. Mae'r lefel gyfredol o falansau cyffredinol y Cyngor yn £8m, ac ar ôl defnyddio'r £345k uchod a chyfarch effaith Covid-19 ar gyfrifon diwedd blwyddyn 2020/21, ystyrir bydd lefel y balansau yn briodol i'w gadw ar gyfer llif arian ymarferol a gwariant annisgwyl. Cyflwynir wybodaeth manwl am y balansau a chronfeydd wrth gefn yn Atodiad 7.
- 9.2 Mae Atodiad 5, 'Ymdrin â'r Gyllideb Ysgolion yn 2021/22', yn egluro sefyllfa teg 'bargen' cyllideb ysgolion Gwynedd.
- 9.3 Wrth benderfynu ar gyllideb, rhaid i'r Cabinet a'r Cyngor ystyried effaith eu penderfyniadau o safbwynt cydraddoldeb yn unol â'r dyletswyddau statudol sydd ar y Cyngor drwy Ddeddf Cydraddoldeb 2010. Bydd hyn yn ysgafnach eleni, gan nad ydym yn cyflwyno unrhyw gynlluniau arbedion newydd ychwanegol. Fodd bynnag, yn unol â'r drefn arferol, mae Atodiad 8 yn ymdrin yn benodol â'r ddyletswydd, gan gynnwys sylwadau'r swyddog cyllid statudol ar y Gyllideb cyfan o safbwynt cydraddoldeb.
- 9.4 Mae'r Cyngor yn gweithredu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac mae'r argymhellion yn yr adroddiad yn seiliedig ac wedi eu datblygu yn unol â'r ddyletswydd statudol sydd ar y Cyngor dan Adran 3 i ymgymryd â datblygiad cynaliadwy yn ei holl weithgareddau. Yn unol â'r drefn arferol, rhoddir gwybodaeth fanylach am y Ddeddf Llesiant a chasgliadau perthnasol yn Atodiad 9.
- 9.5 Mae rhaid i'r swyddog cyllid statudol fynegi barn am gadernid yr amcangyfrifon. Cyflwynir asesiad o risgiau a chadarnhad priodol yn Atodiad 10.

Barn yr aelod lleol

Dim yn fater lleol

Barn y swyddogion statudol

Swyddog Monitro:

Er mai mater i'r Cyngor llawn ydi penderfynu yn derfynol ar y gyllideb mae'n bwysig fod y Cabinet yn rhoi argymhelliad clir iddo ynglŷn â'i gynlluniau gwario a'r gyllideb ddrafft ac mae'r adroddiad hwn yn cyflawni hynny. Unwaith y bydd y Cyngor wedi cytuno ar y ffynonellau cyllido, yna y Cabinet fydd yn gyfrifol am y gwariant a'r blaenoriaethu oddi fewn i'r gyllideb honno.

Pennaeth Cyllid:

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys. Wedi ystyried yr holl risgiau amlinellir yn Atodiad 10 i'r adroddiad, a'r camau lliniaru, rwyf o'r farn fod Cyllideb y Cyngor am 2021/22 yn gadarn, yn ddigonol, ac yn gyraeddadwy.

ATODIADAU

- 1 Cyllidebau Arfaethedig
- 2 Crynodeb Bidiau
- 2a Bidiau Refeniw Parhaol Categori 1
- 2b Bidiau Refeniw Parhaol Categori 2
- 2c Bidiau Refeniw Un-tro
- 2ch Bidiau Cyfalaf
- 3 Arbedion
- 4 Cyfalaf
- 5 Ymdrin â'r Gyllideb Ysgolion yn 2021/22
- 6 Treth Cyngor
- 7 Balansau
- 8 Asesiad Effaith Cydraddoldeb
- 9 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015
- 10 Cadernid yr Amcangyfrifon

	Teitl y Bid	Parhaol (£)	Un tro (£)	Cyfalaf (£)
	Adran Addysg			
Bid 1	Prydau Ysgol am Ddim	124,080		
Bid 2	Cludiant Taccis a Threnau Ysgolion	145,440		
Bid 15	Cryfhau darpariaeth ADY Blynnyddoedd Cynnar	225,740		
Un tro 1	Cludiant Taccis a Threnau Ysgolion		145,000	
Un tro 2	Cymorth Adrannol Band B		42,500	
	Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd			
Bid 3	Lleoliadau Plant Mewn Gofal	1,620,000		
Bid 4	Llety a Chefnogaeth i bobl ifanc sy'n gadael gofal	100,000		
Bid 5	Swyddog Adolygu Annibynnol ac Amddiffyn Plant	54,000		
Bid 16	Strategaeth Gadael Gofal	50,000		
Un tro 3	Cynllun Hyfforddai Gwaith Cymdeithasol		72,000	
	Adran Amgylchedd			
Un tro 8	Gorwariant Cludiant Cyhoeddus (Gwasanaeth Bysiau)		128,000	
	Adran Economi a Chymuned			
Un tro 9	Amgueddfa Lloyd George		27,000	
Cyf 4	Cronfa Cefnogi Cymunedau (Cist Gwynedd)			50,000
	Adran Ymgynghoriaeth			
Cyf 5	Atal Llifogydd arian cyfatebol i Gynllun Tremadog			45,000
Cyf 6	Atal Llifogydd arian cyfatebol i ariannu cyfleoedd i wneud qwelliannau bach ar draws v Sir			45,000
	Adran Prifffyrdd a Bwrdeistrefol			
Bid 13	Strategaeth Wastraff	62,000		
Bid 14	Gwywiad yr Onnen	105,220		
Un tro 10	Gwywiad yr Onnen		150,000	
Un tro 11	Ymateb y Cyngor i ddifrod i asedau Pontydd a Waliau Cynnal wedi llifoavdd		90,000	
Cyf 2	Flare ar gyfer delio gyda nwyon safle tirlenwi Cilgwyn			60,600
Cyf 3	Pwll Archwilio Gweithdy Dolgellau			65,000
	Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant			
Bid 6	Swyddog Hyfforddi / Ansawdd Gofal Anabledd Dysgu	39,250		
Bid 7	Tim Gwaith Cymdeithasol Anabledd Dysgu	46,300		
Bid 8	Cryfhau Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol (Anableddau Dysgu)	23,150		
Bid 9	Oed Trosglwyddo: Oedolion Ifanc Anableddau Dysgu	514,340		
Bid 10	Cefnogi unigolyn bregus	98,500		
Bid 17	Adnoddau ychwanegol er mwyn sefydlu Tîm 'Symud a Thrin'	229,500		
Un tro 4	Cynllun Gweithlu Gwasanaethau Gofal Oedolion		390,000	
Un tro 5	Cryfhau Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol		50,000	
Un tro 6	Rhaglen Datblygu Gweithlu'r Dyfodol (Hyfforddeion)		222,000	
Un tro 7	Costau Uwch Galw Gofal		32,000	
Cyf 1	Adnewyddu Caledwedd Cenedlaethol WCCIS			30,000
	Corfforaethol			
Bid 11	Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	50,000		
Bid 12	Costau Benthycu Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	100,000		

BIDIAU REFENIW PARHAOL 2021/22 - CATEGORI 1 BRON YN ANORFOD

	Teitl y Bid	Manylion y Bid	Swm a Argymhellir (£)
	ADDYSG		
Bid 1	Prydau Ysgol am Ddim - cynnydd yn niferoedd sydd yn hawlio	Cynnydd yn niferoedd plant sydd yn gymwys i dderbyn cinio am ddim, rhagwelir cynnydd o 1,060 rhwng Medi 2019 a Medi 2021.	124,080
Bid 2	Cludiant Tacsis a Threnau Ysgolion	Cytundebau diweddaraf ar sail nifer dyddiau blwyddyn gyllidol 2021/22, yn dangos gwariant o £2,681,460 yn erbyn cyllideb o £2,391,020 (yn cynnwys cyfraniad o £100k o'r Grant Gwella Addysg EIG tuag at gostau tacsis Canolfannau Iaith) yn gadael diffyg o £290,440. Mae'r gorwariant yn gysylltiedig â diffyg o £160,240 yn y bid a gyflwynwyd ar gyfer y flwyddyn ariannol 2020/21. (Cyflwynwyd bid am £310,240 a derbyniwyd £150k). Noder fod y gyllideb eleni (2020/21) wedi gostwng £104,160 o ganlyniad i ail-dendro cytundebau ardal Meirionnydd yn Ebrill 2020.	145,440
	PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD		
Bid 3	Lleoliadau Plant Mewn Gofal	Cynnydd yn y nifer o leoliadau maeth efo teulu, galw am leoliadau maeth drwy asiant oherwydd diffyg capasati mewnol ac achosion dwys a chymleth sy'n gwneud lleoliad preswyl allsirol yn anorfod. Ariannu - Lleoliadau all-sirol £1.07m, Lleoliadau Maethu Asiant £380k a Lleoliadau Maethu Mewnol £170k.	1,620,000
Bid 4	Llety a Chefnogaeth i bobl ifanc sy'n gadael gofal	Mae cynnydd dros blynnyddoedd diwethaf yn y nifer plant mewn gofal ac un o sgil effeithiau hynny yw bod cynnydd yn y nifer o bobl ifanc sy'n dod yn gymwys am wasanaeth ôl-ofal. Yn benodol mae cynnydd yn y nifer o bobl ifanc sydd ag anghenion uwch yn gadael gofal ac yn anorfod mae hynny wedi golygu darparu pecynnau cefnogaeth lefel uwch a chostus ar eu cyfer. Dros y 2 flynedd diwethaf mae gwariant ar y maes hwn wedi cynyddu a bellach yn gorwario'n sylweddol. Rhagwelir gorwariant o £378k erbyn diwedd 2020/21.	100,000
Bid 5	Swyddog Adolygu Annibynnol ac Amddiffyn Plant - creu swydd llawn amser ychwanegol	Yn ôl Deddf 2014, mae disgwyliadau ar yr Awdurdod Lleol i glustnodi swyddog i bob plentyn mewn gofal i adolygu gofal yr Awdurdod ohono a sicrhau eu hawliau. Mae cynnydd yn y nifer o blant mewn gofal, felly nid yw'r swyddogion yn gallu cyflawni eu dyletswyddau'n effeithiol. Byddai deilydd y swydd yn gyfrifol am adolygu plant mewn gofal a chynnal y rôl o Gadeirio Cynadleddau Amddiffyn Plant yn achlysurol.	54,000

OEDOLION, IECHYD A LLESIANT			
Bid 6	Swyddog Hyfforddi / Ansawdd Gofal Anabledd Dysgu	Yn hanesyddol mae'r swydd wedi ei ariannu drwy grantiau. Mae'r swydd wedi ein galluogi i ddatblygu'r gweithlu a sefydlu diwylliant Cefnogaeth Actif 'Positive Behaviour Support'. Ac yn golygu y gallwn ddarparu hyfforddiant mewnol heb orfod prynu hyfforddiant allanol (cost o hyd at £1k y diwrnod). Cais er mwyn ariannu'r swydd yn barhaol yn hytrach na defnydd grantiau.	39,250
Bid 7	Tim Gwaith Cymdeithasol Anabledd Dysgu	Mae'r galw ar y Gwasanaeth Anableddau Dysgu wedi cynyddu yn sylweddol; 535 unigolyn ar y gofrestr yn 2010/11, wedi cynyddu i 647 o unigolion erbyn hyn. Nid yn unig mae nifer yr achosion wedi cynyddu, ond mae cymhlethdod anghenion yr unigolion ar y gofrestr hefyd wedi trawsnewid. Cais i ariannu 3 swydd gweithiwr cymdeithasol mewn swyddi dros dro yn rhai parhaol. Nid oedd y swyddi hyn ar strwythur staffio'r Adran ac felly wedi cyfrannu tuag at orwariant yr Adran.	46,300
Bid 8	Cryfhau Gwasanaeth Therapi Galwedigaethol (Anableddau Dysgu)	Newid swydd o fod yn un rhan amser i un llawn amser o fewn y Gwasanaeth Anableddau Dysgu, gan nad oes modd llenwi'r swydd rhan amser a dyma'r unig swydd Therapydd Galwedigaethol o fewn y Gwasanaeth.	23,150
Bid 9	Oed Trosglwyddo: Oedolion Ifanc Anableddau Dysgu	Bydd unigolion sydd wedi derbyn gwasanaeth gan yr Adran Plant a Theuluoedd yn cychwyn derbyn gwasanaeth gan y Gwasanaeth Oedolion yn ystod 2021/22. Bydd angen cwrdd ag anghenion yr unigolion a'u teuluoedd yn unol â'r asesiad anghenion, er mwyn cwrdd ac allbynnau llesiant penodol.	514,340
Bid 10	Cefnogi unigolyn bregus	I dalu am leoliad addas all-sirol i ddarparu gofal arbenigol i unigolyn ifanc a chyflyrau corfforol a meddyliol dwys, sydd yn golygu eu fod yn ddibynnol iawn ar eraill i gwrdd a'i anghenion gofal corfforol. Gwasanaeth Oedolion sydd wedi ariannu'r gost, ond mae trafodaethau parhaus gyda gwahanol adrannau o'r Bwrdd Iechyd i ofyn am gefnogaeth.	98,500
CORFFORAETHOL			
Bid 11	Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	Cyfraniad Cyngor Gwynedd tuag at y Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.	50,000
Bid 12	Costau Benthycu Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	Costau benthycu'r Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.	100,000

PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL			
Bid 13	Strategaeth Wastraff	Gostyngiad yn y grant Rheoli Gwastraff Cynladwy sy'n cael ei ddyrannu dros yr Awdurdodau Lleol gan Llywodraeth Cymru.	62,000
Bid 14	Gwywiad yr Onnen (Ash Dieback)	Parhau gyda ymateb y Cyngor i drin coed sy'n dioddef o'r clwy. Dylid nodi fod profiadau awdurdodau eraill yn awgrymu cyfnod o leiaf 5 mlynedd i gael rheolaeth ar y sefyllfa. Gyda chostau staffio blynyddol o £181,550 (penodi 4 aelod o staff) a chostau torri coed blynyddol.	105,220
CYFANSWM BIDIAU REFENIW PARHAOL CATEGORI 1			3,082,280

BIDIAU REFENIW PARHAOL 2021/22 - CATEGORI 2 YN AMODOL AR GYNYNDDU TRETH CYNGOR o 3.7%

	Teitl y Bid	Manylion y Bid	Swm a Argymhellir (£)	% ar y Dreth
	ADDYSG			
Bid 15	Cryfhau darpariaeth ADY Blynnyddoedd Cynnar mewn paratoad at y ddeddfwriaeth ADY newydd	Bydd Deddf Anghenion Dysgu Ychwanegol newydd a'r Tribiwnlys Addysg (Cymru) 2018 yn rhoi cyfrifoldeb ar yr Awdurdod i roi cymorth i blant oedran 0-25 (dyletswydd presennol ar gyfer oedran 3-19 oed). Gwneir cais i greu'r swyddi isod er mwyn cyfarch y gofynion newydd: * Athrawes Arbenigol * Cymhorthydd Arbenigol * 9 Cymorthydd 0-3 oed	225,740	0.30%
	PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD			
Bid 16	Strategaeth Gadael Gofal	Ariannu ail swydd o fewn y Gwasanaeth Trothwy, fydd yn gweithio gyda'r achosion hynny sydd wedi eu hadnabod fel rhai addas i wneud gwaith pellach i weithio tuag at ddi-ddymu Gorchmynion Gofal neu i sicrhau lleoliad tymor hir i'r plentyn heb statws cyfreithiol o fod mewn gofal. Ac felly osgoi sefyllfa o gael rhestr aros i gwblhau'r gwaith a thrwy hynny cynorthwyo'r Adran i weithredu'n gynt ar achosion priodol.	50,000	0.07%
	OEDOLION, IECHYD A LLESIANT			
Bid 17	Adnoddau ychwanegol er mwyn sefydlu Tîm 'Manual Handling'	Sefydlu Tîm 'Symud a Thrin'— * 1 Uwch Ymarferydd i arwain, * 2 naill ai OT / Nyrs / Ffisio, * 2 weithiwr cymdeithasol gydag 1 aelod ym mhob ardal Tîm Cymunedol, i sicrhau bod arweiniad ac offer priodol yn cael ei ddarparu er mwyn lleihau risg o niwed i unigolion bregus a gofalwyr.	229,500	0.31%
	CYFANSWM BIDIAU REFENIW PARHAOL CATEGORI 2		505,240	

Tud. 87

ONE OFF 2021/22 REVENUE BIDS

Tud. 88

	Bid Title	Details of the Bid	Recommended Amount (£)
	EDUCATION		
One Off 1	School Taxi and Train Transport	Latest contracts based on the number of 2021/22 financial year days, showing expenditure of £2,681,460 against a budget of £2,391,020 (including a contribution of £100k from the EIG Education Improvement Grant towards the cost of Language Center taxis) leaving a deficit of £290,440. The overspend relates to a deficit of £160,240 in the bid submitted for the financial year 2020/21. (Bid for £310,240 submitted and £150k received). Note that this year's budget (2020/21) has reduced by £104,160 as a result of the re-tendering of Meirionnydd area agreements in April 2020.	145,000
One Off 2	Band B 21st Century Schools Programme Departmental Support	Ensure that an appropriate resource is available to continue with the specialist support (Human Resources, Legal and Finance) to realise the work of the Band B 21st Century Schools Programme for 2021/22.	42,500
	CHILDREN AND SUPPORTING FAMILIES		
One Off 3	Social Work Trainee Scheme	To support two in-house employees to complete the Social Work degree course through the Open University for a two-year period, in order to respond to the insufficient supply of social workers to fill social work posts in Gwynedd. £36k would be needed in 2021/22 and a further £36k in 2022/23.	72,000

	ADULTS, HEALTH AND WELL-BEING		
One Off 4	Adult Care Services Workforce Plan	There is a need to increase the size of the care workforce in the Adults field in response to the workforce shortage to ensure the continuation of the service in the short term, and to be able to plan to respond to the second wave of the Covid-19 virus. At its meeting on 13/10/20, the Cabinet approved one-off expenditure of up to £390k for the Department.	390,000
One Off 5	Strengthen the Occupational Therapy Service	Fund a temporary officer and van in order to transport equipment to South Gwynedd and an additional officer will be available on two days to assist with the task of moving heavy equipment. In addition, fund two part-time officers (2 and 3 days) in order to reduce the waiting list, with one officer focusing on the Meirionnydd area and the other to work across Gwynedd.	50,000
One Off 6	Future Workforce Development Programme (Trainees)	A bid for permanent funding for forward planning and workforce development is dependent on our priorities and the gaps will emerge over the years. Should the bid be successful the investment for the next two years would be allocated to three professional trainee posts in line with identified gaps: <ul style="list-style-type: none"> • Social Worker specializing in Mental Health, • Two Occupational Therapists to work across services. 	222,000
One Off 7	Galw Gofal Higher Costs	The Council's contribution has increased significantly this year, as a result of the change in the use of partners and the agreement in place to serve Flintshire has come to an end. The Department has increased the Telecare basic package weekly fee in 2019/20 from £3.30 per week to £4.50. Our contribution to Galw Gofal was considered as part of setting this new fee at the time but there is an anticipated increase of £32k in addition to the work undertaken in this regard.	32,000

Tud. 90

ENVIRONMENT			
One Off 8	Public Transport Overspend (Bus Service)	<p>Two public transport reviews were undertaken during the year 2019/20, the first being a review of the Gwynedd Public Transport network - in conjunction with the Welsh Government, but unfortunately due to the Covid crisis it is not feasible to begin the work of expanding the TrawsCymru service.</p> <p>The second review of subsidized travel in Gwynedd was undertaken in collaboration with Bangor University. Again, due to Covid, it was not possible to continue the consultation with the passengers.</p> <p>The crisis has prevented the Department from completing the task of restructuring the Bus Service and therefore it is vital that we continue with the services currently being provided.</p>	128,000
ECONOMY AND COMMUNITY			
One Off 9	The Lloyd George Museum	<p>The future of the Museum remains uncertain since the £27k budget was cut in 2016 as a result of Gwynedd Challenge. Since then, a grant was received from Welsh Government to fill the gap for three years, and the Council filled the gap in 2020/21.</p> <p>The Heritage Lottery Fund is looking at evaluating options for the future of the museum but there has been considerable delay in the work as a result of Covid-19. Without this money, it will not be possible to open the museum and there will be costs associated with closing and maintaining the building for an indefinite period as the favoured option is developed.</p>	27,000

2021/22 Bids

Appendix 2c

Tud. 91

HIGHWAYS AND MUNICIPAL			
One Off 10	Ash Dieback	Continue with the Council's response to treat trees that have the disease. It should be noted that the experiences of other authorities suggest a period of at least 5 years to gain control of the situation. With annual staffing costs of £181,550 (appointing 4 staff members) and annual tree felling costs.	150,000
One Off 11	The Council's response to damage to Bridge and Retaining Wall assets after flooding	<p>Application for £490k over a five year period, in accordance with the profile below:</p> <p>2021/22 £90k 2022/23 £100k 2023/24 £100k 2024/25 £100k 2025/26 £100k</p> <p>in order to respond to damage to bridges and retaining walls after flooding. In the first year, it is estimated that £90k would be required to review all structures as part of level 1 assessments. With a level 2 review cost estimate of £5k per structure, depending on the complexity of the construction work.</p>	90,000
TOTAL ONE-OFF REVENUE BIDS			1,348,500

BIDIAU CYFALAF 2021/22 - I'W ARIANNU O'R GYLLIDEB O FEWN Y CYNLLUN RHEOLI ASED AU

	Teitl y Bid	Manylion y Bid	Swm a Argymhellir (£)
	OEDOLION, IECHYD A LLESIANT		
Cyf 1	Adnewyddu Caledwedd Cenedlaethol WCCIS	Mae angen adnewyddu isadeiledd cenedlaethol WCCIS yn unol â'r gontract. Hyn yn cynnwys serfys, trwyddedau CRM, a.y.b. Mae pob Awdurdod a Bwrdd Iechyd sydd yn defnyddio'r system yn gorfod cyfrannu at y swm o £1.93m yn seiledig ar fforwmla, gyda Llywodraeth Cymru yn cyfrannu dros £600k.	30,000
	PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL		
Cyf 2	Flare ar gyfer delio gyda nwyon safle tirlenwi Cilgwyn	Am y 15+ mlynedd diwethaf, roedd rheolaeth nwy tirlenwi y safle wedi ei contractio allan, erbyn hyn mae rheolaeth nwy yn cael ei reoli'n fewnol unwaith eto. Mae cyfaint a safon y nwy wedi lleihau i lefel lle mai dim ond fflêr llosgi calorig isel sydd a'r gallu rheoli'r nwy sy'n weddill yn ddigonol. Bwriedir prynu offer penodol i losgi nwy tirlenwi o ansawdd gwael - dyma'r dechneg orau sydd ar gael i ddelio a rheoli ansawdd tir / cyfaint gwael o nwy tirlenwi yn effeithiol.	60,600
Cyf 3	Pwll Archwilio Gweithdy Dolgellau	Mae cyfleusterau archwilio cerbydau wedi dirywio yn sylweddol yn y Depo sydd yn creu risg o anafiad a pharhad gwasanaeth yn ardal Meirionnydd. Ac felly gwneir cais i brynu dau bwll archwilio pwrpasol i'r gweithdy er mwyn diogelu ein staff a sicrhau parhad gwasanaeth.	65,000
	ECONOMI A CHYMUNED		
Cyf 4	Cronfa Cefnogi Cymunedau (Cist Gwynedd)	Mae CIST Gwynedd yn darparu grantiau refeniw a chyfalaf i grwpiau gwirfoddol ar draws y sir i ddatblygu a gwireddu prosiectau cymunedol.	50,000

Tud. 92

YMGYNGHORIAETH			
Cyf 5	Atal Llifogydd arian cyfatebol i Gynllun Tremadog	<p>Lleihau'r risg llifogydd i dros 30 eiddo yn Nhremadog, gan ddarparu mesurau newydd fel trapiau graean a sgriniau newydd. Cynnwys gwaith dal graean a choed cyn iddynt fynd at y cwlfwr a gwaith gosod drysau llifogydd ar eiddo yn Nhremadog.</p> <p>Byddai £45k yn ein cynorthwyo i ariannu hyd at werth £300k o waith.</p>	45,000
Cyf 6	Atal Llifogydd arian cyfatebol i ariannu cyfle fydd yn codi i wneud gwelliannau bach ar draws y Sir	<p>Mae Llywodraeth Cymru wedi tynnu'r cyfyngiadau cyllidebol ar gynlluniau graddfa fach, ac felly gallwn wneud cais am nifer o gynlluniau anghyfyngedig am werth hyd at £100k yr un.</p> <p>Yn dilyn llifogydd mis Mawrth 2020, mae oddeutu 80 eiddo wedi ei effeithio a gellir lleihau'r risg i nifer gyda gwelliannau bach (megis trwsio clwferi, sgrinniau, giatiau llifogydd arfordirol, falfiau fflap). Bwriedir cwblhau gwaith yn yr ardaloedd canlynol: Caernarfon, Bangor, Clynnog Fawr, Llandygai, Blaenau Ffestiniog a Llanberis. Gan hefyd gwblhau gwelliannau i asedau'r Cyngor yn Waunfawr, Penisarwaun a Thal Y Bont. Gyda'r gwaith yn yr ardaloedd uchod yn lleihau risg o lifogydd i tua 150 o dai.</p> <p>Byddai £45k yn ein cynorthwyo i ariannu hyd at werth £300k o waith.</p>	45,000
CYFANSWM BIDIAU CYFALAF			295,600

ATODIAD 3

ARBEDION

1. Ers 2015/16, mae dros £30m o gynlluniau arbedion wedi'u gwireddu gan Cyngor Gwynedd, ond amcangyfrif na fydd gwerth £3.3m o arbedion yn cael eu gwireddu.
2. Ar y 13eg o Hydref 2020, bu i'r Cabinet ystyried adroddiad 'Trosolwg Arbedion' yn nodi'r cynnydd tuag at wireddu cynlluniau arbedion 2020/21, 2019/20 a blynyddoedd blaenorol.
3. Nodwyd bod effaith Covid19 wedi cyfrannu at lithriad yn y rhaglen arbedion, gan fod y Cyngor wedi rhoi blaenoriaeth dilyffethair i ddiogelu iechyd a bywydau pobl Gwynedd mewn ymateb i'r argyfwng, a hynny wedi golygu na fu modd parhau efo rhai o'r trefniadau arbedion dros gyfnod yr argyfwng.
4. Cefnogwyd bwriad y Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid i drefnu i gyfarfod pob Aelod Cabinet gyda'u Penaethiaid Adran, i drafod sut bydd modd ail afael yn y drefn o gyflawni'r arbedion arfaethedig, fel bydd modd i'r Cyngor symud ymlaen efo cyfran o'r rhaglen arbedion er gwaethaf yr argyfwng.
5. Yn ogystal, ar 13 Hydref 2020 bu i'r cabinet ystyried adroddiad 'Strategaeth Cyllideb' a oedd yn ceisio darogan y sefyllfa ariannol y byddwn yn ei wynebu yn 2021/22.
6. Cymeradwywyd trefn ac amserlen llunio Cyllideb 2021/22, tra'n nodi fod cynllunio ariannol yn hynod heriol, ac felly os bydd bwlch cyllido i fantoli cyllideb 2021/22, bydd y Cyngor yn defnyddio cyllidebau a cronfeydd wrth gefn i liniaru colledion adnoddau yn y tymor byr, yn hytrach na rhuthro i ddarganfod cynlluniau arbedion newydd ychwanegol yng nghanol yr argyfwng.
7. Wrth gwrs, mae hyn yn dilyn blynyddoedd blaenorol lle nad oedd y grant yr oeddem wedi bod yn ei dderbyn oddi wrth Lywodraeth Cymru yn ddigonol i gwrdd â chwyddiant, a chan fod galwadau mewn amrywiol feysydd fel gofal oedolion a phlant yn cynyddu hefyd, roeddem wedi bod mewn cylch parhaus o orfod darganfod arbedion.
8. Oherwydd hynny, tra byddai yna gyfleoedd cyfyngedig i geisio darganfod mwy o arbedion effeithlonrwydd, roeddem bellach wedi cyrraedd sefyllfa lle y byddai unrhyw angen am arbedion o sylwedd yn debygol o olygu toriadau i wasanaethau.
9. Ar 26 Ionawr 2021, wedi i'r Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cyllid gyfarfod yr Aelodau Cabinet a'u Penaethiaid Adran perthnasol, bu i'r Cabinet ystyried adroddiad 'Sefyllfa Arbedion' lle penderfynwyd gohirio neu dileu arbedion hanesyddol nad oedd modd i'w gwireddu – fel amlinellir yn y tabl 'Gohirio / Dileu' isod.

10. Cyfeirir yma at yr arbedion a ddewiswyd yn wreiddiol at ddibenion cwrdd ag elfen o'r galwadau ychwanegol am wasanaethau'r Cyngor wrth osod cyllideb 2021/22. O'r cynlluniau arbedion oedd i'w gwireddu yn 2021/22, cytunwyd dylid symud proffil cyflawni gwerth £511k ohonynt i 2022/23, a chydabod bod y sefyllfa bellach wedi newid cymaint fel na ellir cyflawni gwerth £595k o gynlluniau arbedion 2021/22.

Arbedion	Gohirio i 2022/23 £	Dileu £
Cynlluniau 2017/18 - 2020/21	1,037,750	848,040
Cynlluniau 2021/22	511,250	595,450
CYFANSWM	1,549,000	1,433,490

11. Yn amlwg felly, bydd gwerth £1,106,700 o arbedion a gynlluniwyd yn wreiddiol erbyn 2021/22 bellach ddim yn cyfrannu at gau bwch cyllidebol 2021/22.

12. Ymysg nifer o gynlluniau llai, y penderfyniadau gohirio a'r dileu amlycaf gan y Cabinet ar 26 Ionawr 2021 oedd:

- dileu'r cynllun 'Dechrau i'r Diwedd' gwerth £1,128k o arbedion o gyllideb yr Adran Plant (£668k wedi ddileu o gynlluniau 2017 – 2021, a £460k pellach o gynlluniau 2021/22), a
- gohirio'r cynllun 'Trawsnewid Gwasanaethau i Oedolion' 2017 - 2021 gwerth £935k o arbedion o gyllideb yr Adran Oedolion.

13. Wrth osod cyllideb 2020/21, roedd darpariaeth wedi'w neilltuo er mwyn dygydd mod â'r risg o fethu gwireddu'r cynlluniau arbedion (gweithred hynod ddoeth gyda synnwyr trannoeth).

14. Er mwyn ariannu'r cynlluniau hanesyddol sydd heb eu gwireddu, defnyddiwyd £1.644m o'r ddarpariaeth yma, a penderfynwyd cyfarch y bwch gweddilliol drwy ddefnydd cyntaf o £241,790 o'r arbedion bwriedir cyflawni ar gyfer 2021/22.

Gohirio Arbedion i 2022/23	£1,037,750
Dileu Arbedion	£848,040
CYFANSWM	£1,885,790
Llai:	
Darpariaeth yng nghyllideb 2020/21 ar gyfer methiant gwireddu arbedion 2017–21	£1,644,000
Balans i'w ariannu yn 2021/22	£241,790

15. Mae'r arbedion sydd i'w tynnu o gyllidebau'r adrannau yn **2021/22** wedi'u cymeradwyo mewn blynyddoedd blaenorol ac eisoes wedi derbyn cymeradwyaeth gan y Cyngor. Wrth gwrs, maent hefyd wedi dilyn prosesau statudol priodol, ond rhestrir rheiny isod **er gwybodaeth**.

Arbediad	Swm £
ADRAN ADDYSG AC YSGOLION	
Arbedion ychwanegol ysgolion	65,000
ADRAN PLANT A CHEFNOGI TEULUEODD	
Lleihau'r gyllideb Lwfans Cynllun Cynnal	23,170
ADRAN OEDOLION, IECHYD A LLESIANT	
Gwella trefniadau cydgordio gyda'r Adran Plant a Theuluoedd ar adeg oed trosglwyddo	45,000
Adolygu'r trefniadau gweithredu o fewn yr Adran	33,750
CYFANSWM	78,750
ADRAN TAI AC EIDDO	
Cynllun Arbed Ynni Salix	33,380
Dileu swydd o'r Gwasnaeth Diogelwch Eiddo	22,500
Cynyddu ffioedd archwilio a thrwyddedu tai mewn amldeiliadaeth	20,380
Lleihau dibyniaeth ar lety dros dro trwy fuddsoddi mewn llety pwrpasol	75,000
Arbedion Ynni	150,790
CYFANSWM	302,050
ADRAN CEFNOGAETH GORFFORAETHOL	
Trosglwyddo i system swyddfa gefn cyswllt cwsmer newydd	17,250
Dileu swydd swyddog adnoddau dynol a swydd ymgynghorydd adnoddau dynol	60,000
Dileu'r Gwasanaeth Datblygu'r Sefydliad	40,500
CYFANSWM	117,750
ADRAN CYLLID (a T.G.)	
Creu incwm drwy werthu system tracio fflyd	5,000
Cynhyrchu incwm drwy atal twyll	20,000
Denu incwm ychwanegol drwy Asiantaeth Casglu Mewnol	75,000
CYFANSWM	100,000

ADRAN AMGYLCHEDD	
Cyflawni arbedion drwy brynu'n rhatach	20,000
Cynyddu'r nifer meysydd parcio sy'n rhai talu ac arddangos a chynyddu ffioedd parcio	15,000
Darparu pwyntiau gwefru ceir trydan mewn meysydd parcio	37,500
Lleihau'r gyllideb ar gyfer yr Uned Gorchmynion Traffig	1,250
CYFANSWM	73,750
ADRAN PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL	
Newid Teledu Cylch Cyfyng sydd gyda gofalwyr yn monitro i gyfundrefn 'heb ofalwyr'	105,000
Cynyddu ffioedd am gasglu gwastraff gan fusnesau	75,000
Pont Abermaw – peidio talu Network Rail am yr hawl tramwy dros y bont	26,250
CYFANSWM	206,250
CYFANSWM ARBEDION 2021/22	966,720
Llai: Ariannu Balans Dileu Cynlluniau 2017 - 2021	-241,790
CYFANSWM	724,930

16. Bydd gwireddu'r cynlluniau a nodir yn y rhestr uchod yn cynhyrchu cyfraniad arbedion net o £725k yn 2021/22. Nodaf eto fod y cynlluniau arbedion yma eisoes wedi'u cymeradwyo mewn blynyddoedd blaenorol, ac felly ddim yn destun penderfyniad eleni. Penderfynodd y Cyngor llawn, wrth osod cyllideb 2020/21 ar y 5ed o Fawrth 2020, ni ddylai'r arbedion "effeithlonrwydd" yma gael effaith o sylwedd ar drigolion Gwynedd.

ATODIAD 4

CYFALAF

1. Tra bod cyllidebau refeniw awdurdodau lleol yn wynebu cyfyngiadau, mae cyllidebau cyfalaf hefyd dan bwysau, ac mae ymhlgygiadau refeniw i wariant cyfalaf sydd heb ei ariannu drwy grant penodol.
2. Gosodaf isod raglen arfaethedig ar gyfer y cynlluniau am y dair mlynedd nesaf:

RHAGLEN GYFALAF			
	2021/22	2022/23	2023/24
	£'000	£'000	£'000
Cynlluniau Asedau'r Cyngor :			
Cynlluniau Ysgolion 21 Canrif	2,987	1,303	3,854
Cynlluniau Tai	2,525	2,225	1,300
Hwb Iechyd a Gofal Penygroes	1,750	1,000	0
Cartrefi/ Canolfannau Oedolion	1,493	450	625
Ffyrdd, Pontydd a Bwrdeistrefol	896	1,145	1,640
Cynlluniau Eraill	4,768	2,215	1,573
Bidiau Cyfalaf	500	500	500
Cynlluniau Eraill :			
Adnoddau Grant Cyfalaf Cyffredinol Ychwanegol i'w ddyrannu	1,554	0	0
Grant Cynnal Ffyrdd 2021/22	1,323	0	0
Strategaeth Dai – Cronfa Premiwm Treth y Cyngor	0	0	2,550
Strategaeth Dai - Prynu i Osod	1,000	2,880	2,880
Cynlluniau Eraill Eisoed wedi eu Cymeradwyo :			
Cynlluniau Ysgolion 21 Canrif (LIC)	12,051	3,327	0
Atal Llifogydd Arfordirol	4,796	0	0
Cynlluniau/Strategaeth Tai	2,550	2,550	0
Cynlluniau Eiddo	2,406	0	0
Cerbydau Adrannol	1,396	3,081	0
Eraill	5,091	350	0
CYFANSWM Y RHAGLEN	47,086	21,026	14,922

3. Byddwn yn ariannu'r rhaglen fel a ganlyn:

ARIANNU'R RHAGLEN GYFALAF			
	2021/22	2022/23	2023/24
	£'000	£'000	£'000
Benthyca Gyda Chefnogaeth	4,077	4,077	4,077
Benthyca Arall	6,159	2,891	2,880
Grantiau a Chyfraniadau	15,433	5,810	2,533
Derbyniadau Cyfalaf	227	13	0
Refeniw Adrannol	508	0	0
Cronfa Cyfalaf	5,145	0	0
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill	15,537	8,235	5,432
CYFANSWM ARIANNU'R RHAGLEN	47,086	21,026	14,922

4. Sefydlwyd strategaeth asedau newydd o 2019/20 ymlaen gan y Cyngor ar 7 Mawrth 2019. Mae'r strategaeth asedau newydd yn weithredol am y cyfnod 2019/20 hyd at 2028/29. Fe'i ymgorfforir fel rhan o'r Rhaglen Gyfalaf.
5. Sefydlwyd proffil tair mlynedd o 2019/20 gan y Cabinet ar 2 Ebrill 2019, gyda'r blynyddoedd dilynol yn cael eu proffilio yn y rhaglen gyfalaf o 2022/23 ymlaen.
6. Mae'r tabl uchod felly yn adlewyrchu'n fras y gofynion cyfalaf (ynghyd â'r ariannu) ar gyfer gosod cyllideb 2021/22 i 2023/24, tra bod y manylder ar y cynlluniau unigol wedi ei sefydlu gan y Cyngor yn y strategaeth asedau 10 mlynedd 2019/20 hyd 2028/29.
7. Mae'r Grant Cyfalaf Cyffredinol yn y setliad ariannol gan Lywodraeth Cymru yn uwch yn 2021/22 na'r hyn a dybiwyd pan yn sefydlu'r strategaeth asedau. Mae'n fwriad dod ag adroddiad dilynol gerbron y Cabinet i adolygu blaenoriaethau'r Cynllun Asedau a sicrhau'r defnydd o'r adnodd ychwanegol hwn.
8. Felly, gofynnir i'r Cyngor llawn sefydlu rhaglen gyfan gwerth £47,085,960 ar gyfer 2021/22, i'w ariannu o'r ffynonellau a nodir yn y tabl o dan rhan 3 uchod.

ATODIAD 5

YMDRIN Â'R GYLLIDEB YSGOLION YN 2021/22

- Cefndir:** Adroddwyd i gyfarfod 25 Ionawr 2021 o'r Fforwm Cyllideb Ysgolion ar elfennau perthnasol o gyllideb ddrafft y Cyngor ar gyfer 2021/22, lle nodwyd y bydd cynnydd arferol yn y cwantwm ysgolion Gwynedd eleni, gan fod y Cyngor (yn wahanol i rai awdurdodau lleol) yn ariannu chwyddiant, incrementau cyflog, a demograffi yn anrhydeddus.
- Chwyddiant:** Tra mae Canghellor Llywodraeth San Steffan yn annog rhewi cyflogau staff gwasanaethau eraill o Ebrill 2021, bydd y gyllideb ysgolion yn cynyddu **£1.1m** eleni drwy ychwanegu darpariaeth ar gyfer chwyddiant tâl athrawon. Bydd hyn yn cyfarch cost cynnydd cyfartalog o 3.1% am y 5 mis Ebrill – Awst, sef effaith blwyddyn llawn cytundeb tâl Medi 2020. Wrth gwrs, bydd dyraniadau ysgolion am ynni hefyd yn codi gyda lefel chwyddiant perthnasol.
- Incrementau Cyflog Staff:** Ychwanegir £262k tuag at gyllideb y Cyngor ar gyfer 2021/22 oherwydd incrementau net o drosiant staff. Bydd **£212,500** o'r ychwanegiad yma'n mynd i gyllidebau ysgolion: £116,500 i'r sector Gynradd a £96,000 i'r sector Uwchradd.
- Demograffi (niferoedd disgyblion):** Bydd y gyllideb ysgolion yn cynyddu eleni oherwydd yr addasiadau "demograffi" arferol, sy'n deillio o newidiadau mewn niferoedd disgyblion. Defnyddir gwir nifer disgyblion Medi 2020 i gyfrifo dyraniadau 2021/22. Mae'r sefyllfa yn gwahaniaethu o ysgol i ysgol, ond ar y cyfan mae effaith cynnydd niferoedd disgyblion yn golygu y byddai'r gyllideb ysgolion yn ei gyfanrwydd yn codi **£187k**, sy'n cynnwys lleihad -£260k i'r sector Gynradd a chynnydd +£447k i'r sector Uwchradd.
- Bidiau Argymhellir Cymeradwyo:** Gwelir yn y rhan bidiau (Atodiad 2) o'r adroddiad hwn fod argymhelliad i gytuno i ariannu 'bidiau' parhaol 2021/22 i'r Adran Addysg gwerth cyfanswm o **£495k**, er mwyn ariannu cost uwch cludiant tacsis a trennau i ddisgyblion (£145k parhaol a £145k arall un-tro), prydau ysgol am ddim (£124k) ac i gryfhau darpariaeth anghenion dysgu ychwanegol blynyddoedd cynnar (£226k).
- Gofynion Ychwanegol Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY):** Deallaf fod yr Adran Addysg yn ystyried ymgynghori ag ysgolion ar y posibilrwydd i'r cwantwm arian dirprwyedig gyllido gwerth **£163,080** o gyllideb adrannol ar gyfer y maes ADY, sef £63,580 am 'Gydlynnydd / Swyddog Ansawdd ADY', a £99,500 am 'Ddatrys Anghytundebau ADY'. Mae £163,080 cyfwerth â tua 0.2% o'r cwantwm arian dirprwyedig, felly erbyn 2020/21 ni ddylai fod newid o sylwedd i'r gymhareb disgybl:athro cyfredol yn y fformiwla dyrannu cyllidebau ysgolion o ganlyniad i hyn.

7. **Dim Arbedion Newydd:** Unwaith eto eleni, wrth ddatblygu cyllideb y Cyngor ar gyfer 2021/22, cytunwyd ffordd ymlaen er mwyn osgoi gofyn i ysgolion Gwynedd am arbedion newydd ychwanegol. Rhwng 2015/16 a 2021/22, bydd Cyngor Gwynedd wedi gwireddu £31m o gynlluniau arbedion, gyda £4.3m ohono (14% o'r arbedion) wedi'i gynhaefu o'r ysgolion (sy'n cynrychioli 30% o wariant net y Cyngor).
8. **Arbedion Hanesyddol:** Ymysg £966,720 (cyfanswm gros) o arbedion hanesyddol mae'r Cyngor yn gobeithio gwireddu yn 2020/21, mae **£65,000** o 'arbedion trefniadaeth pellach' gan yr Adran Addysg i ddod allan o gyllideb ysgolion 2021/22. Mae'r £65k yma'n cyfrannu at yr arbedion £4.3m penderfynwyd arnynt yn 2016 fel strategaeth ariannol ar gyfer y dair blynedd 2016/17 - 2018/19. Roedd yr arbedion yma wedi'u seilio ar flaenoriaethau a nodwyd yn yr ymgynghoriad cyhoeddus 'Her Gwynedd', pryd roedd Gwynedd, fel mwyafrif cynghorau Cymru, yn wynebu bwlch ariannol sylweddol. Yn hytrach na thorri dyraniadau'r holl ysgolion, yn 2016 caniatwyd gohirio'r elfen yma o'r arbedion £4.3m tan ar ôl 2018/19, i'w gynhaefu rwan pryd mae'r effeithlonrwydd trefniadaeth ar gael. Mae'r arbediad effeithlonrwydd £65,000 yma rwan yn deillio o foderneiddio ysgolion yn ardal y Bala.
9. **Grant Ôl-16:** Erbyn 2021/22, yn gyffredinol, bydd cynnydd go sylweddol mewn dyraniadau grant ôl-16 i ysgolion uwchradd Gwynedd sydd â 6ed dosbarth. Llywodraeth Cymru sy'n ariannu'r 6ed dosbarth yn uniongyrchol ers tro bellach, ac mae cynnydd ffafriol Gwynedd eleni yn dilyn rhai blynyddoedd diweddar pryd bu'r dyraniadau grant yma'n llai ffafriol i'n ysgolion uwchradd perthnasol ni.
10. **Grantiau Penodol Addysg:** Ymddengys bydd grantiau penodol gan Lywodraeth Cymru yn parhau ym maes Addysg yn 2021/22 ar lefel tebyg i 2020/21.
11. **Casgliad Cyffredinol:** Wedi cymryd yr holl ffactorau uchod i ystyriaeth, bydd y gyllideb ysgolion dipyn uwch yn 2021/22 na lefel 'cash' 2020/21, ond yn eithaf tebyg mewn termau 'real'.

ATODIAD 6

TRETH CYNGOR

1. Mae'n benderfyniad allweddol i aelodau'r Cyngor llawn wneud, yn sgil yr ystyriaethau cyflwynir yma, i sefydlu union lefel y cynnydd Treth Cyngor ar gyfer 2021/22. Yr allwedd i hyn yw cael y balans yn briodol rhwng yr angen i wario ar wasanaethau i'r rhai mwyaf bregus yn ein cymdeithas, a'r cynnydd treth sydd yn addas i'w godi ar drigolion Gwynedd.
2. Yn y tybiaethau hanesyddol a wnaed yn ein strategaeth ariannol tymor canolig, defnyddiwyd ffigwr o 3.5%, fel amcangyfrif o'r cynnydd cyfartalog yng Nghymru. Erbyn 2019/20, roedd setliad grant Llywodraeth Cymru yn siomedig, ac roedd raid codi'r dreth 5.8%.
3. Eleni, erbyn 2021/22 argymhellir codi'r dreth 3.7%, fydd yn cynhyrchu £77m o dreth, yn cynnwys £2.7m o gynnyrch Premiwm a £2.7m o incwm ychwanegol tuag at y bwlch. Byddai hynny'n gyfystyr i gynnydd yn y Dreth Cyngor o £52.92 i eiddo mewn Band D, neu £1.02 yr wythnos. Bydd y dreth a godir gan yr Awdurdod Heddlu (cynnydd o 5.14% ar gyfer 2021/22) a'r cynghorau cymuned (% amrywiol) yn ychwanegol i hyn wrth gwrs.
4. Mae dros 15.6% o dai sy'n atebol i dalu treth yng Ngwynedd yn derbyn rhyw elfen o gymorth tuag at eu Treth Cyngor, ac mae dros 60% o eiddo Gwynedd mewn bandiau is na band D. Byddai pob 0.1% ychwanegol o dreth yn addasu'r bwlch ariannol y byddem angen ei ddarganfod o tua £74,210. Felly, byddai 0.5% yn golygu addasu'r bwlch ariannol tua £371,060 tra byddai 1% yn golygu addasu'r bwlch ariannol o tua £742,120.
5. Nodir isod y cynnydd a welwyd yn Nhreth Cyngor Gwynedd, a'r cynnydd a welwyd ar gyfartaledd ar draws Cymru, ers 2014/15:

Blwyddyn	Gwynedd	Cymru
2020/21	3.9%	4.6%
2019/20	5.8%	6.2%
2018/19	4.8%	5.0%
2017/18	2.8%	3.1%
2016/17	4.0%	3.7%
2015/16	4.5%	4.3%
2014/15	3.9%	4.2%
Cyfanswm 2014-21	29.7%	31.1%
Cyfartaledd 2014-20	4.2%	4.4%

Yn 2020/21 roedd lefel Treth Cyngor Band D Cyngor Gwynedd yn £1,430, tra roedd lefel treth cyfartalog siroedd Cymru yn £1,354.

<https://gov.wales/sites/default/files/statistics-and-research/2020-03/council-tax-levels-in-wales-april-2020-march-2021-942.pdf>

6. Ni wyddom yn union eto beth fydd y cyfartaledd cynnydd ar draws Cymru yn 2021/22, ond yr wybodaeth ddiweddaraf sydd gennyf yw bydd y cyfartaledd ar draws Cymru tua 4.1%. Felly, mae'r cynnig gerbron i godi'r dreth 3.7%, am fod yn is na lefel tebygol cyfartaledd Cymru erbyn 2021/22, ac felly yn cadw at y polisi hir-dymor.
7. Pe bai aelodau'r Cyngor awydd cynnydd llai na 3.7% yn lefel y Dreth, yna byddai rhaid gwario llai ar wasanaethau. Yr opsiwn drafodwyd yn y gweithdai aelodau oedd i beidio ariannu rhai o'r bidiau refeniw parhaol 'Categori 2' a geir yn Atodiad 2b. Mae'r bidiau 'Categori 1' bron yn anorfod, ond mae ychydig mwy o ddisgresiwn gyda'r bidiau 'Categori 2'. Nodir yn y golofn dde yn Atodiad 2b faint byddai'r Dreth Cyngor ar gyfer 2021/22 yn gostwng drwy beidio cymeradwyo'r bidiau 'Categori 2' unigol.
8. Mae'r dewis rhwng cynnal gwasanaethau a threthu o hyd yn un anodd, wrth gwrs, a mater i'r holl aelodau yw pwyso a mesur a dod i'r balans y maent yn ystyried sy'n briodol. Fodd bynnag, ymhellach i sawl sgwrs anffurfiol yn y gweithdai aelodau, **argymhellir cynnydd Treth Cyngor o 3.7%, fyddai'n gynydd wythnosol o £1.02, neu £52.92 yn flynyddol, gyda threth 'Band D' o £1,483.23 am 2021/22.**

CYNNYRCH PREMIWM TRETH CYNGOR AR EIDDO GWAG AC AIL GARTREFI

9. **Mae'r adroddiad blaen am Gyllideb y Cyngor ynghyd â'r darn uchod o'r Atodiad Treth Cyngor yma wedi'i baratoi'n seiliedig ar senario lle mae'r premiwm o 50% ar ail gartrefi ac ar eiddo sydd wedi bod yn wag am 12 mis neu fwy yn parhau am 2021/22.**
10. Fodd bynnag, yng nghyfarfod y Cyngor llawn ar 3 Rhagfyr 2020, penderfynwyd gohirio penderfyniad ynglŷn â chaniatáu disgowntiau a chodi premiwm, gan ofyn i'r Cabinet ystyried priodoldeb cynyddu y lefel i hyd at 100%.
<https://democratiaeth.gwynedd.llyw.cymru//ielistdocuments.aspx?cid=130&mid=4214&ver=4&>
11. Yn dilyn penderfyniad yng nghyfarfod y Cabinet 15 Rhagfyr 2020, cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus ar y cynnig i gynyddu'r Premiwm ar Ail Gartrefi ac Eiddo Gwag Hirdymor i hyd at 100% ar gyfer blwyddyn ariannol 2021/22.
<https://democratiaeth.gwynedd.llyw.cymru//ielistdocuments.aspx?cid=133&mid=4168&ver=4&>
12. Wedi ystyried ymatebion a'r ffactorau perthnasol, mae adroddiad arall ar raglen cyfarfod 16 Chwefror 2021 y Cabinet, gyda golwg ar gyflwyno argymhelliad perthnasol i'r Cyngor llawn ar 4 Mawrth 2021. Gall y Cyngor benderfynu parhau am 2021/22 gyda'r premiwm o 50% ar ail gartrefi ac eiddo gwag, neu ei newid i unrhyw lefel rhwng 0% hyd at 100%.
13. Pe bai'r Cyngor yn penderfynu parhau gyda premiwm o 50%, amcangyfrifir bydd y Cyngor yn derbyn £2.7m o incwm yn 2021/22 o'r cynnyrch treth premiwm, a penderfynwyd neilltuo'r arian hwnnw mewn cronfa er mwyn gweithredu'r Strategaeth Tai, sy'n anelu i ddarparu tai ar gyfer pobl ifanc yn ein cymunedau. Cafodd y Strategaeth Tai ei gymeradwyo yng nghyfarfod y Cabinet 15 Rhagfyr 2020.
14. Pe bai'r Cyngor yn penderfynu cynyddu lefel y premiwm ar ail gartrefi ac eiddo gwag i 100%, byddai raid ymgorffori'r holl incwm a chyfarch gwariant perthnasol yng nghyllideb 2021/22. Fodd bynnag, i bwrpas gosod Cyllideb 2021/22 y Cyngor, am y

tro, bydd y cynnyrch treth ychwanegol yn cael ei neilltuo mewn cronfa, i'w ystyried eto gan y Cabinet yng nghyswllt ehangu'r Strategaeth Tai.

15. Felly, **yn sgil penderfyniad posib gan y Cyngor llawn ar 4 Mawrth 2021 i gynyddu lefel y premiwm ar ail gartrefi ac eiddo gwag i 100%, byddai raid addasu'r ffigyrau allweddol yn y penderfyniad a geisir a'r paragraffau canlynol o'r adroddiad blaen** am Gyllideb 2021/22 y Cyngor.

ADDASIADAU WRTH GYNYDDU'R PREMIWM TRETH CYNGOR I 100%

16. Cyfeirir yma at rifau paragraff yn yr adroddiad blaen am Gyllideb 2021/22 y Cyngor, ac mae'r **ffigyrau sy'n newid** wedi'u amlygu gyda **chefndir melyn**.

Y Penderfyniad a geisir

Argymhell i'r Cyngor (yn ei gyfarfod ar 4 Mawrth 2021) y dylid:

1. Sefydlu cyllideb o **£275,669,610** ar gyfer 2021/22 i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £194,793,140 a **£80,876,470** o incwm o'r Dreth Cyngor gyda chynnydd o 3.7%.

3 GWARIANT REFENIW'R CYNGOR - 2021/22

- 3.1 Nodir yn y tabl isod y cynnydd mewn gwariant fydd angen er mwyn "sefyll yn llonydd" yn 2021/22.

Gofynion Gwario Ychwanegol

	£	£
Cyllideb Sylfaenol		261,837,750
Chwyddiant Cyflogau Staff	3,498,200	
Chwyddiant Arall (cyflenwyr)	2,560,210	
Ardollau (Tân, APCE a CNC)	334,870	
Demograffi	250,280	
Bidiau - Pwysau ar Wasanaethau	3,587,520	
Addasiadau Cyllideb Amrywiol	232,550	
Cost Benthycu / Llog ar Falansau	174,910	
Neilltuo cynnydd premiwm Treth Cyngor i Gronfa	3,918,250	
Cyfanswm net yr ychwanegiadau		14,556,790
Cyfanswm gofynion gwario 2021/22 cyn arbedion		276,394,540

5 BWLCH ARIANNU 2021/22, A'R DRETH CYNGOR

Byddai'r ffigyrau drwy rhan 5 o'r adroddiad yn **newid** un unol â'r ffigyrau a geir yn y tabl isod (rhan 5.2 o'r adroddiad):

Sefydlu Cyllideb 2021/22		
	Premiwm Treth Cyngor 50%	Premiwm Treth Cyngor 100%
	£	£
Cyllideb Sylfaenol 2020/21	261,837,750	261,837,750
Gofynion Gwario Ychwanegol	10,638,540	14,556,790
Gofynion Gwario 2021/22 cyn Arbedion	272,476,290	276,394,540
llai Incwm Grant Refeniw Llywodraeth Cymru	-194,793,140	-194,793,140
llai Cyfanswm yr Arbedion i gau'r Bwlch	-724,930	-724,930
Bwlch gweddilliol o'r Dreth Cyngor	<u>76,958,220</u>	<u>80,876,470</u>

6 CASGLIADAU / CYLLIDEB 2021/22

Byddai'r ffigyrau drwy rhan 6 o'r adroddiad yn **newid** un unol â'r ffigyrau a geir yn y tabl isod (rhan 6.3 o'r adroddiad):

Cyllideb gytbwys ar gyfer 2021/22		
	Premiwm Treth Cyngor 50%	Premiwm Treth Cyngor 100%
	£	£
Gofynion Gwario 2021/22 cyn Arbedion	272,476,290	276,394,540
Cyfanswm Arbedion 2021/22	-724,930	-724,930
Cyllideb 2021/22	<u>271,751,360</u>	<u>275,669,610</u>
I'w ariannu drwy -		
Incwm Grant	194,793,140	194,793,140
Treth Cyngor (cynnyrch ar ôl codi 3.7%)	<u>76,958,220</u>	<u>80,876,470</u>
Cyllideb 2021/22	<u>271,751,360</u>	<u>275,669,610</u>

ATODIAD 7

BALANSAU

1. Mae awdurdodau lleol angen lefel darbodus o 'gyfalaf gweithio' i gynnal llif arian digonol ac i gyfarch gwariant annisgwyl. Rhagwelir bydd gan y Cyngor falansau cyffredinol o tua £8m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon, yn cynrychioli tua 1.8% o wariant refeniw gros y Cyngor.
2. 'Rydym wedi nodi, ar fwy nag un achlysur, oherwydd yr amgylchiadau tymhestlog y byddwn yn eu hwynebu dros y blynyddoedd i ddod, ei fod yn briodol cadw symiau wrth gefn er mwyn medru ymdrin gyda phroblemau allasai godi.
3. Nid oes unrhyw beth wedi digwydd yn y cyfamser i newid y farn yma, gyda'r cynnydd parhaus mewn galw am wasanaethau gofal, her sylweddol yr argyfwng Covid-19 ac ansicrwydd gydag adolygiad gwariant cynhwysfawr ar y gweill gan Lywodraeth San Steffan yn golygu fod y risg yn parhau. Felly, mae'r angen i sicrhau fod gennym falansau priodol i fedru dygymod gydag unrhyw sioc ariannol dal yn berthnasol.
4. Wedi medru ariannu tua £1m o'r bidiau un-tro o fewn darpariaethau'r gyllideb, **argymhellir defnyddio £344,500 o falansau er mwyn ariannu gweddill bidiau refeniw un tro 2021/22.**
5. **Mae gan y Cyngor nifer o reserfau penodol** sydd wedi eu sefydlu i gwrdd ag anghenion gwariant penodol. Mae'r rhain hefyd yn rhan o gyllideb y Cyngor, wrth gwrs, ac wedi'u craffu yn flynyddol. Rhoddwyd sylw i'r reserfau penodol gan y Cabinet ar 16 Mehefin 2020 a'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu hefyd ar 28 Mehefin 2020, pryd cymeradwywyd trosglwyddo £825k o gronfeydd a darpariaethau i gynorthwyo'r adrannau roedd wedi gorwario yn 2019/20. Rwy'n adolygu lefel y reserfau yma'n barhaus, a **bwriedir cynnal adolygiad eto erbyn Mai/Mehefin 2021**, i ystyried faint o le fydd yna i'r Cyngor newid ei flaenoriaethau tu mewn i'r reserfau yma.
6. Yn ei adroddiad "Ymdrin â'r Heriau Ariannol sy'n wynebu Llywodraeth Leol yng Nghymru" (2014), mae **Archwilio Cymru wedi datgan** (ym mharagraff 1.8):

*"Gall cynghorau ddefnyddio cronfeydd wrth gefn i'w helpu i gydbwyso eu cyllidebau lle nad yw cynlluniau arbedion yn cyflawni'r canlyniadau disgwyledig neu lle mae'r incwm yn llai na'r disgwyl. Fodd bynnag, **ni fyddai fel arfer yn briodol cyllido gwariant rheolaidd o gronfeydd wrth gefn.** Mae lefel synhwyrol o gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio yn elfen allweddol o sefydlogrwydd ariannol; bydd isafswm y lefel briodol yn amrywio gan ddibynnu ar rwymedigaethau hysbys a phosibl awdurdod a'i gynlluniau gwariant. Ceir arwyddion bod ambell gyngor yn dibynnu gormod ar gronfeydd wrth gefn cyffredinol i ymdrin â diffyg yn y gyllideb, yn hytrach na cheisio mabwysiadu dulliau mwy cynaliadwy, sy'n aml yn golygu gwneud penderfyniadau amhoblogaidd."*

7. Ategwyd y neges yma mewn cyfarfodydd diweddar gydag Archwilio Cymru, sydd wedi adrodd yn Hydref 2020 ar gynaliadwyedd ariannol awdurdodau lleol Cymru o ganlyniad i bandemig Covid-19. Tra mae cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy Cyngor Gwynedd ymysg chwartil uchaf yr amrediad o awdurdodau lleol Cymru (yn nhermau maint eu cronfeydd defnyddiadwy), **barn Archwilio Cymru yw:**

"(9) fod rhai cynghorau mewn sefyllfa well o lawer na'i gilydd i ddod drwy her ariannol fel y pandemig. Enghreifftir hyn yn fwyaf amlwg gan y lefelau amrywiol o gronfeydd wrth gefn defnyddiadwy a oedd yn cael eu dal gan gynghorau", a (18) bod "lefel y cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy sydd ar gael i gyngor yn un o ddangosyddion allweddol cydnerthedd a chynaliadwyedd ariannol".

[Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol o ganlyniad i'r Pandemig COVID-19 | Audit Wales](#)

8. Rwy'n argyhoeddedig fod defnydd y Cyngor o falansau er mwyn ariannu £344,500 o bidiau refeniw un tro 2021/22, a defnydd y Cabinet o'r Gronfa Trawsfurfio i ariannu gofynion un-tro fel bydd rheiny yn codi, yn weithredoedd cwbl briodol-
9. Wrth gwrs, gallai sefyllfa ariannol 2021/22 wedi bod yn wahanol. Eleni, ar ganol argyfwng, mae balansau'r Cyngor wedi bod yn arf allweddol roedd yn caniatáu i ni aros i weld beth oedd sefyllfa'r setliad grant, cyn hyd yn oed gofyn i wasanaethau'r Cyngor adnabod cynlluniau arbedion newydd ychwanegol. Roedd gwasanaethau Gwynedd yn medru canolbwyntio ar ymateb i'r argyfwng Covid-19, sy'n wahanol i'r sefyllfa mewn rhai awdurdodau lleol eraill.
10. Yn ogystal â rhoi'r hyder i ni weithredu'n ddilyffethair yn wyneb costau'r argyfwng, roedd bodolaeth ein balansau yn 'prynu amser' ac osgoi 'hel bwganod' am doriadau ychwanegol nad oedd eu hangen erbyn 2021/22. Gan mai cyfran cymharol isel o'r balansau rydym wedi gorfod defnyddio eleni, byddwn wedi cadw'r swmp o'r balansau wrth gefn eto, rhag ofn bydd angen rheiny i 'bontio' hyd nes byddai cynlluniau arbedion ychwanegol wedi'u cymeradwyo a'u gweithredu erbyn cyllideb 2022/23.

ATODIAD 8

ASESIAD EFFAITH CYDRADDOLDEB

1. Mae'r gyllideb a amlinellir yma'n ceisio parhau i ddarparu'r deilliannau priodol i holl drigolion y sir, ond gan fod ein cynnydd grant yn annigonol i gwrdd â'r galw am wasanaethau yn ogystal â chwyddiant, mae'n rhaid gweithredu'r cynlluniau arbedion 'hanesyddol' sy'n Atodiad 3. Ar wahân i'r arbediad caffael Ynni cymeradwyodd y Cabinet yn ystod 2020, mae'r holl gynlluniau arfaethedig sydd i'w gwireddu yn 2021/22 eisoes wedi'u cymeradwyo gan y Cyngor llawn mewn blynyddoedd blaenorol.
2. Gydag arbedion, mae posibilrwydd i ni gael ardrawiad fyddai'n effeithio'n anghymesur ar rai gyda nodweddion gwarchoddedig, ond mae'r adrannau sy'n berchen ar yr arbedion wedi cynnig cynlluniau arbedion effeithlonrwydd yn hytrach na thoriadau. Hefyd, mae'r cynlluniau arbedion unigol wedi bod yn destun asesiadau effaith priodol mewn blynyddoedd blaenorol sy'n cefnogi'r penderfyniadau ariannol gerbron yma.
3. Ein nod oedd sicrhau fod ein penderfyniadau ariannol yn cydymffurfio â dyletswyddau'r Ddeddf Cydraddoldeb, sef:
 - Diddymu gwahaniaethu, aflonyddu ac erledigaeth anghyfreithiol, ac unrhyw ymddygiad arall sydd wedi ei wahardd dan y Ddeddf.
 - Hyrwyddo cyfle cyfartal rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig berthnasol a'r rhai nad ydynt.
 - Meithrin perthynas dda rhwng pobl sy'n rhannu nodwedd warchoddedig a'r rhai nad ydynt.Wrth asesu, roeddem wedi ceisio canfod sut i wneud y gorau o bob cyfle i wella cydraddoldeb yn ogystal â cheisio osgoi neu liniaru unrhyw effaith negyddol hyd orau ein gallu.
4. Wrth gynllunio ein cyllidebau ar gyfer parhad gwasanaethau'r Cyngor, mae ein cyfrifwyr wedi rhoi ystyriaeth i gydraddoldeb ar bob lefel, gan ddefnyddio data a thystiolaeth am ddemograffi a thueddiadau wrth gynllunio ar lefel strategol. Yn yr un modd (ond yn fwy penodol) wrth ddod i benderfyniad ar gynlluniau arbedion unigol mewn blynyddoedd blaenorol, mae penaethiaid adrannau'r Cyngor wedi dadansoddi effaith cynlluniau ar wasanaethau, a monitro'r effaith yn briodol.
5. Mae'r gyllideb a argymhellir yn gwneud mwy na chwrdd â chostau chwyddiant. Mae o hefyd yn ceisio sicrhau fod pwysau cyllidebol anorfod sy'n disgyn ar wasanaethau (oherwydd galwadau uwch a roddir arnynt, yn sgil nifer uwch o gleientau, disgyblion, a.y.b.) hefyd yn cael eu cyfarch trwy wneud penderfyniadau cyllidebol cydwybodol a rhesymol (gweler y gofynion gwario ychwanegol, gan gynnwys 'demograffi', yn rhan 3 o'r adroddiad).
6. Mae gan bob gwasanaeth yr hawl i gyflwyno cais am adnodd os yw'n ystyried fod angen cyllideb ychwanegol i sicrhau fod gwasanaethau'n parhau. Mae'r symiau a welir o dan y pennawd "pwysau ar wasanaethau" yn gydnabyddiaeth fod y Cyngor yn darparu cyllid digonol er mwyn sicrhau nad yw ein trefniadau ariannol yn cael effaith andwyol ar lefel y gwasanaethau a ddarperir. Fe geir manylion llawn yn Atodiad 2 ac fe welir fod rhan sylweddol (£2.8m) o'r cyfanswm bidiau refeniw parhaol (£3.6m) yn mynd i'r maes gofal cymdeithasol (yn cynnwys £1.6m ar gyfer lleoliadau plant mewn gofal a £514k ar gyfer oedolion ifanc ag anableddau dysgu), a bod mwyafrif y gweddiill (£495k) ohono'n mynd i'r maes ysgolion (yn cynnwys prydau ysgol am ddim ar gyfer disgyblion o deuluoedd incwm isel, cludiant tacsis i ddisgyblion ADY, a cryfhau darpariaeth ADY blynyddoedd cynnar).

ATODIAD 9

DEDDF LLESIANT CENEDLAETHAU'R DYFODOL (CYMRU) 2015

1. Mae'r gwaith o gynllunio a pharatoi'r argymhellion wedi digwydd o fewn cyd-destun gofynion y Ddeddf uchod. Er bod yr argymhellion yn deillio o ddewisiadau ariannol anodd, mae'r Cyngor wedi gweithredu ar seiliau'r egwyddor o weithredu mewn modd sydd yn cyfarch y ddyletswydd statudol yn Adran 3 i ymgymryd â datblygu cynaliadwy a chyflawni Amcanion Llesiant y Cyngor. Mae hyn yn cael ei gyfarch wrth adnabod a chloriannu'r dewisiadau o ran arbedion, ond hefyd wrth benderfyniadau a dewisiadau o safbwynt darparu adnoddau digonol er mwyn cynnal lefel briodol o wasanaethau.
2. Mae'r gyllideb hon yn adlewyrchu'r pum ffordd o weithio canlynol y mae'r Cyngor yn ystyried wrth gymhwyso datblygu cynaliadwy.
 - Edrych i'r tymor hir – Mae gyllideb yn cynllunio ar gyfer y dyfodol, gan adnabod anghenion a galw am wasanaethau yn y dyfodol, a chymryd agwedd strategol i sicrhau bod gwasanaethau'n gynaliadwy.
 - Deall problemau a'u hatal - Mae'r broses gyllidebu yn hwyluso dealltwriaeth o'r sefyllfa ariannol, fel y gellir mynd i'r afael â gwreiddiau materion. Hefyd, mae'r gyfres o Weithdai Aelodau wedi hwyluso dealltwriaeth o'r strategaeth ariannol.
 - Cymryd agwedd integredig – Mae polisiâu ac arferion cyllidebu Cyngor Gwynedd, a'r cynigion cyllideb eleni wedi'u ystyried o safbwynt yr holl nodau llesiant.
 - Gweithio gydag eraill mewn ffordd gydweithredol - Lle gellir darparu gwasanaethau gwell trwy gydweithredu, a gweithio gyda phartneriaid, mae'r broses gyllidebol a'r strategaeth arbedion yn annog hyn, yn fewnol ac allanol, lle mae hynny'n fwy cynaliadwy.
 - Cynnwys y boblogaeth mewn penderfyniadau - Mae rhan o'r broses gyllidebu a'r strategaeth arbedion hir-dymor wedi cynnwys ymgysylltu â thrigolion, cwsmeriaid a phartneriaid.
3. Prif gasgliadau am gyllideb 2021/22 ynglŷn â'r 7 nod llesiant:
 - Llewyrchus – Niwtral (ychwanegu at adnoddau gwasanaethau sy'n rhoi diwedd ar dlodi)
 - Cydnerth - Positif (agwedd darbodus, hir-dymor at ariannu gwasanaethau a galluogi Cynllun y Cyngor)
 - Iachach – Positif (ariannu gofynion ychwanegol gwasanaethau 'gofal')
 - Mwy Cyfartal – Positif (trethu er mwyn ariannu gwasanaethau 'lles')
 - Cymunedau Cydlynus – Niwtral (parhau i ariannu gwasanaethau sy'n cadw pobl yn ddiogel)
 - Diwylliant a'r Gymraeg – Positif (drwy ariannu gwasanaethau dwy-ieithog)
 - Byd-eang Gyfrifol – Niwtral (parhau i ariannu prosiectau digidol, amgylcheddol, cydweithredol)
4. Ynglŷn â chynlluniau arbedion ariannol penodol, fel rhan o'r gyfundrefn arbedion gorfforaethol ac adrannol mewn blynyddoedd blaenorol pryd cymeradwywyd y cynlluniau arbedion, lle'n briodol bu asesiad llesiant penodol fesul cynllun unigol, ac ystyriaeth o hynny yn y pwyllgorau craffu trefnwyd i'w ystyried ac i flaenoriaethu arbedion i'w gweithredu.
5. Yn gyffredinol, wedi'i gyplu gyda Chynllun y Cyngor a'r Amcanion Llesiant, mae'r gyllideb yma'n cefnogi'r Cyngor i wireddu amcanion strategol.

ATODIAD 10

CADERNID YR AMCANGYFRIFON

1. Yn unol ag Adran 25 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2003, mae'n ofynnol i'r Prif Swyddog Cyllid adrodd ar gadernid yr amcangyfrifon cyllidebol a digonolrwydd y cronfeydd wrth gefn arfaethedig. Mae Atodiad 7 yn amlinellu sefyllfa'r balansau a chronfeydd wrth gefn, tra mae'r atodiad yma'n cadarnhau cadernid yr amcangyfrifon cyllidebol sy'n sail i'r gyllideb.
2. Mae amcangyfrifon y gyllideb yn seiliedig ar dybiaethau ynghylch gwariant ac incwm yn y dyfodol ac mae'n anochel eu bod yn cynnwys elfen o risg yn sgil rhagdybio. Gall effaith y risg hon gael ei lliniaru drwy gynlluniau wrth gefn, cyllidebau wrth gefn a chronfeydd ariannol wrth gefn.
3. Nid yw cadernid yr amcangyfrifon cyllidebol yn gwestiwn syml os ydynt wedi'u cyfrifo yn gywir. Yn ymarferol, mae llawer o gyllidebau wedi'u seilio ar amcangyfrif neu ragolygon, a bydd elfen o risg ynghylch gwireddu cynlluniau a chyflawni targedau. Ystyrir gwahanol risgiau i'r gyllideb isod:
4. **Risg Chwyddiant** - Mae risg gall chwyddiant droi allan yn sylweddol wahanol i'r rhagdybiaeth a wnaed yn y gyllideb. Ar gyfer 2021/22, caniatawyd chwyddiant ar sail y wybodaeth ddiweddaraf am tâl a phrisiau, ond mae risg y bydd chwyddiant yn codi eto yn ystod 2021/22 ac ansicrwydd ynghylch y lefel tebygol. Gall cynnydd mewn chwyddiant ychwanegu at gostau'r Cyngor, ond gellir lleddfu hyn drwy ddefnyddio cyllideb wrth gefn fel bo'r angen.
5. **Risg Cyfraddau Llog** - Gall cyfraddau llog effeithio'r gyllideb refeniw drwy'r llog a enillir - h.y. byddai cynnydd yn y gyfradd llog yn golygu mwy o incwm. Yn unol â Strategaeth Fuddsoddi'r Cyngor (mewn eitem ddilynol ar raglen y cyfarfod hwn), nid yw'r gyllideb yn dibynnu ar ddychweliadau rhy uchel. Mae cyfraddau llog yn parhau i fod ar eu hisaf erioed ac nid ydynt yn debygol o godi cyn o leiaf 2022/23. Felly, ystyrir bod y risg o ran cyfraddau llog yn isel a byddai'n digolledu'r risg chwyddiant, oherwydd bod un yn debygol o gynyddu gyda'r llall.
6. **Risgiau Grantiau Penodol** - Mae'r risgiau ynghlwm â'r nifer fawr o grantiau penodol gan Lywodraeth Cymru, a chyrrff eraill sy'n cefnogi cyfran o wariant y Cyngor. Gall rhai o'r rhain ostwng, neu cael eu torri, ac nid oes gennym ddarlun cyflawn wrth i'r flwyddyn ariannol gychwyn. Bydd rhaid i'r gwariant cysylltiedig orffen pan daw grant i ben, ond mae'n bosibl fydd telerau contract yn golygu na all gwariant gael ei dorri mor gyflym â'r grant, neu bod costau diswyddo i'w hariannu. Ymhellach, efallai bydd gweithgaredd a ariennir mor bwysig i gyflawni blaenoriaethau'r Cyngor ei hun, a'r Cyngor yn penderfynu parhau â'r gwariant. Byddwn yn lliniaru'r risg hon drwy sicrhau bod gennym yr wybodaeth orau sydd ar gael am grantiau, ond mae'r cyrrff ariannu (Llywodraeth, ayb) yn rheoli'r sefyllfa hyn.
7. **Risgiau Incwm** - Mae'r gyllideb yn seiliedig ar sicrhau cynnydd penodol mewn incwm ffioedd sydd cyfwerth â'r cynnydd mewn costau perthnasol. Os bydd galw am wasanaethau'r Cyngor yn disgyn, ac nad yw targedau incwm yn cael eu cyflawni, gall hynny arwain at orwario ar gyllidebau adrannol. Bydd angen monitro gwir sefyllfa'r gyllideb yn ofalus yn ystod y flwyddyn ac, os oes angen, torri yn ôl ar wariant i gyfateb i'r gostyngiad mewn incwm. Bydd hynny ddim yn bosib gyda rhai cyllidebau mawr corfforaethol, lle rhaid gosod amcangyfrifon incwm ar lefel darbodus.

8. **Risg gyda Covid-19** – Erbyn diwedd 2020/21, oherwydd yr argyfwng Covid-19, disgwylir y bydd Cronfa Caledi Llywodraeth Cymru wedi digolledu Cyngor Gwynedd gyda chymorth grant gwerth cyfanswm oddeutu £20m. Felly, yng nghyllideb 2021/22 Cyngor Gwynedd, rydym wedi peidio cynnwys darpariaeth ychwanegol i ddygymod â chostau a cholledion o barhad yr argyfwng, gan gymryd (ar wahân i arbedion heb eu gwireddu) bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i gyllido hyn. Mae posibilrwydd bydd costau a cholledion sylweddol ynghlwm â pharhad yr argyfwng, ond wedi nodi dyraniad arian sylweddol yng nghyllideb 2021/22 Llywodraeth Cymru ar gyfer Covid-19, ac agwedd gefnogol Gwenidogion a swyddogion yno i sefyllfa berthnasol awdurdodau lleol Cymru, mae'n ragdybiaeth cyllidebu rhesymol (ac felly yn risg derbyniol) fod Llywodraeth Cymru am barhau i'n digolledu am gostau ychwanegol a cholledion incwm yn y flwyddyn ariannol nesaf. Yn 2020/21, cyn cadarnhad o'r cymorth grant yn wyneb costau sylweddol yn gynnar yn yr argyfwng, roedd bodolaeth balansau'r Cyngor wedi rhoi'r hyder i ni weithredu'n ddilyffethair er lles pobl Gwynedd. Yn y pen draw, cyfran cymharol isel o'r balansau byddwn wedi gorfod defnyddio eleni, a gellid cadw'r swmp o'r balansau wrth gefn eto (tua £8m ar ddiwedd y flwyddyn ariannol hon), rhag ofn bydd angen ysgwyddo cyfran o gostau ychwanegol a cholledion incwm o barhad yr argyfwng yn 2021/22.
9. **Risg ag Arbedion** – Er fod y Cyngor wedi dileu neu gohirio gwerth £2.9m o arbedion yn ystod 2020/21, un risg sylweddol yn yr amgylchiadau presennol yw bod y Cyngor yn parhau i fod yn or-optimistaidd o ran gwireddu cynlluniau arbedion. Petai'r prosiectau hyn yn rhedeg i drafferthion ac yn methu cyflawni'r arbedion a gymerwyd allan o'r gyllideb, gallai hynny arwain at orwario sylweddol. Yn unol â'r drefn arferol, byddwn yn lliniaru'r risg drwy sicrhau fod cynlluniau arbedion ym mherchnogaeth adrannau ac aelodau'r Cabinet, a monitro'r cynnydd perthnasol yn rheolaidd. Hefyd, erbyn 2021/22, rydym wedi gwneud amcangyfrif darbodus o'r gwerth (£967k) arbedion cymeradwy o flynyddoedd blaenorol y bydd modd i ni gynhaeafu.
10. **Costau Diswyddo Staff** - Mae rhai gwasanaethau yn ailstrwythuro eu staff er mwyn cyflawni arbedion, a staff yn cael eu rhyddhau drwy ddiswyddiad. Ni fydd llawer o achosion eleni, ond lle'n briodol caiff costau diswyddo eu cyllido o gronfa wrth gefn ganolog, ac mae swm addas wedi cael ei neilltuo i'r perwyl hyn, sy'n lliniaru'r risg.
11. **Premiwm y Dreth Cyngor** - Wrth benderfynu ar y Sylfaen Drethiannol, aseswyd nifer yr ail gartrefi a thai gwag i'w cynnwys yn y ffigyrau yn ddarbodus. Mae risg bod nifer yr eiddo fydd yn talu wedi'i or-amcan a'r incwm a gesglir yn is na'r swm amcangyfrifwyd (oherwydd eiddo'n trosglwyddo i'r rhestr treth fusnes). Rydym yn rheoli'r risg drwy gyflogi arolygwyr sy'n gwirio'r ffeithiau, a thrwy beidio ymrwymo'r holl gynnyrch treth posibl o'r Premiwm cyn daw'r sefyllfa'n fwy eglur. Ymhellach, pe bai'r Cyngor llawn ar 4 Mawrth 2021 yn cynyddu lefel y premiwm ar ail gartrefi ac eiddo gwag i 100%, byddwn yn rheoli'r risg fod mwy o eiddo'n trosglwyddo i'r rhestr treth fusnes drwy neilltuo, yn hytrach nac ymrwymo, elfen o'r cynnyrch treth ychwanegol o'r Premiwm uwch.
12. **Barn y Swyddog Cyllid Statudol** - Wedi ystyried yr holl risgiau a nodir uchod a'r camau lliniaru, mae'r Pennaeth Cyllid (Swyddog Adran 151) o'r farn bod y cyllidebau yn gadarn, yn ddigonol, ac yn gyraeddadwy.

Eitem 10

CYFARFOD:	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD:	11 CHWEFROR 2021
TEITL:	STRATEGAETH CYFALAF 2021/22 (YN CYNNWYS STRATEGAETHAU BUDDSODDI A BENTHYG)
DIBEN:	EGLURO A CHRAFFU'R STRATEGAETH ARFAETHEDIG AR GYFER 2021/22
GWEITHREDU:	Derbyn gwybodaeth, ystyried unrhyw risgiau sy'n codi o'r strategaeth cyn iddi gael ei chyflwyno i'r Cyngor llawn ei derbyn.
PENDERFYNIAD A GEISIR:	Mae rheoliadau cenedlaethol perthnasol yn mynnu penderfyniad gan y Cyngor llawn ar y Strategaeth Cyfalaf blynyddol. Ymhellach i'r cyflwyniad gan swyddogion o gwmni Arlingclose, Ymgynghorwyr Rheolaeth Trysorlys y Cyngor, gofynnir i aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu dderbyn yr adroddiad, nodi'r wybodaeth a'r risgiau perthnasol, a chefnogi bwriad yr Aelod Cabinet Cyllid i gyflwyno'r strategaeth i'r Cyngor llawn am gymeradwyaeth.
SWYDDOG CYSWLLT:	DAFYDD L EDWARDS, PENNAETH CYLLID
AELOD CABINET:	Y CYNGHORYDD IOAN THOMAS, AELOD CABINET CYLLID

CYFLWYNIAD

1. Mae'r adroddiad strategaeth gyfalaf hwn ar gyfer 2021/22. Mae'n rhoi trosolwg lefel uchel ar y modd y mae gwariant cyfalaf, ariannu cyfalaf a gweithgaredd rheolaeth trysorlys yn cyfrannu at ddarparu gwasanaethau cyhoeddus lleol. Mae hefyd yn rhoi trosolwg o sut rheolir y risgiau cysylltiedig, a'r goblygiadau i gynaliadwyedd ariannol yn y dyfodol. Fe'i hysgrifennwyd mewn arddull rwydd er mwyn hwyluso dealltwriaeth aelodau o'r meysydd hyn sy'n dechnegol ar brydiau.
2. Bydd penderfyniadau ar reolaeth cyfalaf a thrysorlys a wneir eleni yn cael effaith ariannol ar y Cyngor am nifer o flynyddoedd i'r dyfodol. Maent felly o dan reolaeth fframwaith genedlaethol a fframwaith polisi lleol, fel a grynhoir yn yr adroddiad hwn.

GWARIANT CYFALAF A CHYLLIDO

3. Gwariant cyfalaf yw pan mae'r Cyngor yn gwario arian ar asedau, megis eiddo neu gerbydau, a fydd yn cael eu defnyddio am fwy na blwyddyn. Mewn llywodraeth leol mae hyn yn cynnwys gwario ar asedau sy'n eiddo i gyrff eraill, a rhoi benthyciadau a grantiau i gyrff eraill i'w galluogi nhw i brynu asedau. Mae gan y Cyngor ryddid cyfyngedig i bennu'r hyn sy'n cyfrif fel gwariant cyfalaf, ac mae rhai asedau gwerth isel yn cael eu trosglwyddo i refeniw yn ystod y flwyddyn. Asesir pob ased a chynllun yn ôl ei haeddiant ei hun, a chyfrifir amdanynt yn unol â hynny hefyd.

- Ceir eglurhad pellach am bolisi'r Cyngor ar gyfalafu yn Nodiadau Polisi Datganiad Cyfrifon y Cyngor ar gyfer 2019/20, gweler:

<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Perfformiad-y-Cyngor/Datganiad-or-cyfrifon-19-20/1-Datganiad-or-Cyfrifon-2019-20-Terfynol-10.11.20.pdf>

4. Yn 2021/22, mae'r Cyngor yn bwriadu gwneud gwariant cyfalaf o £47m, fel crynhoir isod:

Tabl 1: Dangosydd Darbodus: Amcangyfrifon o Wariant Cyfalaf mewn £ miliynau

	Gwir 2019/20 £m	Amcan 2020/21 £m	Cyllideb 2021/22 £m	Cyllideb 2022/23 £m	Cyllideb 2023/24 £m
Gwasanaethau Cronfa Gyffredinol	29.1	42.3	47.1	21.0	14.9
Prydlesu Cronfa Gyffredinol *	0.0	0.0	0.0	5.0	0.0
CYFANSWM	29.1	42.3	47.1	26.0	14.9

* Mae'r Gwariant Cyfalaf am 2022/23 yn cynnwys £5m oherwydd newid yn y dull cyfrifo am brydlesau.

5. Mae prif brosiectau cyfalaf y Gronfa Gyffredinol yn 2021/22 yn cynnwys:

- Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain - £15.0m
- Atal Llifogydd Arfordirol - £6.3m
- Cynlluniau /Strategaeth Tai - £6.1m
- Cynlluniau Eiddo - £3.1m

6. **Llywodraethu:** Mae gan y Cyngor Strategaeth Asedau 10 mlynedd, sef cynllun o flaenoriaethau gwariant cyfalaf y Cyngor yn seiliedig ar anghenion yr adrannau. Mae'r strategaeth yn cynnwys cyfran heb ei chlustnodi. O'r gyfran hon, mae modd i adrannau wneud cais yn flynyddol am arian ar gyfer cynlluniau cyfalaf. Yr Adran Gyllid sy'n cydlynu'r ceisiadau. Mae'r Cabinet yn

gwerthuso pob cais yn seiliedig ar flaenoriaethau, ac yn gwneud argymhellion. Cyflwynir ceisiadau cyfalaf a strategaeth asedau i'r Cabinet a'r Cyngor llawn yn flynyddol.

- Am ragor o wybodaeth am raglen gyfalaf y Cyngor, ewch i **Atodiad A**.

7. Rhaid ariannu pob gwariant cyfalaf naill ai o ffynonellau allanol (grantiau gan y llywodraeth a chyfraniadau eraill), adnoddau'r Cyngor (refeniw, cronfeydd a derbyniadau cyfalaf), neu ddyled (benthycu, prydlesu, a Menter Cyllid Preifat (MCP)). Bwriedir ariannu'r gwariant uchod fel a ganlyn:

Tabl 2: Cyllido Cyfalaf mewn £ miliynau

	Gwir 2019/20 £m	Amcan 2020/21 £m	Cyllideb 2021/22 £m	Cyllideb 2022/23 £m	Cyllideb 2023/24 £m
Ffynonellau Allanol	20.1	23.0	15.4	5.8	2.5
Adnoddau ein Hunain	3.0	14.3	21.5	8.2	5.4
Dyled *	6.0	5.0	10.2	12.0	7.0
CYFANSWM	29.1	42.3	47.1	26.0	14.9

* Mae'r Ddyled am 2022/23 yn cynnwys £5m oherwydd newid yn y dull cyfrifo am brydlesau.

8. Cyllid dros dro yn unig yw dyled, gan fod rhaid talu benthyciadau a phrydlesau yn ôl. Mae hwn, felly, yn cael ei ddisodli mewn amser gyda mathau gwahanol o ariannu, fel arfer o refeniw. Gelwir hyn yn ddarpariaeth lleiafswm refeniw (DLIR). Fel arall, gellir defnyddio enillion a ddaw o werthu asedau cyfalaf (a elwir yn dderbyniadau cyfalaf) i ddisodli dyled ariannol. Mae'r defnydd o'r derbyniadau cyfalaf a'r DLIR bwriedig fel a ganlyn:

Tabl 3: Disodli Dyled mewn £ miliynau

	Gwir 2019/20 £m	Amcan 2020/21 £m	Cyllideb 2021/22 £m	Cyllideb 2022/23 £m	Cyllideb 2023/24 £m
Adnoddau ein Hunain	7.6	7.8	7.6	8.4	8.4

- Ceir Datganiad Darpariaeth Lleiafswm Refeniw cyflawn y Cyngor yn **Atodiad B** y Datganiad Strategaeth Cyfalaf.

9. Mesurir cyllid sy'n ariannu dyled cronus y Cyngor yn ôl y gofyn cyllido cyfalaf (GCC). Mae hyn yn cynyddu gyda gwariant cyfalaf newydd a ariennir drwy ddyled, ac mae'n lleihau gyda DLIR a derbyniadau cyfalaf a ddefnyddir i ddisodli dyled. Disgwylir y bydd y GCC yn cynyddu £2.6m yn ystod 2021/22.

Yn seiliedig ar y ffigyrau gwariant ac ariannu uchod, mae GCC amcangyfrifedig y Cyngor fel a ganlyn:

Tabl 4: Dangosydd Darbodus: Amcangyfrifon o'r Gofyn Cyllido Cyfalaf mewn £ miliynau

	Gwir 31.3.2020 £m	Amcan 31.3.2021 £m	Cyllideb 31.3.2022 £m	Cyllideb 31.3.2023 £m	Cyllideb 31.3.2024 £m
Gwasanaethau Cronfa Gyffredinol *	176.8	174.0	176.6	180.1	178.6

* Mae'r Gofyn Cyllido Cyfalaf am 2022/23 ac ymlaen i flynyddoedd dilynol yn cynnwys £5m o gynnydd oherwydd newid yn y dull cyfrifo am brydlesau.

10. **Rheoli Asedau:** Er mwyn sicrhau bod asedau cyfalaf yn parhau'n ddefnyddiol yn y tymor hir, mae gan y Cyngor strategaeth rheoli asedau. Mae'r Cynllun Asedau ar gyfer y cyfnod 10 mlynedd o 2019/20 hyd 2028/29 wedi cael ei ddatblygu a chafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor llawn ar 07/03/2019, gweler Eitem 11 ar y rhaglen:

<https://democratiaeth.gwynedd.llyw.cymru//ielistdocuments.aspx?cid=130&mid=2457&ver=4&>

11. **Gwaredu Asedau:** Pan nad oes angen yr ased cyfalaf mwyach, gellir ei werthu er mwyn gwario'r derbyniadau cyfalaf yma ar asedau newydd neu i ad-dalu dyled. Mae ad-dalu grantiau cyfalaf, benthyciadau a buddsoddiadau hefyd yn creu derbyniadau cyfalaf. Bwriad y Cyngor yw derbyn derbyniadau cyfalaf fel a ddengys yn y tabl isod:

Tabl 5: Derbyniadau Cyfalaf mewn £ miliynau

	Gwir 2019/20 £m	Amcan 2020/21 £m	Cyllideb 2021/22 £m	Cyllideb 2022/23 £m	Cyllideb 2023/24 £m
Gwerthu Asedau	0.5	0.1	0.1	0.1	0.1

RHEOLAETH TRYSORLYS

12. Mae rheolaeth trysorlys yn ymwneud â chadw digonedd ond nid gormodedd o arian parod i ddiwallu anghenion gwariant y Cyngor, gan reoli'r risgiau cysylltiedig. Buddsoddir arian dros ben nes bydd galw amdano, ac ymdrinnir â phrinder arian drwy fenthyg, er mwyn sicrhau nad yw'r gweddill credyd na'r gorddrafft yn y cyfrif banc cyfredol yn ormod. Mae'r Cyngor fel arfer yn gyfoethog mewn arian parod yn y tymor byr gan fod incwm referniw'n cael ei

dderbyn cyn cael ei wario. Ond yn y tymor hir mae'n ariannol dlawd, gan fod gwariant cyfalaf yn digwydd cyn canfod yr arian i dalu amdano. Caiff gormodedd arian parod refeniw ei osod yn erbyn diffygion arian parod cyfalaf er mwyn lleihau faint a fenthycir yn gyffredinol.

13. Oherwydd y penderfyniadau a wnaethpwyd yn y gorffennol, ar hyn o bryd mae benthyciadau'r Cyngor yn £112.6m, gyda chyfradd llog cyfartalog o 5.3%, a buddsoddiadau trysorlys o £77.4m ar gyfradd gyfartalog o 0.6%.
14. **Y Strategaeth Fenthycia:** Prif amcanion y Cyngor wrth fenthycio yw canfod cost fenthycia sy'n isel ond sy'n benodedig, gan gynnal hyblygrwydd pe bai cynlluniau yn newid yn y dyfodol. Yn aml, mae'r amcanion hyn yn gwrthdaro. Mae'r Cyngor, felly, yn ceisio cael cydbwysedd rhwng benthyciadau rhad, tymor byr (ar gael ar hyn o bryd am ryw 0.1%) a benthyciadau tymor hir ar gyfradd sefydlog lle mae'r gost yn y dyfodol yn hysbys ond yn uwch (tua 1.5% i 2.5% ar hyn o bryd).
15. Gweler lefelau rhagamcanedig o gyfanswm dyled y Cyngor sy'n weddill (sef rhwymedigaethau benthyg, MCP a phrydlesau) isod, o'u cymharu â'r gofyn cyllido cyfalaf (gweler uchod).

Tabl 6: Dangosydd Darbodus: Dyled Gros a'r Gofyn Cyllido Cyfalaf mewn £ miliynau

	Gwir 31.3.2020 £m	Amcan 31.3.2021 £m	Cyllideb 31.3.2022 £m	Cyllideb 31.3.2023 £m	Cyllideb 31.3.2024 £m
Dyled (gan gynnwys MCP a phrydlesau)	127.8	106.8	105.4	103.1	104.9
Gofyn Cyllido Cyfalaf	176.8	174.0	176.6	180.1	178.6

16. Yn ôl y canllaw statudol, dylai dyled aros islaw'r gofyn cyllido cyfalaf, ac eithrio yn y tymor byr. Fel y gwelir yn nhabl 6, mae'r Cyngor yn disgwyl y bydd yn cydymffurfio â hyn yn y tymor canolig.
17. **Meincnod Ymrwymiad:** Er mwyn cymharu faint mae'r Cyngor wedi'i fenthycio mewn gwirionedd yn erbyn strategaeth amgen, mae meincnod ymrwymiad wedi'i gyfrifo sy'n dangos y lefel risg isaf o fenthycio. Mae hyn yn tybio fod balansau arian parod a buddsoddiadau yn cael eu cadw ar o leiaf £10m ar ddiwedd pob blwyddyn. Rhagwelir y bydd yn cynyddu oherwydd yr angen i fenthycio ar gyfer Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

Tabl 7: Benthycia a'r Meincnod Ymrwymiad mewn £ miliynau

	Gwir 31.3.2020 £m	Amcan 31.3.2021 £m	Cyllideb 31.3.2022 £m	Cyllideb 31.3.2023 £m	Cyllideb 31.3.4 £m
Benthyciadau sy'n Ddyledus	124.9	104.2	103.0	162.2	216.7
Meincnod Ymrwymiad	109.2	126.9	136.7	205.7	262.1

18. Mae'r tabl yn dangos fod y Cyngor yn disgwyl i'w fenthyciadau aros islaw ei feincnod ymrwymiad. Mae hyn am fod yr allbynnau arian parod wedi bod yn is na'r disgwyl hyd yma o ganlyniad i'r sefyllfa negyddol gyda chyfalaf gweithredol. Mae'r ffigyrau yn cynyddu o 2022/23 ymlaen oherwydd y disgwyliad o fenthycia newydd tymor hir ar gyfer Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

19. **Terfyn Benthyc Fforddiadwy:** Mae'n ofyn cyfreithiol i'r Cyngor bennu terfyn benthyc fforddiadwy (fe'i gelwir hefyd y terfyn dyled ariannol awdurdodedig) bob blwyddyn. Yn unol â chanllaw statudol, pennir "ffin gweithredol" is. Dyma'r lefel rhybudd os bydd dyled yn dynesu at y terfyn.

Tabl 8: Dangosyddion Darbodus: Y Terfyn Awdurdodedig a'r Ffin Weithredol ar gyfer Dyledion Allanol mewn £m

	Terfyn 2020/21 £m	Terfyn 2021/22 £m	Terfyn 2022/23 £m	Terfyn 2023/24 £m
Terfyn Awdurdodedig - Cyfanswm Dyledion Allanol	200	200	260	320
Ffin Gweithredol - Cyfanswm Dyledion Allanol	190	190	250	310

Mae'r Terfyn Awdurdodedig a'r Ffin Gweithredol am 2022/23 ac ymlaen i flynyddoedd dilynol yn cynnwys £6m o gynnydd oherwydd newid yn y dull cyfrifo am brydlesau, ac yn ystyried benthycia'r dyfodol ar gyfer BUEGC.

- Mae manylion pellach ar fenthyciadau ar gael yn Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn **Atodiad C**.

20. **Y Strategaeth Fuddsoddi Trysorlys:** Mae buddsoddiadau'r trysorlys yn digwydd drwy dderbyn arian parod cyn iddo gael ei dalu allan eto. Fel arfer, ni ystyrir fod buddsoddiadau a wneir am resymau gwasanaeth neu er elw ariannol yn unig yn rhan o reolaeth y trysorlys.

21. Polisi'r Cyngor ar fuddsoddiadau'r trysorlys yw blaenoriaethu diogelwch a hylifedd dros gynnyrch; sef, canolbwyntio ar leihau risg yn hytrach nac uchafu deilliannau. Mae arian parod sy'n debygol o gael ei wario yn y dyfodol agos yn cael ei fuddsoddi'n ddiogel, er enghraifft gyda'r llywodraeth, awdurdodau lleol eraill, neu fanciau ansawdd uchel penodedig, er mwyn lleihau'r perygl o golled. Bydd arian a gedwir yn hwy yn cael ei fuddsoddi'n ehangach, gan gynnwys mewn bondiau, cyfrannau ac eiddo, er mwyn cydbwysu'r perygl o golled gyda'r perygl o gael deilliannau sy'n is na chwyddiant. Gellir cadw buddsoddiadau dyfodol agos a thymor hwy mewn cronfeydd wedi'u pwlio, lle mae rheolwr cronfa'n penderfynu pa fuddsoddiadau penodol i'w prynu ac fe all y Cyngor ofyn am ei bres yn ôl ar fyr rybudd.

Tabl 9: Buddsoddiadau Rheolaeth y Trysorlys mewn £ miliynau

	Gwir 31.3.2020 £m	Amcan 31.3.2021 £m	Cyllideb 31.3.2022 £m	Cyllideb 31.3.2023 £m	Cyllideb 31.3.2024 £m
Buddsoddiadau'r Dyfodol Agos	25	10	10	10	10
Buddsoddiadau'r Tymor Hwy	10	10	10	10	10
CYFANSWM	35	20	20	20	20

- Ceir manylion pellach ar fuddsoddiadau'r trysorlys yn Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys yn **Atodiad C**.

22. **Rheolaeth Risg:** Mae rheoli a rheoli risg yn effeithiol yn brif amcan gweithgareddau rheolaeth trysorlys y Cyngor. Felly mae'r strategaeth rheolaeth trysorlys yn nodi amryw o ddangosyddion a therfynau i gyfyngu ar y risg o golledion annisgwyl ac yn manylu i ba raddau y gellir defnyddio deilliadau ariannol i reoli risgiau trysorlys.
23. **Llywodraethu:** Gwneir penderfyniadau ar fuddsoddi a benthyg gan reolwyr y trysorlys yn ddyddiol; felly, fe'u dirprwyir i Bennaeth a staff yr Adran Gyllid, sy'n gweithredu yn unol â'r Strategaeth Rheolaeth y Trysorlys a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn. Cyflwynir adroddiadau hanner blwyddyn a blwyddyn gyfan ar weithgaredd rheolaeth trysorlys i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu. Y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu sy'n gyfrifol am graffu penderfyniadau rheolaeth trysorlys. Mae aelodau y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn derbyn cyflwyniad mewn seminar blynyddol gan Arlingclose, ein ymgynghorwyr ariannol, cafodd ei gynnal ar 27 Ionawr 2021 ar gyfer y flwyddyn ariannol 2021/22.

BUDDSODDIADAU ER DIBENION GWASANAETH

24. Gall y Cyngor wneud buddsoddiadau i gynorthwyo gwasanaethau cyhoeddus lleol, gan gynnwys gwneud benthyciadau i fusnesau bychain er mwyn hyrwyddo twf economaidd a chefnogi'r strategaeth dai. Yn sgil yr amcan gwasanaeth cyhoeddus, mae'r Cyngor yn fodlon cymryd mwy o risg na gyda buddsoddiadau'r trysorlys. Fodd bynnag, mae'n dal i gynllunio na fydd buddsoddiadau o'r fath yn gwneud colled hyd yn oed ar ôl talu'r holl gostau.
25. **Llywodraethu:** Gwneir penderfyniadau ar fuddsoddiadau gan y Pennaeth Gwasanaeth priodol mewn ymgynghoriaeth â Phennaeth yr Adran Gyllid. Mae mwyafrif y benthyciadau'n rhai gwariant cyfalaf a byddant hefyd yn cael eu cymeradwyo fel rhan o'r rhaglen gyfalaf.

YMRWYMIADAU

26. Yn ogystal â'r ddyled y manylir arno uchod, mae'r Cyngor wedi'i ymrwymo i wneud taliadau yn y dyfodol i unioni'r diffyg yn ei gronfa bensïynau (gwerth o £245m). Mae hefyd wedi clustnodi £8m er mwyn cyflenwi risgiau'r darpariaethau, y mae 96% ohonynt yn ymwneud â Safleoedd Gwastraff. Mae perygl hefyd y gall y Cyngor orfod talu ymrwymïadau dibynnol yn ymwneud â chapio a gofynion ôl-ofal ar gyfer Safleoedd Tirlenwi'r Cyngor, a hefyd ymrwymïadau yswiriant sy'n ymwneud â threfniadau yswiriant yr awdurdodau a'i rhagflaenodd, a chau Cronfa Yswiriant Municipal Mutual (MMI). Yn unol â'r gofynion cyfrifeg, ni chlustnodwyd unrhyw arian ar gyfer ymrwymïadau dibynnol o'r fath.
27. **Llywodraethu:** Penaethiaid Gwasanaethau sy'n gwneud penderfyniadau newydd ar ymrwymïadau dewisol mewn ymgynghoriaeth â'r Pennaeth Cyllid. Mae'r Adran Gyllid yn monitro'r perygl y bydd ymrwymïadau'n dod yn wir ac y bydd angen taliad. Adroddir ar ymrwymïadau materol newydd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.
- Ceir manylion pellach yr ymrwymïadau ar dudalen 12 Datganiad o'r Cyfrifon 2019/20
<https://www.gwynedd.llyw.cymru/cy/Cyngor/Dogfennau-Cyngor/Perfformiad-y-Cyngor/Datganiad-or-cyfrifon-19-20/1-Datganiad-or-Cyfrifon-2019-20-Terfynol-10.11.20.pdf>

GOBLYGIADAU CYLLIDEB REFENIW

28. Er nad yw'r gyllideb refeniw yn talu am wariant cyfalaf yn uniongyrchol, mae'r llog sy'n daladwy ar fenthyciadau a DLIR yn gost ar refeniw, a'i osod yn erbyn

unrhyw incwm buddsoddi a dderbynnir. Gelwir y ffi net flynyddol yn gostau ariannu. Cymharir hyn gyda'r ffrwd refeniw net h.y. y swm a gyllidir drwy Dreth Cyngor, Trethi Annomestig Cenedlaethol a grantiau cyffredinol gan y llywodraeth.

Tabl 10: Dangosydd Darbodus: Cyfran Costau Ariannu i'r Llif Refeniw Net

	Gwir 2019/20	Amcan 2020/21	Cyllideb 2021/22	Cyllideb 2022/23	Cyllideb 2023/24
Costau Ariannu * (£m)	£13.0m	£13.2m	£13.0m	£13.8m	£13.7m
Cyfran y Llif Refeniw Net (%)	5.2%	5.1%	4.8%	5.0%	4.9%

* Mae'r Costau Ariannu am 2022/23 ac ymlaen i flynyddoedd dilynol yn cynnwys £0.7m o gynydd oherwydd newid yn y dull cyfrifo am brydlesau.

- Caiff manylion pellach goblygiadau refeniw gwariant cyfalaf eu cynnwys yng Nghyllideb 2021/22:

<https://democratiaeth.gwynedd.llyw.cymru//ielistmeetings.aspx?cid=133&year=0&>

29. **Cynaliadwyedd:** Oherwydd natur hirdymor gwariant ac ariannu cyfalaf, bydd goblygiadau cyllideb refeniw'r gwariant a wneir yn y blynyddoedd nesaf yn ymestyn 50 mlynedd a mwy i'r dyfodol. Mae'r Pennaeth Cyllid yn fodlon fod y rhaglen gyfalaf a gynigir yn ddarbodus, yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy yn y tymor hir.

GWYBODAETH A SGILIAU

30. Mae'r Cyngor yn cyflogi staff profiadol mewn swyddi uwch a chanddynt gymwysterau proffesiynol; mae ganddynt gyfrifoldeb dros wneud penderfyniadau gwariant cyfalaf, benthyca, a buddsoddi. Er enghraifft, mae'r Pennaeth Cyllid yn gyfrifydd cymwys gyda blynyddoedd o brofiad, ac mae'r Pennaeth Tai ac Eiddo yn syrfëwr siartredig ac yn aelod o Sefydliad Brenhinol Syrfewyr Siartredig. Mae'r Cyngor efo staff cymwysedig ac yn talu i staff i astudio tuag at gymwysterau proffesiynol perthnasol megis CIPFA, ACCA ac AAT.
31. Ar hyn o bryd, mae'r Cyngor yn talu cwmni Arlingclose i fod yn ymgynghorwyr rheolaeth y trysorlys. Mae'r ffordd hon yn un fwy cost effeithiol na chyflogi staff o'r fath yn uniongyrchol, ac mae'n sicrhau bod gan y Cyngor fynediad at wybodaeth a sgiliau sy'n gymesur â'i awch am risg.

32. Mae staff perthnasol yn mynychu digwyddiadau hyfforddiant CIPFA ac Arlingclose er mwyn sicrhau ein bod yn ymwybodol o'r datblygiadau diweddaraf, a bod gwybodaeth a sgiliau yn gyfredol.

CYFALAF

1. Tra bod cyllidebau refeniw awdurdodau lleol yn wynebu cyfyngiadau, mae cyllidebau cyfalaf hefyd dan bwysau, ac mae ymhlgyiadau refeniw i wariant cyfalaf sydd heb ei ariannu drwy grant penodol.
2. Gosodaf isod raglen arfaethedig ar gyfer y cynlluniau am y dair mlynedd nesaf:

RHAGLEN GYFALAF			
	2021/22	2022/23	2023/24
	£'000	£'000	£'000
Cynlluniau Asedau'r Cyngor :			
Cynlluniau Ysgolion 21 Canrif	2,987	1,303	3,854
Cynlluniau Tai	2,525	2,225	1,300
Hwb Iechyd a Gofal Penygroes	1,750	1,000	0
Cartrefi/ Canolfannau Oedolion	1,493	450	625
Ffyrdd, Pontydd a Bwrdeistrefol	896	1,145	1,640
Cynlluniau Eraill	4,768	2,215	1,573
Bidiau Cyfalaf	500	500	500
Cynlluniau Eraill :			
Adnoddau Grant Cyfalaf Cyffredinol Ychwanegol i'w ddyrannu	1,554	0	0
Grant Cynnal Ffyrdd 2021/22	1,323	0	0
Strategaeth Dai – Cronfa Premiwm Treth y Cyngor	0	0	2,550
Strategaeth Dai - Prynu i Osod	1,000	2,880	2,880
Cynlluniau Eraill Eisoes wedi eu Cymeradwyo :			
Cynlluniau Ysgolion 21 Canrif (LIC)	12,051	3,327	0
Atal Llifogydd Arfordirol	4,796	0	0
Cynlluniau/Strategaeth Tai	2,550	2,550	0
Cynlluniau Eiddo	2,406	0	0
Cerbydau Adrannol	1,396	3,081	0
Eraill	5,091	350	0
CYFANSWM Y RHAGLEN	47,086	21,026	14,922

3. Byddwn yn ariannu'r rhaglen fel a ganlyn:

ARIANNU'R RHAGLEN GYFALAF			
	2021/22	2022/23	2023/24
	£'000	£'000	£'000
Benthyca Gyda Chefnogaeth	4,077	4,077	4,077
Benthyca Arall	6,159	2,891	2,880
Grantiau a Chyfraniadau	15,433	5,810	2,533
Derbyniadau Cyfalaf	227	13	0
Refeniw Adrannol	508	0	0
Cronfa Cyfalaf	5,145	0	0
Cronfeydd Adnewyddu ac Eraill	15,537	8,235	5,432
CYFANSWM ARIANNU'R RHAGLEN	47,086	21,026	14,922

4. Sefydlwyd strategaeth asedau newydd o 2019/20 ymlaen gan y Cyngor ar 7 Mawrth 2019. Mae'r strategaeth asedau newydd yn weithredol am y cyfnod 2019/20 hyd at 2028/29. Fe'i ymgorfforir fel rhan o'r Rhaglen Gyfalaf.
5. Sefydlwyd proffil tair mlynedd o 2019/20 gan y Cabinet ar 2 Ebrill 2019, gyda'r blynyddoedd dilynol yn cael eu proffilio yn y rhaglen gyfalaf o 2022/23 ymlaen.
6. Mae'r tabl uchod felly yn adlewyrchu'n fras y gofynion cyfalaf (ynghyd â'r ariannu) ar gyfer gosod cyllideb 2021/22 i 2023/24, tra bod y manylder ar y cynlluniau unigol wedi ei sefydlu gan y Cyngor yn y strategaeth asedau 10 mlynedd 2019/20 hyd 2028/29.
7. Mae'r Grant Cyfalaf Cyffredinol yn y setliad ariannol gan Lywodraeth Cymru yn uwch yn 2021/22 na'r hyn a dybiwyd pan yn sefydlu'r strategaeth asedau. Mae'n fwriad dod ag adroddiad dilynol gerbron y Cabinet i adolygu blaenoriaethau'r Cynllun Asedau a sicrhau'r defnydd o'r adnodd ychwanegol hwn.
8. Felly, gofynnir i'r Cyngor llawn sefydlu rhaglen gyfan gwerth £47,085,960 ar gyfer 2021/22, i'w ariannu o'r ffynonellau a nodir yn y tabl o dan rhan 3 uchod.

DATGANIAD DARPARIAETH LLEIAFSWM REFENIW BLYNYDDOL 2021/22

1. Pan fo'r Cyngor yn ariannu gwariant cyfalaf trwy ddyled, rhaid iddo roi adnoddau o'r neilltu er mwyn ad-dalu'r ddyled yn ddiweddarach. Mae'r swm gaiff ei godi ar y gyllideb refeniw ar gyfer ad-dalu'r ddyled yn cael ei adnabod fel y Ddarpariaeth Lleiafswm Refeniw (DLIR neu MRP), er nad oes lleiafswm statudol wedi bod ers 2008. Mae Deddf Llywodraeth Leol 2003 yn gofyn i'r Cyngor roi ystyriaeth i Ganllaw Llywodraeth Cymru *Canllaw ar y Ddarpariaeth Lleiafswm Refeniw* (Canllaw LIC) a gyhoeddwyd ddiwethaf yn 2018.
2. Nod cyffredinol Canllaw LIC yw sicrhau y caiff y ddyled ei had-dalu dros gyfnod sydd naill ai'n cyfateb yn rhesymol i'r cyfnod y mae'r gwariant cyfalaf yn darparu buddion ynddo, neu, yn achos benthyca gaiff ei gefnogi gan Grant Cynnal Refeniw'r Llywodraeth, dros gyfnod sy'n cyfateb yn rhesymol i'r cyfnod sydd dan sylw wrth bennu'r grant.
3. Mae Canllaw LIC yn gofyn i'r Cyngor gymeradwyo Datganiad DLIR yn flynyddol, ac yn argymhell nifer o opsiynau ar gyfer cyfrifo swm darbodus o DLIR. Mae'r datganiad a ganlyn yn ymgorffori opsiynau a argymhellir yn y Canllaw yn ogystal â dulliau darbodus a benderfynwyd yn lleol.
 - Ar gyfer cyfalaf a wnaed cyn 1 Ebrill 2008, ac ar gyfer gwariant cyfalaf wedi'i gefnogi a wnaed ar y dyddiad hwnnw neu wedi hynny, caiff y DLIR ei bennu yn unol â'r rheoliadau blaenorol oedd yn berthnasol ar 31 Mawrth 2008, yn ymgorffori "Addasiad A" o £1.9m.
 - Ar gyfer gwariant cyfalaf heb ei gefnogi a wnaed ar ôl 31 Mawrth 2008, caiff y DLIR ei bennu trwy godi'r gwariant dros oes ddefnyddiol ddisgwyliedig yr asedau perthnasol mewn taliadau hafal yn cychwyn yn y flwyddyn ar ôl i'r ased ddod yn weithredol. Caiff DLIR ar dir rhydd-ddaliadol a brynir ei godi dros 50 mlynedd. Caiff DLIR ar wariant nad yw'n perthyn i asedau sefydlog ond sydd yn wariant cyfalaf yn ôl rheoliadau neu gyfarwyddiadau ei godi dros 20 mlynedd.
 - Ar gyfer asedau a geir trwy brydlesau cyllidol neu'r Fenter Gyllid Preifat, pennir bod y DLIR yn hafal i'r elfen o rent neu ffi gaiff ei hysgrifennu yn erbyn yr ymrwymiad ar y fantolen.
 - Ar gyfer benthyciadau gwariant cyfalaf i drydydd parti, sy'n cael eu had-dalu mewn rhandaliadau blynyddol neu amlach, ni fydd y Cyngor yn gwneud DLIR. Yn hytrach bydd yn rhoi derbyniadau cyfalaf sy'n deillio o'r ad-daliadau prifswm o'r neilltu i leihau y Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC).

4. Ni fydd gwariant cyfalaf a wneir yn 2021/22 yn destun ffi DLIR hyd nes 2022/23.
5. Yn seiliedig ar amcangyfrif diweddaraf y Cyngor o'i Ofyn Cyllido Cyfalaf ar 31 Mawrth 2021, mae'r gyllideb ar gyfer DLIR wedi ei bennu fel a ganlyn:

	31.03.2021 Amcan GCC £m	2021/22 Amcan DLIR £m
Gwariant cyfalaf cyn 01.04.2008 a gwariant cyfalaf gyda chefnogaeth wedi 31.03.2008	132.3	5.2
Gwariant cyfalaf heb gefnogaeth wedi 31.03.2008	39.1	2.1
Prydlesau Cyllidol a Menter Cyllid Preifat	2.6	0.3
Cyfanswm Cronfa Gyffredinol	174.0	7.6

Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys 2021/22

1. Cyflwyniad

- 1.1** Rheolaeth trysorlys yw rheolaeth llif arian, benthycu a buddsoddiadau'r Cyngor a'r risgiau cysylltiol. Mae'r Cyngor wedi benthycu a buddsoddi symiau sylweddol o arian ac felly yn agored i risgiau ariannol gan gynnwys colli buddsoddiadau a'r effaith refeniw o'r newidiadau mewn cyfraddau llog. Mae adnabod, monitro a rheoli risg ariannol yn llwyddiannus felly yn ganolog i reolaeth ariannol bwylllog y Cyngor.
- 1.2** Mae rheolaeth risg trysorlys yn y Cyngor yn rhan o fframwaith y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifiaeth *Rheolaeth Trysorlys yn y Gwasanaethau Cyhoeddus: Cod Ymarfer Rhifyn 2017* (Cod CIPFA) sy'n gofyn i'r Cyngor gymeradwyo strategaeth rheolaeth trysorlys cyn dechrau pob blwyddyn ariannol. Yn ogystal, fe wnaeth Llywodraeth Cymru (LIC) gyhoeddi canllaw diwygiedig ym mis Tachwedd 2019 sef y *Canllaw ar Fuddsoddiadau Awdurdodau Lleol* sy'n gofyn i'r Cyngor gymeradwyo strategaeth fuddsoddi cyn dechrau pob blwyddyn ariannol. Mae'r adroddiad hwn yn cyflawni cyfrifoldeb cyfreithiol y Cyngor dan *Ddeddf Llywodraeth Leol 2003* i roi ystyriaeth i'r ddau beth hyn, sef Cod CIPFA a Chanllaw LIC.
- 1.3** Yn unol ag Arweiniad LIC, gofynnir i'r Cyngor gymeradwyo Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys diwygiedig os yw'r tybiaethau sydd yn sail i'r adroddiad hwn yn newid yn sylweddol. Byddai amgylchiadau o'r fath yn cynnwys, er enghraifft, newid mawr annisgwyl mewn cyfraddau llog, newid yn rhaglen cyfalaf y Cyngor neu yn lefel ei balans buddsoddi, neu golled sylweddol yng ngwerth teg buddsoddiad anariannol a nodwyd fel rhan o'r prosesau paratoi ac archwilio cyfrifon diwedd blwyddyn.

2. Y Cyd-destun Allanol

2.1 Cefndir Economaidd

Bydd yr effaith ar y DU o coronafirws, mesurau clo, cyflwyno brechlynnau, yn ogystal â'r trefniadau masnachu newydd gyda'r Undeb Ewropeaidd (UE), yn parhau i fod yn ddylanwadau mawr ar strategaeth rheoli trysorlys y Cyngor ar gyfer 2021/22.

Cynhaliodd Banc Lloegr (BoE) Gyfradd Banc ar 0.10% ym mis Rhagfyr 2020 a rhaglen '*quantitative easing*' ar £895 biliwn ar ôl ei ymestyn £150 biliwn yn y mis

blaenorol. Pleidleisiodd y Pwyllgor Polisi Ariannol (MPC) yn unfrydol dros y ddau, ond ni chrybwyllwyd y defnydd posibl o gyfraddau llog negyddol yn y dyfodol. Yn rhagolygon Adroddiad Polisi Ariannol (MPR) mis Tachwedd, mae'r Banc yn disgwyl i economi'r DU grebachu -2% yn Ch4 2020 cyn tyfu 7.25% yn 2021, yn is na'r rhagolwg blaenorol o 9%. Mae'r BoE hefyd yn rhagweld y bydd yr economi nawr yn cymryd tan Ch1 2022 i gyrraedd ei lefel cyn-bandemig yn hytrach na diwedd 2021 fel y rhagwelwyd yn flaenorol. Erbyn cyhoeddiad yr MPC ym mis Rhagfyr, roedd brechlyn COVID-19 wedi'i gymeradwyo i'w ddefnyddio, a nododd y Banc y byddai'n lleihau rhai o'r risgiau anfantais i'r rhagolygon economaidd a amlinellwyd yn MPR mis Tachwedd.

Roedd Chwyddiant Prisiau Defnyddwyr (CPI) y DU ar gyfer Tachwedd 2020 yn 0.3% flwyddyn-ar-flwyddyn, i lawr o 0.7% yn y mis blaenorol. Syrthiodd chwyddiant craidd, sy'n eithrio'r cydrannau mwy cyfnewidiol, i 1.1% o 1.5%. Dangosodd data diweddaraf y farchnad lafur am y tri mis hyd at Hydref 2020 fod y gyfradd ddiweithdra wedi codi i 4.9% tra bod y gyfradd gyflogaeth wedi gostwng i 75.2%. Disgwylir i'r ddau fesur ddirywio ymhellach oherwydd effaith barhaus y coronafirws ar y farchnad swyddi, yn enwedig pan fydd cynlluniau cadw swyddi amrywiol y llywodraeth yn dechrau dad-ddirwyn yn 2021, gyda'r BoE yn rhagweld y bydd diweithdra ar ei uchaf yn 7.75% yn Ch2 2021. Ym mis Hydref, y gyfradd twf blynyddol gyfartalog 3 mis ar gyfer cyflogau oedd 2.7% ar gyfer cyfanswm cyflogau a 2.8% ar gyfer cyflogau rheolaidd. Mewn termau real, ar ôl addasu ar gyfer chwyddiant, roedd cyfanswm y twf cyflog i fyny 1.9% tra bod cyflog rheolaidd i fyny 2.1%.

Adlamodd twf GDP 16.0% yn Ch3 2020 ar ôl gostwng -18.8% yn yr ail chwarter, gyda'r gyfradd flynyddol yn codi i -8.6% o -20.8%. Cododd pob sector chwarter-ar-chwarter, gydag enillion dramatig mewn adeiladu (41.2%), ac yna gwasanaethau a chynhyrchu (y ddau yn 14.7%). Mae amcangyfrifon misol GDP wedi dangos bod yr adferiad economaidd yn arafu ac yn parhau i fod ymhell o dan ei anterth cyn-bandemig. Wrth edrych ymlaen, mae MPR mis Tachwedd BoE yn rhagweld y bydd twf economaidd yn codi yn 2021 gyda GDP yn cyrraedd 11% yn Ch4 2021, 3.1% yn Ch4 2022 ac 1.6% yn Ch4 2023.

Adlamodd twf GDP ym mharth yr ewro 12.7% yn Ch3 2020 ar ôl crebachu -3.7% a -11.8% yn y chwarter cyntaf a'r ail, yn ôl eu trefn. Mae chwyddiant pennawd, fodd bynnag, yn parhau i fod yn hynod wan, gan gofrestru -0.3% flwyddyn-ar-flwyddyn ym mis Tachwedd, y pedwerydd mis yn olynol o ddadchwyddiant. Roedd chwyddiant craidd yn 0.2% flwyddyn-ar-flwyddyn, sy'n llawer is na tharged Banc Canolog Ewrop (ECB) sef 'o dan, ond yn agos at 2%'. Disgwylir i'r ECB barhau i ddal ei brif gyfradd llog o 0% a'i gyfradd cyfleusterau adneuo o -0.5% am gyfnod ond ehangodd ei ysgogiad ariannol ym mis Rhagfyr 2020, gan

gynyddu maint ei gynllun prynu asedau i €1.85 triliwn a'i ymestyn tan Mawrth 2022.

Crebachodd economi'r UD ar gyfradd flynyddol o 31.4% yn Ch2 2020 ac yna adlamodd 33.4% yn Ch3. Cynhaliodd y Gronfa Ffederal gyfradd y Cronfeydd Ffed rhwng 0% a 0.25% a chyhoeddodd newid i'w threfn targedu chwyddiant i ffurf fwy hyblyg o dargedu cyfartalog. Hefyd rhoddodd y Ffed arwyddion cryf nad yw cyfraddau llog yn debygol o newid o'r lefelau cyfredol dros y tair blynedd nesaf.

Enillodd y cyn is-arlywydd Joe Biden etholiad arlywyddol yr Unol Daleithiau 2020. Mae Mr Biden yn gwneud mynd i'r afael â choronafirws yn flaenoriaeth uniongyrchol iddo a bydd hefyd yn gwrthdroi sawl gorchymyn gweithredol a lofnodwyd gan ei ragflaenydd ac yn mynd â'r UD yn ôl i gytundeb hinsawdd Paris a Sefydliad Iechyd y Byd.

2.2 Rhagolygon credyd

Ar ôl cynyddu ddiwedd mis Mawrth wrth i coronafirws ddod yn bandemig bydeang ac yna codi eto ym mis Hydref/ Tachwedd, mae prisiau cyfnewid diffygdlu credyd (CDS) ar gyfer banciau mawr y DU wedi cwmpo'n ôl yn raddol i lefelau cyn-bandemig bron. Er bod ansicrwydd ynghylch diffygdladau benthyciad sy'n ymwneud â COVID-19 yn arwain at fanciau yn darparu biliynau ar gyfer colledion posibl yn hanner cyntaf 2020, gan leihau elw yn sylweddol, gostyngwyd amhariadau a adroddwyd ar gyfer Ch3 yn sylweddol mewn rhai sefydliadau. Fodd bynnag, gall proffidioldeb banc cyffredinol yn 2020 a 2021 fod yn sylweddol is nag mewn blynyddoedd blaenorol.

Cafodd y statws credyd ar gyfer llawer o sefydliadau'r DU eu hisraddio ar gefn israddiadau i'r sgôr sofran. Er hynny, mae amodau credyd yn fwy cyffredinol mewn banciau a chymdeithasau adeiladu wedi tueddu i fod yn gymharol llyfn, er gwaethaf effaith y pandemig.

Wrth edrych ymlaen, mae'r potensial i golledion banc fod yn fwy na'r disgwyl pan fydd cefnogaeth y llywodraeth a banc canolog yn dechrau cael ei ddiddymu yn parhau i fod yn risg, gan awgrymu bod agwedd ofalus tuag at adneuon banc yn 2021/22 yn parhau i fod yn fuddiol.

2.3 Rhagolygon cyfraddau llog

Mae ymgynghorydd rheoli trysorlys y Cyngor, Arlingclose, yn rhagweld y bydd Gyfradd Banc BoE yn aros ar 0.1% tan o leiaf chwarter cyntaf 2024. Bernir fod y risgiau i'r rhagolwg hwn i'r anfantais wrth i lywodraeth DU a'r BoE barhau i

ymateb i'r pandemig coronafirws a threfniadau masnachu newydd yr UE. Ymestynnodd y BoE ei raglen prynu asedau i £895 biliwn ym mis Tachwedd wrth gadw'r Gyfradd Banc a chynnal y sefyllfa hon ym mis Rhagfyr. Fodd bynnag, ni ellir diystyru toriadau pellach mewn cyfraddau llog i sero, neu negyddol o bosibl, ond nid yw hyn yn rhan o ragolwg canolog Arlingclose.

Disgwylir i enillion gilt aros yn isel iawn yn y tymor canolig tra bod enillion tymor byr yn debygol o aros yn is neu'n sero nes bydd y BoE yn diystyru'r siawns y bydd cyfraddau llog negyddol neu ragolygon twf/ chwyddiant yn gwella. Yr achos canolog yw i enillion gilt 10-mlynedd ac 20-mlynedd gynyddu i tua 0.60% a 0.90% yn eu trefn dros y gorwel amser. Bernir bod y risgiau o amgylch y rhagolygon cynnyrch gilt yn eithaf cytbwys tuag i lawr a thuag i fyny, ond bron yn sicr bydd yna gyfnewidioldeb tymor byr oherwydd ansicrwydd a digwyddiadau economaidd a gwleidyddol.

Mae rhagolwg economaidd a chyfraddau llog mwy manwl a ddarparwyd gan Arlingclose i'w weld yn **Atodiad 1**.

- 2.4** Er diben gosod y gyllideb, tybiwyd bod buddsoddiadau rheolaeth trysorlys newydd yn cael eu gwneud ar gyfradd o 0.01% ar gyfartaledd, ac na fydd angen unrhyw fenthyciadau tymor hir newydd yn 2021/22.

3. Y Cyd-destun Lleol

- 3.1** Ar 31 Rhagfyr 2020, roedd gan y Cyngor fenthyciadau o £112.6m a £77.4m o fuddsoddiadau. Ceir rhagor o fanylder yn **Atodiad 2**. Mae tabl 1 isod yn ddadansoddiad mantolen sy'n dangos y newidiadau a ragwelir i'r symiau hyn.

Tabl 1: Crynodeb mantolen a'r rhagolwg

	31.3.20 Gwir £m	31.3.21 Amcan £m	31.3.22 Cyllideb £m	31.3.23 Cyllideb £m	31.3.24 Cyllideb £m
GCC	176.8	174.0	176.6	180.1	178.6
Llai: Rhwymedigaethau arall *	(2.9)	(2.6)	(2.4)	(1.4)	(5.4)
Benthyca GCC	173.9	171.4	174.2	178.7	173.2
Llai: Benthyca allanol **	(124.9)	(104.2)	(103.0)	(101.7)	(99.5)
Benthyca mewnol	49.0	67.2	71.2	77.0	73.7
Llai: Cronfeydd defnyddiadwy	(78.0)	(57.5)	(50.3)	(45.3)	(44.1)
Llai: Cyfalaf gweithio	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4
Buddsoddiadau	28.6	(10.1)	(21.3)	(32.1)	(30.0)

* ymrwymadau PFI

**yn dangos dim ond benthyciadau y mae'r Cyngor wedi ymrwymo iddynt heb gynnwys ail gyllido dewisol

- 3.2** Caiff yr angen sylfaenol i fenthyca er dibenion cyfalaf ei fesur gan y Gofyn Cyllido Cyfalaf (GCC), tra mai'r cronfeydd defnyddiadwy a'r cyfalaf gweithio yw'r adnoddau sylfaenol sydd ar gael i'w buddsoddi. Strategaeth gyfredol y Cyngor yw cynnal benthyciadau a buddsoddiadau islaw eu lefelau sylfaenol, a elwir weithiau yn benthyca mewnol.
- 3.3** Mae Tabl 1 yn dangos y bydd angen i'r Cyngor fenthyg yn ystod y tair blynedd nesaf. Os yw hyn yn digwydd, defnyddir benthyca tymor byr er mwyn lleihau'r gyfradd llog.
- 3.4** Mae'r *Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol* gan CIPFA yn argymhell y dylai cyfanswm dyledion y Cyngor fod yn is na'i GCC uchaf posib yn ôl y rhagolygon dros y tair blynedd nesaf. Dengys Tabl 1 fod y Cyngor yn disgwyl cydymffurfio â'r argymhelliad hwn yn ystod 2021/22.

4. Meincnod Ymrwymadau

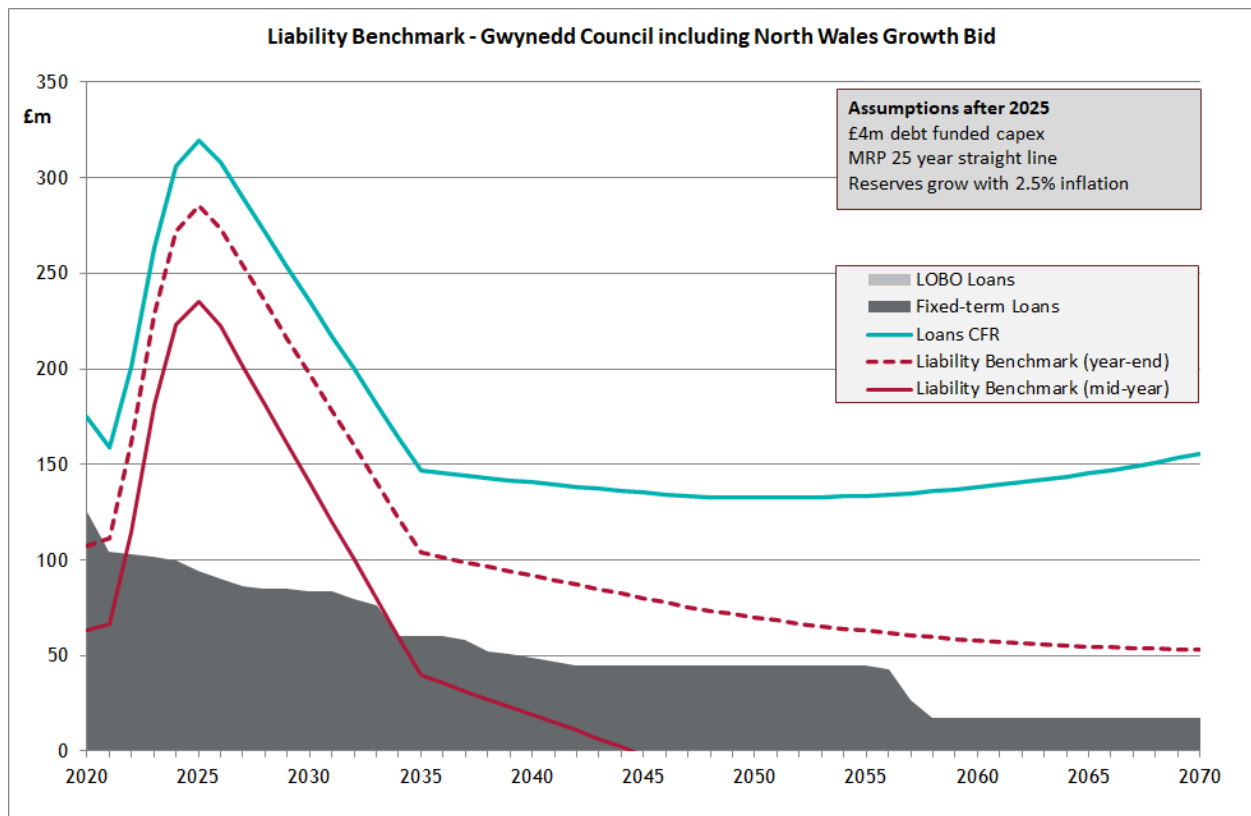
- 4.1** Er mwyn cymharu gwir fenthyciadau'r Cyngor yn erbyn strategaeth arall, mae meincnod rhwymedigaeth wedi cael ei chyfrifo sy'n dangos lefel benthyca gyda risg isaf. Mae hyn yn tybio'r un rhagolygon a tabl 1 uchod, ond bod balansau arian a buddsoddiadau yn aros ar lefel isafswm o £10m ar ddiwedd bob blwyddyn er mwyn cynnal digon o hylifedd ond lleihau'r risg credyd.

Eleni, mae ystyriaeth ychwanegol wedi'i hychwanegu at y Meincnod Ymrwymadau gan mai Cyngor Gwynedd yw awdurdod cynnal Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru lle bydd gofyniad i fenthyca yn codi yn y blynyddoedd i ddod.

Tabl 2: Meincnod Ymrwymadau

	31.3.20 Gwir £m	31.3.21 Amcan £m	31.3.22 Cyllideb £m	31.3.23 Cyllideb £m	31.3.24 Cyllideb £m
GCC	176.8	174.0	176.6	180.1	178.6
Llai: Cronfeydd ddefnyddiadwy	(78.0)	(57.5)	(50.3)	(45.3)	(44.1)
Llai: Cyfalaf gweithio	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4
Ychwanegu: Lleiafswm buddsoddiadau	10.0	10.0	10.0	10.0	10.0
Ychwanegu: Benthycu BUEGC	d/b	0.0	0.0	60.5	117.2
Meincnod Ymrwymadau	109.2	126.9	136.7	205.7	262.1

4.2 Gan ddilyn o'r rhagolygon tymor canolig yn nhabl 2 uchod, mae'r meincnod tymor hir yn rhagdybio gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan fenthyciadau o £6m y flwyddyn, lleiafswm darpariaeth refeniw ar wariant cyfalaf newydd yn seiliedig ar gyfnod oes ased o 25 mlynedd a chynnydd chwyddiant o 2.5% y flwyddyn ar incwm, gwariant a reserfau. Dangosir hyn yn y siart canlynol:

Mae'r siart yn dangos y bydd angen benthycia am gyfnod o 15 mlynedd o 2023 ymlaen. Mae hyn er mwyn hwyluso Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru.

5. Y Strategaeth Fenthycia

5.1 Mae'r Cyngor ar hyn o bryd yn dal £103.6 miliwn o fenthyciadau, mae hyn fel rhan o'i strategaeth ar gyfer ariannu rhaglenni cyfalaf y blynyddoedd cynt. Mae rhagolygon y fantolen yn nhabl 1 yn dangos nad yw'r Cyngor angen benthycia arian tymor hir yn 2021/22 ond efallai y bydd angen benthycia tymor byr oherwydd rhesymau llif arian. Yn y dyfodol, gall y Cyngor hefyd fenthycia symiau ychwanegol i ariannu gofynion y blynyddoedd i ddod ymlaen llaw ac i hwyluso Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, ar yr amod nad yw hyn yn uwch na'r terfyn awdurdodedig ar gyfer benthycia.

5.2 Amcanion

Prif amcan y Cyngor wrth fenthycia arian yw cael cydbwysedd risg isel priodol rhwng sicrhau costau llog isel a ennill sicrwydd cost dros y cyfnod mae angen yr arian. Yn ail amcan i hyn yw'r hyblygrwydd i ail negodi benthyciadau pe bai cynlluniau tymor hir y Cyngor yn newid.

5.3 Strategaeth

Yn wyneb y toriadau sylweddol i wariant cyhoeddus, ac yn arbennig i'r cyllid ar gyfer llywodraeth leol, mae strategaeth benthycia'r Cyngor yn parhau i fynd i'r afael â'r mater allweddol o fforddiadwy heb beryglu sefydlogrwydd tymor hir y portffolio dyledion. Gan fod cyfraddau llog tymor byr yn llawer is na chyfraddau tymor hir, mae'n debygol o fod yn fwy effeithiol yn y tymor byr i unai defnyddio adnoddau mewnol, neu i fenthycia dros y tymor byr yn lle hynny.

Drwy wneud hyn, gall y Cyngor leihau costau benthycia net (er yn hepgor yr incwm o fuddsoddiadau) a lleihau'r risg trysorlys cyffredinol. Bydd y buddion o fenthycia mewnol yn cael eu monitro'n rheolaidd yn erbyn y potensial o greu costau ychwanegol trwy ohirio benthycia tan y dyfodol, pan ragwelir y bydd cyfraddau benthycia tymor hir yn codi yn gymedrol. Bydd Arlingclose yn cynorthwyo'r Cyngor gyda'r 'gost cario' a'r dadansoddiad elw. Gall yr allbwn o hwn bennu p'un a fydd y Cyngor yn benthycia symiau ychwanegol ar gyfraddau sefydlog hirdymor yn 2021/22 gyda'r bwriad o gadw costau llog y dyfodol yn isel, hyd yn oed os bydd hyn yn creu cost ychwanegol yn y tymor byr.

Yn flaenorol, mae'r Cyngor wedi codi'r mwyafrif o'i fenthycia tymor hir o'r PWLB ond bydd yn ystyried benthyciadau tymor hir o ffynonellau eraill gan gynnwys banciau, pensiynau ac awdurdodau lleol, a bydd yn ymchwilio i'r posibilrwydd o gyflwyno bondiau ac offerynnau tebyg, er mwyn gostwng costau llog a lleihau gorddibyniaeth ar un ffynhonnell cyllid yn unol â Chod CIPFA. Nid yw benthyciadau PWLB bellach ar gael i awdurdodau lleol sy'n bwriadu prynu asedau buddsoddi yn bennaf ar gyfer cynnyrch; mae'r Cyngor yn bwriadu osgoi'r gweithgaredd hwn er mwyn cadw ei fynediad at fenthyciadau PWLB.

Fel arall, gall y Cyngor drefnu benthyciadau sy'n cychwyn yn ei flaen yn 2021/22, gyda'r cyfradd llog wedi ei sefydlu ymlaen llaw, ond bod yr arian yn cael ei dderbyn mewn blynnyddoedd i ddod. Byddai hyn yn rhoi sicrwydd cost heb ddioddef y gost cario yn y cyfamser.

Yn ogystal â hyn, mae'n bosib y bydd y Cyngor yn benthycia benthyciadau tymor byr i gwrdd â diffygion annisgwyl yn y llif arian.

5.4 Ffynonellau benthycia

Dyma'r ffynonellau sydd wedi'u cymeradwyo ar gyfer benthyciadau tymor byr a thymor hir:

- Cyfleuster Benthycia PWLB Trysorlys EM (Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus gynt)
- unrhyw sefydliad a gymeradwywyd ar gyfer buddsoddi (gweler isod)
- unrhyw fanc neu gymdeithas adeiladau arall sydd wedi'u hawdurdodi i weithredu yn y DU
- unrhyw gorff cyhoeddus yn y DU
- cronfeydd pensiwn cyhoeddus a preifat yn y DU (eithrio Cronfa Bensiwn Gwynedd)
- Buddsoddwyr marchnad cyfalaf
- UK Municipal Bonds Agency plc a cwmnïau eraill i bwrpas arbennig a grëwyd i alluogi cyhoeddi bondiau ar y cyd rhwng awdurdodau lleol.

5.5 Ffynonellau eraill arian dyled

Yn ogystal, gellir codi cyllid cyfalaf drwy'r dulliau canlynol sydd ddim yn fenthyciadau, ond y gellir eu cyfrif fel rhwymedigaethau dyledion eraill:

- Prydlesau
- Hur-bwrcasu
- Menter Cyllid Preifat
- Gwerthu ac adlesu

Yn flaenorol, mae'r Cyngor wedi derbyn mwyafrif o'i fenthyciadau tymor hir gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB), ond byddwn yn parhau i ystyried ffynonellau cyllid eraill, megis benthyciadau gan awdurdodau lleol a benthyciadau banc, gall fod ar gael ar gyfraddau mwy ffafriol.

Y Municipal Bonds Agency: Sefydlwyd yr UK Municipal Bonds Agency plc yn 2014 gan y Gymdeithas Llywodraeth Leol fel dewis amgen i'r PWLB. Mae'n cyflwyno bondiau ar y marchnadoedd cyfalaf a rhoi benthyg yr enillion i awdurdodau lleol. Mae hyn yn ffynhonnell gyllid mwy cymhleth na'r PWLB am ddau reswm: bydd gofyn i awdurdodau sy'n benthyca ddarparu gwarant i'r buddsoddwyr bond i ad-dalu eu buddsoddiad petai'r asiantaeth yn methu â gwneud hynny am ba bynnag reswm; a bydd yna gyfnod arweiniol o sawl mis rhwng ymrwmo i fenthyca a chael gwybod beth fydd y gyfradd llog sy'n daladwy. Bydd unrhyw benderfyniad i fenthyca gan yr Asiantaeth felly'n destun adroddiad ar wahân i'r Cyngor llawn.

5.6 Benthyciadau tymor byr a chyfradd newidiol

Mae'r benthyciadau yma yn gadael y Cyngor yn agored i'r risg o gynnydd tymor byr yn y gyfradd llog, ac felly yn agored i derfynau amlygiadau cyfradd llog y dangosyddion rheolaeth trysorlys isod.

5.7 Aildrefnu dyledion

Mae'r PWLB yn caniatáu i awdurdodau ad-dalu benthyciadau cyn iddynt aeddfedu, ac un ai talu premiwm neu dderbyn disgownt yn unol â fformiwla a osodwyd yn seiliedig ar gyfraddau llog presennol. Hwyrach y bydd rhai benthycwyr yn barod i drafod telerau ad-dalu cynnar. Gall y Cyngor gymryd mantais o hyn ac amnewid rhai benthyciadau am fenthyciadau newydd, neu ad-dalu benthyciadau heb eu hamnewid, lle y disgwylir y bydd hyn yn arwain at arbediad cyffredinol neu leihad cyffredinol mewn risg.

6. Y Strategaeth Fuddsoddi Trysorlys

6.1 Mae gan y Cyngor arian wedi'i fuddsoddi, sy'n cynrychioli incwm a dderbynnir cyn ei wario ynghyd â'r balansau a'r cronfeydd wrth gefn a ddelir. Yn y 12 mis diwethaf, mae balans buddsoddiadau'r Cyngor wedi amrywio rhwng £23.2 a £110.4 miliwn, a disgwylir cynnal lefelau tebyg am y flwyddyn sydd i ddod.

Mae hyn yn cynnwys balansau arian Cronfa Bensiwn Gwynedd sydd yn cael eu pŵlio gyda chronfeydd y Cyngor at ddibenion buddsoddi. Mae'r Gronfa Bensiwn yn gofyn am hyn bob blwyddyn gan fod y dychweliadau a dderbynnir yn well ac

mae'r risgiau wedi eu lleihau wrth uno'r arian gyda chronfeydd y Cyngor. Bydd y Pwyllgor Pensiynau yn cymeradwyo'r elfennau perthnasol y Datganiad Strategaeth hwn a gofyn i barhau gyda'r trefniadau pŵl ar gyfer 2021/22 yn ei gyfarfod ar 25 Mawrth 2021.

Fel arfer, nid yw benthyciadau i sefydliad sy'n darparu gwasanaethau cyhoeddus lleol a phrynu eiddo fel buddsoddiad yn cael eu hystyried yn fuddsoddiadau trysorlys, ac felly rydym yn delio â'r rhain ar wahân yn **Atodiad 3**.

6.2 Amcanion

Mae Cod CIPFA a Chanllaw LIC yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor fuddsoddi ei gronfeydd trysorlys yn ddarvoudus, gan roi ystyriaeth i ddiogelwch a hylifedd ei fuddsoddiadau cyn ceisio am y gyfradd enillion neu'r cynnyrch uchaf. Amcan y Cyngor wrth fuddsoddi arian yw taro'r cydbwysedd cywir rhwng risg ac enillion, gan leihau'r risg o golledion drwy buddsoddiadau'n diffygdlu a'r risg o dderbyn incwm sy'n anaddas o isel ar fuddsoddiadau. Pan ddisgwylir i falansau cael eu buddsoddi am fwy na blwyddyn, bydd y Cyngor yn anelu i dderbyn dychweliad cyfan sydd yn gyfartal neu'n uwch na chyfradd gyffredinol chwyddiant, er mwyn cynnal grym gwario'r swm a fuddsoddir.

6.3 Cyfraddau llog negyddol

Mae'r pandemig COVID-19 wedi cynyddu'r risg y bydd Banc Lloegr yn gosod ei Gyfradd Banc ar neu o dan sero, sy'n debygol o fwydo drwodd i gyfraddau llog negyddol ar yr holl opsiynau buddsoddi tymor byr risg isel. Gan na all buddsoddiadau dalu incwm negyddol, cymhwysir cyfraddau negyddol trwy leihau gwerth buddsoddiadau. Os yw hyn yn digwydd, bydd diogelwch yn cael ei fesur fel derbyn y swm cytundebol a fuddsoddwyd ar aeddfedrwydd, er gallai'r swm yma fod yn llai na fuddsoddwyd yn wreiddiol.

6.4 Strategaeth

Gyda'r cynnydd parhaus yn y risg ac enillion isel iawn o fuddsoddiadau byr dymor ansicredig banc, bydd y Cyngor yn anelu at barhau i ddal dosbarthiadau o asedau sy'n fwy sicr a/neu gynnyrch uwch yn ystod 2021/22. Mae hyn yn benodol yr achos ar gyfer yr £10m amcangyfrifedig sydd ar gael ar gyfer buddsoddiad tymor hirach. Mae'r rhan helaeth o'r arian parod sydd dros ben gan y Cyngor wedi'i fuddsoddi mewn adneuron banc anwarantedig, tystysgrifau adneuron a chronfeydd marchnadoedd arian. Bydd yr arallgyfeirio felly'n parhau'r strategaeth a fabwysiadwyd yn 2015/16.

6.5 Modelau Busnes

O dan y safon IFRS 9 newydd mae'r gyfrifeg ar gyfer buddsoddiadau penodol yn dibynnu ar "model busnes" y Cyngor i'w rheoli. Mae'r Cyngor yn anelu i ennill gwerth gan ei fuddsoddiadau trysorlys sydd yn cael eu rheoli'n fewnol gyda model busnes o gasglu llif arian cytundebol ac felly, ble mae'r meini prawf yn cael ei cwrdd, mae'r buddsoddiadau yn dal i gael eu cyfrifo ar gost wedi ei amorteiddio.

6.6 Gwrthbartïon cymeradwy

Gall y Cyngor fuddsoddi ei gronfeydd dros ben gyda unrhyw o'r gwrthbartïon yn nhabl 3 isod, yn amodol ar y terfynau arian (fesul gwrthbarti) a'r cyfyngiadau amser a ddangosir.

Tabl 3: Gwrthbartïon Buddsoddi sydd wedi'u Cymeradwyo a'r terfynau

Sector	Terfyn amser	Terfyn gwrthbarti	Terfyn sector
Llywodraeth y DU	50 mlynedd	Diderfyn	d/b
Awdurdodau lleol ac endidau llywodraeth eraill	25 mlynedd	£10m	Diderfyn
Buddsoddiadau â sicrwydd *	25 mlynedd	£10m	Diderfyn
Banciau (ansicredig) *	13 mis	£5m	Diderfyn
Cymdeithasau adeiladu (ansicredig) *	13 mis	£5m	£5m
Darparwyr cofrestredig (ansicredig) *	5 mlynedd	£5m	£25m
Cronfeydd marchnad arian *	d/b	£10m	Diderfyn
Cronfeydd cyfun strategol	d/b	£10m	£50m
Ymddiriedolaethau buddsoddi ystâd real	d/b	£10m	£25m
Buddsoddiadau eraill *	5 mlynedd	£5m	£10m

Rhaid darllen y tabl hwn mewn cysylltiad â'r nodiadau canlynol.

6.7 Statws Credyd

Gosodir cyfyngiadau buddsoddi drwy gyfeirio at y statws credyd hirdymor isaf sydd wedi'i gyhoeddi gan ddetholiad o asiantaethau graddio allanol. Defnyddir y statws credyd sy'n berthnasol i'r buddsoddiad penodol neu'r dosbarth o fuddsoddiad pan fo hwnnw ar gael, ac fel arall defnyddir statws credyd y gwrthbartion. Fodd bynnag, nid yw penderfyniadau buddsoddi yn cael ei gwneud ar sail cyfraddau credyd yn unig, mae'r holl ffactorau perthnasol gan gynnwys cyngor allanol yn cael eu hystyried.

6.8 Llywodraeth

Benthyciadau i, a bondiau a biliau a gyhoeddir neu a warantir gan, lywodraethau cenedlaethol, rhanbarthol, awdurdodau lleol a banciau datblygol amlochrog. Nid yw'r buddsoddiadau yma yn destun '*bail-in*', ac yn gyffredinol bychan iawn yw'r risg o ansolfedd, er nad ydynt yn ddi-risg. Bernir nad oes gan fuddsoddiadau gyda Llywodraeth y DU risg credyd oherwydd ei gallu i greu arian ychwanegol ac felly gellir eu gwneud mewn symiau gyda dim cyfyngiad am hyd at 50 mlynedd.

6.9 Buddsoddiadau â Sicrwydd

Mae'r buddsoddiadau hyn wedi'u sicrhau ar asedau'r benthyciwr, sy'n cyfyngu'r colledion potensial petai methdaliad. Bydd maint ac ansawdd y diogelwch yn ffactor allweddol yn y penderfyniad buddsoddi. Mae bondiau gorchuddiedig a chytundebau adbrynu o chwith gyda banciau a chymdeithasau adeiladu wedi'u heithrio rhag '*bail-in*'. Lle nad oes statws credyd penodol ar gyfer y buddsoddiad, ond bod gan y cyfochrog y sicrheir y buddsoddiad arno statws credyd, defnyddir yr uchaf o'r statws credyd cyfochrog a statws credyd y gwrthbarti. Ni fydd cyfanswm y buddsoddiadau â sicrwydd a'r buddsoddiadau ansicredig mewn unrhyw un banc yn fwy na'r cyfyngiad arian parod ar gyfer buddsoddiadau â sicrwydd.

6.10 Banciau a Chymdeithasau Adeiladu (ansicredig)

Cyfrifon, adneuron, tystysgrifau adneuron a bondiau ansicredig uwch gyda banciau a chymdeithasau adeiladu, ac eithrio banciau datblygu amlochrog. Mae'r buddsoddiadau'n agored i risg o golli credyd drwy gyfrwng '*bail-in*' petai'r rheoleiddiwr yn penderfynu bod banc yn methu neu'n debygol o fethu. Gweler isod am drefniadau sy'n ymwneud â chyfrifon banc gweithredol.

6.11 Darparwyr cofrestredig (ansicredig)

Benthyciadau a bondiau a gyhoeddir, neu a warrantir gan, neu sydd wedi'u sicrhau ar asedau darparwyr tai cymdeithasol cofrestredig, a elwid gynt yn gymdeithasau tai. Caiff y cyrff hyn eu rheoleiddio gan yr Rheoleiddiwr Tai Cymdeithasol (yn Lloegr), Rheoleiddiwr Tai yn yr Alban, Llywodraeth Cymru ac yr Adran ar gyfer y Gymuned (yn Gogledd Iwerddon). Fel darparwyr gwasanaethau cyhoeddus, maent yn debygol iawn o barhau i dderbyn cymorth gan y llywodraeth os bydd angen.

6.12 Cronfeydd Marchnad Arian

Cronfeydd cyfun sy'n cynnig hylifedd yr un diwrnod neu fyr rybudd ac anweddolrwydd prisiau isel iawn neu ddim o gwbl trwy fuddsoddi mewn marchnadoedd arian tymor byr. Mae ganddyn nhw'r fantais dros gyfrifon banc o ddarparu gwasgariad ehangach o risgiau buddsoddi, ynghyd â gwasanaethau rheolwr cronfa broffesiynol am ffi fach. Er nad oes unrhyw derfyn sector yn berthnasol i gronfeydd marchnad arian, bydd y Cyngor yn cymryd gofal i arallgyfeirio ei fuddsoddiadau hylif dros amrywiaeth o ddarparwyr i sicrhau mynediad at arian parod bob amser.

6.13 Cronfeydd Cyfun Strategol

Cronfeydd bondiau, ecwiti ac eiddo sy'n cynnig enillion gwell dros y tymor hir ond sy'n fwy anwadal yn y tymor byr. Mae'r rhain yn caniatáu i'r Cyngor ehangu i ddosbarthiadau o asedau ar wahân i arian parod heb yr angen i fod yn berchen ar y buddsoddiadau gwaelodol a'u rheoli. Gan nad oes dyddiad aeddfedu pendant ar gyfer y cronfeydd hyn, a'u bod ar gael i'w tynnu allan ar ôl cyfnod o rybudd, bydd eu perfformiad a'u haddasrwydd i barhau i gwrdd ag amcanion buddsoddi'r Cyngor yn cael eu monitro'n gyson.

6.14 Ymddiriedolaethau Buddsoddi Ystâd Real

Cyfranddaliadau mewn cwmnïau sy'n buddsoddi'n bennaf mewn ystâd real ac sy'n talu'r mwyafrif o'u hincwm rhent i fuddsoddwyr mewn modd tebyg i gronfeydd eiddo cyfun. Yn yr un modd â chronfeydd eiddo, mae ymddiriedolaethau buddsoddi ystâd real yn cynnig enillion gwell dros y tymor hir, ond maent yn fwy anwadal yn enwedig gan fod pris y cyfranddaliadau yn adlewyrchu'r galw newidiol am y cyfranddaliadau ynghyd â newidiadau yng ngwerth yr eiddo sylfaenol.

6.15 Buddsoddiadau eraill

Mae'r categori yma yn cynnwys buddsoddiadau trysorlys nad ydynt wedi'u rhestru uchod, er enghraifft bondiau corfforaethol ansicredig a benthyciadau cwmni. Nid yw cwmnïau heblaw banciau yn destun 'bail-in' ond gallent fynd yn fethdalwr gan roi buddsoddiad y Cyngor mewn perygl.

6.16 Cyfrifon banc gweithredol

Gall y Cyngor ddelio gyda unrhyw fanc yn y DU gyda statws credyd dim is na BBB - a chydag asedau mwy na £25 biliwn, a hynny, er enghraifft, drwy gyfrifon cyfredol, cyfrifon casglu a gwasanaethau caffael masnachwyr. Nid yw'r rhain yn cael eu cyfrif fel buddsoddiadau, ond maent yn parhau yn agored i risgiau 'bail-in', ac felly bydd y balansau yn cael eu cadw'n is na £900,000 fesul banc. Mae Banc Lloegr wedi datgan petai yna fethiant, y byddai banciau gydag asedau sy'n fwy na £25 biliwn yn fwy tebygol o fod yn destun 'bail-in' na chael eu gwneud yn fethdalwyr, gan gynyddu'r tebygolrwydd y byddai'r Cyngor yn gallu parhau i weithredu.

6.17 Asesu Risg a Statws Credyd

Mae ymgynghorwyr trysorlys y Cyngor yn derbyn ac yn monitro'r graddfeydd credyd, a byddant yn hysbysu unrhyw newid yn y statws wrth iddynt ddigwydd. Mae'r asiantaethau statws credyd sy'n cael eu defnyddio ar hyn o bryd wedi'u rhestru yn nogfen Arferion Rheolaeth Trysorlys. Pan fo statws credyd endid yn cael ei israddio, ac yn methu â diwallu'r meini prawf ar gyfer buddsoddi:

- ni wneir unrhyw fuddsoddiadau newydd;
- bydd unrhyw fuddsoddiadau presennol yn cael eu hadalw neu eu gwerthu os gellir gwneud hynny heb unrhyw gost, a
- rhoddir ystyriaeth lawn i adalw neu werthu'r holl fuddsoddiadau presennol eraill gyda'r gwrthbarti a effeithiwyd.

Pan fo asiantaeth sy'n graddio credyd yn cyhoeddi bod statws credyd rhyw sefydliad yn cael ei adolygu er mwyn ei israddio o bosib (gelwir hyn hefyd yn "rating watch negative" neu "credit watch negative") fel y gall ddisgyn islaw'r meini prawf cymeradwy ar gyfer y statws credyd, yna dim ond buddsoddiadau y gellir eu tynnu allan ar y diwrnod gwaith nesaf fydd yn cael eu gwneud gyda'r sefydliad hwnnw hyd nes y cyhoeddir canlyniad yr adolygiad. Ni fydd y polisi hwn yn berthnasol i ragolygon negatif, sy'n awgrymu newid cyfeiriad yn yr hir dymor yn hytrach na newid statws credyd ar unwaith.

6.18 Gwybodaeth arall ar ddiogelwch buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn deall bod graddfeydd statws credyd yn broffwydi da, ond nid perffaith, ar gyfer buddsoddiadau'n diffygdalu. Rhoddir ystyriaeth lawn felly i wybodaeth arall sydd ar gael ar ansawdd credyd y sefydliadau y mae'n buddsoddi ynddynt, gan gynnwys prisiau cyfnewid diffygion credyd, datganiadau ariannol, gwybodaeth ar gymorth posib gan y llywodraeth ac adroddiadau yn y wasg ariannol a dadansoddiad a chynngor gan ymgynghorydd rheolaeth trysorlys y Cyngor. Ni wneir unrhyw fuddsoddiadau gyda sefydliad os oes amheuan cadarn ynghylch ei ansawdd credyd, hyd yn oed os yw'n cwrdd â'r meini prawf statws credyd.

Pan fo amodau'n dirywio yn y farchnad ariannol ac yn effeithio ar ansawdd credyd yr holl sefydliadau, fel y digwyddodd yn 2008 ac yn 2020, nid yw'r elfen hon ar y cyfan yn cael ei hadlewyrchu mewn graddau statws credyd, ond gellir ei gweld mewn mesurau marchnad eraill. Yn yr amgylchiadau hyn, bydd y Cyngor yn cyfyngu ei fuddsoddiadau i'r sefydliadau hynny a chanddynt ansawdd credyd uwch, ac yn lleihau ar gyfnod hiraf ei fuddsoddiadau er mwyn cynnal y lefel diogelwch angenrheidiol. Bydd graddau'r cyfyngiadau hyn yn unol â'r amodau presennol yn y farchnad ariannol. Os yw'r cyfyngiadau hyn yn golygu nad oes digon o sefydliadau masnachol o ansawdd credyd uchel ar gael i fuddsoddi balansau arian y Cyngor, yna caiff yr arian dros ben ei adneuo gyda Llywodraeth y DU, trwy'r Swyddfa Rheoli Dyledion er enghraifft, neu gydag awdurdodau lleol eraill. Bydd hyn yn achosi i'r enillion ar fuddsoddiadau ostwng, ond bydd yn diogelu'r prif swm a fuddsoddwyd.

6.19 Cyfyngiadau Buddsoddi

Rhagwelir bydd gan y Cyngor £43 miliwn mewn cronfeydd refeniw ar 31 Mawrth 2021 fydd ar gael i dalu am unrhyw golledion buddsoddi. Er mwyn sicrhau nad yw mwy na 23% o'r cronfeydd hyn mewn perygl oherwydd diffygdalu unigol, yr uchafswm gellir ei fenthyca i unrhyw un sefydliad (heblaw Llywodraeth y DU) yw £10 miliwn. O ran y cyfyngiad yma bydd grŵp o endidau o dan yr un perchnogaeth yn cael eu trin fel sefydliad unigol.

Mae datguddiadau risg credyd sy'n deillio o fuddsoddiadau ar wahân i'r trysorlys, deilliadau ariannol a balansau sy'n fwy na £500,000 mewn cyfrifon banc gweithredol yn cyfrif yn erbyn y terfynau buddsoddi perthnasol.

Tabl 4: Terfynau ychwanegol

	Cyfyngiad arian
Unrhyw grŵp o gronfeydd cyfunedig dan yr un rheolaeth	£25m fesul rheolwr
Offerynnau y mae'n bosib eu cyfnewid a ddelir yng nghyfrif enwebedig brocer	£25m fesul brocer
Gwledydd tramor	£10m fesul gwlad

6.18 Rheoli hylifedd

Mae'r Cyngor yn defnyddio technegau rhagolwg darbodus ar gyfer llif arian er mwyn pennu'r cyfnod hwyaf y gellir ymrwymo cronfeydd yn ddarbodus. Caiff y rhagolygon eu llunio ar y sail bod benthyca tymor byr yn cael ei ddefnyddio i gwmpasu ei ymrwymadau ariannol os oes angen. Mae'r cyfyngiadau ar fuddsoddiadau tymor hir yn cael eu gosod ar sail cynllun ariannol tymor canolig a rhagolwg llif arian y Cyngor.

Bydd y Cyngor yn lledaenu ei arian parod hylifol dros o leiaf bedwar darparwr (e.e. cyfrifon banc a chronfeydd marchnad arian) i sicrhau bod mynediad at arian parod yn cael ei gynnal os bydd anawsterau gweithredol mewn unrhyw un darparwr.

7. Dangosyddion Rheolaeth Trysorlys

Mae'r Cyngor yn mesur ac yn rheoli pa mor agored ydyw i risgiau rheolaeth trysorlys gan ddefnyddio'r dangosyddion a ganlyn.

7.1 Diogelwch

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu mesur gwirfoddol i ddangos ei sensitifrwydd i risg credyd trwy fonitro sgôr credyd cyfartalog yn ôl cyfran amser ei bortffolio buddsoddi. Caiff hyn ei gyfrifo trwy roi sgôr i bob buddsoddiad (AAA=1, AA+=2, ac ati) a chymryd y cyfartaledd rhifyddol, gan bwysu'r cyfartaledd yn ôl maint pob buddsoddiad. Rhoddir sgôr i fuddsoddiadau heb sgôr yn seiliedig ar eu risg ganfyddedig.

Dangosydd risg credyd	Targed
Sgôr credyd cyfartalog y portffolio	6.0

7.2 Hylifedd

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu mesur gwirfoddol i ddangos ei sensitifrwydd i risg hylifedd trwy fonitro faint o arian sydd ar gael i gwrdd â thaliadau annisgwyl mewn cyfnod penodol, heb fenthyca ychwanegol.

Dangosydd risg hylifedd	Targed
Cyfanswm arian ar gael o fewn 3 mis	£10m

7.3 Datguddiad Cyfraddau Llog

Nod y dangosydd hwn yw rheoli datguddiad y Cyngor i risg cyfradd llog. Yr effaith refeniw ar gyfyngiadau uwch dros flwyddyn yn dilyn codiad neu gwmp o 1% ar gyfraddau llog fyddai:

Dangosydd risg cyfradd llog	Cyfyngiad
Y terfyn uchaf ar effaith refeniw blwyddyn <u>codiad</u> 1% yng nghyfraddau llog	£635,000
Y terfyn uchaf ar effaith refeniw blwyddyn gyda <u>cwmp</u> o 1% yng nghyfraddau llog	£24,000

Caiff effaith newid mewn cyfraddau llog ei gyfrifo ar y dybiaeth y bydd benthyciadau a buddsoddiadau sy'n aeddfedu yn cael eu hamnewid ar y cyfraddau cyfredol.

7.4 Strwythur Aeddfedrwydd Benthyciadau

Nod y dangosydd hwn yw rheoli pa mor agored yw'r Cyngor i risg ail gyllido. Bydd y terfynau uchaf ac isaf ar strwythur aeddfedrwydd benthyciadau fel a ganlyn:

Dangosydd risg cyfradd ail gyllido	Cyfyngiad Uchaf	Cyfyngiad Isaf
Dan 12 mis	25%	0%
12 mis ac o fewn 24 mis	25%	0%
24 mis ac o fewn 5 mlynedd	50%	0%
5 mlynedd ac o fewn 10 mlynedd	75%	0%
10 mlynedd a mwy	100%	0%

Mae'r cyfnodau amser yn dechrau ar ddiwrnod cyntaf pob blwyddyn ariannol. Y dyddiad aeddfedrwydd ar fenthyciadau yw'r dyddiad cynharaf y gall y sawl sydd wedi rhoi'r benthyciad fynnu bod y benthyciad yn cael ei ad-dalu.

7.5 Prif Symiau a Fuddsoddir am Gyfnodau sy'n Hwylwedd

Pwrpas y dangosydd hwn yw rheoli pa mor agored yw'r Cyngor i'r risg o fynd i golledion trwy geisio ad-daliadau buan ar ei fuddsoddiadau. Bydd y terfynau ar gyfanswm y prif swm a fuddsoddir i aeddfedu'n derfynol tu hwnt i ddiwedd y cyfnod fel a ganlyn:

Dangosydd risg pris	2021/22	2022/23	2023/24
Y terfyn ar y prif swm a fuddsoddiwyd tu hwnt i ddiwedd y flwyddyn	£20m	£20m	£20m

8. Materion Cysylltiedig

8.1 Mae nifer o eitemau ychwanegol y mae'n rhaid i'r Cyngor eu cynnwys yn ei Strategaeth Rheolaeth Trysorlys, yn ôl CIPFA.

8.2 Cytundebau Deilliadau

Yn absenoldeb unrhyw rym cyfreithiol penodol i wneud hynny, ni fydd y Cyngor yn defnyddio cytundebau ariannol annibynnol (megis cytundeb cyfenwid, cytundeb ymlaen, cytundeb dyfodol a chytundeb opsiwn). Mae'n bosib y bydd cytundebau sydd wedi'u hymgorffori mewn benthyciadau a buddsoddiadau, gan gynnwys cronfeydd wedi eu cyfuno a thrafodion sy'n dechrau yn y dyfodol, yn cael eu defnyddio, a bydd y risgiau sydd ynghlwm â hwy yn cael eu monitro yn unol a risg cyffredinol y strategaeth rheolaeth trysorlys.

8.3 Cronfeydd Allanol

Yn gynwysedig yng balansau'r Cyngor mae'r balansau ar gyfer Cronfa Bensiwn Gwynedd, GwE, Cronfa'r Degwm a Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru. Dyrennir yr incwm llog i bob sefydliad yn seiliedig ar falansau dyddiol.

8.4 Cyfarwydddeb Marchnadoedd mewn Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyngor wedi dewis cael statws cleient proffesiynol gyda'i darparwyr gwasanaethau ariannol, gan gynnwys ymgynghorwyr, banciau, broceriaid a rheolwyr buddsoddi, er mwyn caniatáu mynediad at amrediad mwy o wasanaethau ond heb y diogelwch rheoleiddio uwch sydd ar gael i unigolion a chwmnïau bychan. Oherwydd maint ac ystod gweithgareddau rheolaeth trysorlys y Cyngor, mae'r Pennaeth Cyllid yn credu mai hwn yw'r statws priodol gorau.

9. Arweiniad Llywodraeth Cymru

Mae materion pellach sy'n ofynnol gan ganllawiau Llywodraeth Cymru wedi'u cynnwys yn **Atodiad 3**.

10. Goblygiadau Ariannol

10.1 Y gyllideb ar gyfer incwm buddsoddi yn 2021/22 yw £0.335 miliwn, yn seiliedig ar gyfartaledd portffolio buddsoddi o £48 miliwn ar gyfradd llog o 0.01% ar gyfer adneuon a £10 miliwn o gronfeydd cyfun ar enillion o 4%. Y gyllideb ar gyfer y llog ar ddyledion yn 2021/22 yw £5.7 miliwn, yn seiliedig ar gyfartaledd portffolio dyledion o £102.8 miliwn ar gyfradd llog cyfartalog o 5.51%. Os bydd lefelau gwirioneddol y buddsoddiadau a'r benthyciadau a'r cyfraddau llog yn wahanol i'r rhagolygon, yna bydd gwahaniaeth cyfatebol yn y perfformiad yn erbyn y gyllideb.

11. Ystyried Opsiynau Eraill

11.1 Nid yw Canllawiau Llywodraeth Cymru na Chod CIPFA yn pennu unrhyw strategaeth rheoli trysorlys penodol i awdurdodau lleol ei fabwysiadu. Ar ôl ymgynghori gyda'r Aelod Cabinet dros Gyllid, mae'r Pennaeth Cyllid yn credu fod y strategaeth uchod yn cynnig cydbwysedd addas rhwng rheoli risgiau a chost-ffeithiolrwydd. Isod, rhestrir rhai strategaethau eraill, ynghyd â'u hoblygiadau o ran rheoli risgiau.

Dewis Arall	Effaith ar incwm a gwariant	Effaith ar reoli risgiau
Buddsoddi mewn amrediad mwy cyfyng o wrth bartïon ac/neu am gyfnodau byrrach	Bydd incwm ar y llog yn is	Llai o berygl o golledion o ganlyniad i ddiffygdlu'n ymwneud â chredyd, ond byddai unrhyw golledion yn fwy
Buddsoddi mewn amrediad ehangach o wrth bartïon ac/neu am gyfnodau hirach	Bydd incwm ar y llog yn uwch	Mwy o risg o golledion o ganlyniad i ddiffygdlu'n ymwneud â chredyd, ond byddai unrhyw golledion yn llai
Benthyca symiau ychwanegol ar gyfraddau llog sefydlog hirdymor	Bydd costau llog dyledion yn codi; mae'n annhebygol y gellid gwrthbwysu hyn drwy incwm buddsoddi uwch	Balans buddsoddi uwch yn arwain at fwy o effaith petai ddiffygdlu; fodd bynnag byddai'r costau llog hirdymor

		yn fwy sicr
Cymryd benthyciadau byrdymor newidiol yn hytrach na chyfraddau sefydlog hirdymor	Bydd costau llog dyledion yn is i gychwyn	Bydd y cynnydd yn y costau llog ar ddyledion yn cael eu gwrthbwysu i raddau helaeth gan y cynnydd yn yr incwm buddsoddi yn y tymor canolig, ond bydd mwy o ansicrwydd am y costau hirdymor
Lleihau lefel y benthyciadau	Mae'r arbediad ar log y ddyled yn debygol o fod yn fwy na'r incwm buddsoddi a gollir	Balans buddsoddi is yn arwain at lai o effaith petai ddiffygdalu; fodd bynnag byddai'r costau llog hirdymor yn llai sicr

Atodiad 1 – Rhagolygon Economaidd a Chyfraddau Llog Arlingclose, Rhagfyr 2020

Rhagdybiaethau sylfaenol:

- Mae'r rhagolygon economaidd byd-eang tymor canolig wedi gwella gyda dosbarthiad brechlynnau, ond mae'r cynnydd diweddar mewn achosion coronafirws wedi gwaethygu'r rhagolygon economaidd dros y tymor byr.
- Mae mesurau cyfyngol a chyfnodau clo pellach yn debygol o barhau yn y DU ac Ewrop nes bydd mwyafrif y boblogaeth yn cael eu brechu erbyn ail hanner 2021. Bydd y cyfnod adfer yn gryf wedyn, ond o bosibl yn hirach na'r hyn a ragwelwyd o'r blaen.
- Roedd arwyddion o adferiad economaidd araf yn y DU eisoes yn amlwg yn nata misol GDP a PMI y DU, hyd yn oed cyn yr ail cyfnod clo a chyfyngiadau Haen 4. Mae cyflogaeth yn gostwng er gwaethaf estyniad i becynnau cymorth.
- Bydd yr angen i gefnogi adferiadau economaidd a defnyddio capasiti sbâr yn arwain at fanciau canolog yn cynnal cyfraddau llog isel ar gyfer y tymor canolig.
- Bydd Brexit yn pwysu ar weithgaredd y DU. Bydd effaith gyfunol Brexit ac ôl-ffeithiau'r pandemig yn lleddfu twf o'i gymharu â chyfoedion, yn cynnal capasiti sbâr ac yn cyfyngu ar chwyddiant domestig. Bydd Banc Lloegr felly yn cynnal amodau ariannol llac hyd y gellir rhagweld.
- Bydd enillion tymor hwy hefyd yn parhau i fod yn isel, wedi'i angori gan gyfraddau polisi banc canolog isel, disgwyliadau ar gyfer cyfraddau a allai fod hyd yn oed yn is a disgwyliadau chwyddiant tymor hwy gwan. Mae siawns y gall enillion ddilyn llwybr ychydig yn wahanol yn y tymor canolig, yn dibynnu ar ganfyddiadau buddsoddwyr o dwf a chwyddiant, neu'r defnydd o frechlynnau.

Rhagolygon:

- Mae Arlingclose yn disgwyl i Gyfradd Banc aros ar y lefel gyfredol o 0.10%.
- Ein hachos canolog dros Gyfradd Banc yw dim newid, ond ni ellir diystyru toriadau pellach i sero, neu efallai hyd yn oed i diriogaeth negyddol, yn enwedig gyda chamau gweithredu brys tebygol mewn ymateb i Brexit 'dim bargaen'.
- Bydd enillion gilt yn aros yn isel yn y tymor canolig. Mae enillion gilt tymor byrrach yn negyddol ar hyn o bryd a byddant yn aros oddeutu sero neu'n is nes bydd y Banc naill ai'n diystyru Cyfradd Banc negyddol neu ragolygon twf/ chwyddiant yn gwella.

- Mae risgiau anfantais yn parhau, ac yn wir yn ymddangos yn uwch, yn y tymor agos, wrth i'r llywodraeth ymateb i'r cynnydd mewn cyfraddau heintiau a chyfnod pontio Brexit yn dod i ben.

	Mar-21	Jun-21	Sep-21	Dec-21	Mar-22	Jun-22	Sep-22	Dec-22	Mar-23	Jun-23	Sep-23	Dec-23	Mar-24
Official Bank Rate													
Upside risk	0.00	0.00	0.15	0.15	0.15	0.15	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
Arlingclose Central Case	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10	0.10
Downside risk	0.30	0.40	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
3-month money market r.													
Upside risk	0.05	0.05	0.10	0.10	0.15	0.20	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
Arlingclose Central Case	0.10	0.10	0.15	0.15	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20	0.20
Downside risk	0.30	0.40	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50	0.50
1yr money market rate													
Upside risk	0.05	0.05	0.10	0.10	0.15	0.20	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40
Arlingclose Central Case	0.15	0.15	0.25	0.25	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30	0.30
Downside risk	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15	0.15
5yr gilt yield													
Upside risk	0.40	0.40	0.45	0.45	0.50	0.50	0.55	0.60	0.60	0.65	0.65	0.70	0.70
Arlingclose Central Case	0.00	0.00	0.05	0.10	0.15	0.20	0.20	0.20	0.25	0.25	0.25	0.25	0.25
Downside risk	0.40	0.45	0.50	0.55	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60	0.60
10yr gilt yield													
Upside risk	0.30	0.35	0.40	0.45	0.50	0.50	0.55	0.60	0.60	0.65	0.65	0.70	0.70
Arlingclose Central Case	0.25	0.30	0.35	0.35	0.40	0.40	0.45	0.45	0.50	0.55	0.55	0.55	0.60
Downside risk	0.50	0.50	0.55	0.55	0.55	0.55	0.55	0.55	0.55	0.55	0.55	0.55	0.55
20yr gilt yield													
Upside risk	0.40	0.40	0.45	0.45	0.50	0.50	0.55	0.60	0.60	0.65	0.65	0.70	0.70
Arlingclose Central Case	0.70	0.70	0.75	0.75	0.75	0.80	0.80	0.85	0.85	0.85	0.85	0.90	0.90
Downside risk	0.30	0.30	0.35	0.35	0.35	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40
50yr gilt yield													
Upside risk	0.40	0.40	0.45	0.45	0.50	0.50	0.55	0.60	0.60	0.65	0.65	0.70	0.70
Arlingclose Central Case	0.60	0.60	0.65	0.65	0.65	0.70	0.70	0.75	0.75	0.75	0.75	0.80	0.80
Downside risk	0.30	0.30	0.35	0.35	0.35	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40	0.40

PWLB Certainty Rate (Maturity Loans) = Gilt yield + 0.80%

PWLB Infrastructure Rate (Maturity Loans) = Gilt yield + 0.60%

Atodiad 2- Sefyllfa Portffolio a Dyled Presennol

	31.12.2020 Gwir Bortffolio £m	31.12.2020 Cyfradd Cyfartalog %
Benthyca Allanol:		
Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB)	87.4	5.79
Benthyciadau eraill	16.2	4.22
Benthyciadau Awdurdod Lleol	9.0	0.78
Cyfanswm benthyca allanol	112.6	5.30
Ymrwymadau tymor hir arall:		
Prydlesau	1.5	0.0
Cyfanswm ymrwymadau tymor hir arall	1.5	0.0
Cyfanswm dyled gros allanol	114.1	5.30
Buddsoddiadau trysorlys:		
Banciau a Chymdeithasau adeiladu (ansicredig)	14.9	0.21
Llywodraeth (yn cynnwys Llywodraeth leol)	22.0	0.06
Cronfeydd Marchnad Arian	30.5	0.14
Cronfeydd wedi'i pŵlio	10.0	3.98
Cyfanswm buddsoddiadau trysorlys	77.4	0.60
Dyled Net	36.7	

Atodiad 3- Gofynion ychwanegol Canllawiau Buddsoddi Llywodraeth Cymru

Cyhoeddodd Llywodraeth Cymru (LIC) Ganllaw Buddsoddi diwygiedig ym mis Tachwedd 2019 sy'n gosod gofynion adrodd ychwanegol ar awdurdodau lleol nad ydynt yn rhan annatod o brosesau rheoli trysorlys y Cyngor hwn. Mae'r canllawiau hefyd yn cynnwys buddsoddiadau nad ydyn nhw'n rhan o reoli trysorlys, er enghraifft eiddo buddsoddi a benthyciadau i sefydliadau lleol.

Cyfraniad: Mae buddsoddiadau'r Cyngor yn cyfrannu at ei amcanion darparu gwasanaeth a / neu i hyrwyddo lles fel a ganlyn:

- mae buddsoddiadau rheoli trysorlys yn cefnogi gweithgareddau rheoli trysorlys effeithiol,
- mae benthyciadau i sefydliadau lleol yn darparu cymorth ariannol i'r sefydliadau hynny i'w galluogi i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus lleol a fyddai fel arall yn cael eu darparu'n uniongyrchol gan y Cyngor, a
- mae eiddo buddsoddi yn darparu gwarged ariannol net sy'n cael ei ail-fuddsoddi mewn gwasanaethau cyhoeddus lleol.

Newid yn yr hinsawdd: Mae penderfyniadau buddsoddi'r Cyngor yn ystyried risgiau hinsawdd tymor hir i gefnogi economi carbon isel i'r graddau, os oes buddsoddiad carbon isel cyfwerth ar gael gyda'r un enillion, yna byddai'n well gan y Cyngor y buddsoddiad carbon isel.

Buddsoddiadau penodedig: Mae Canllawiau LIC yn diffinio buddsoddiadau penodedig fel y rheini:

- wedi'i enwi mewn punt sterling,
- i fod i gael ei ad-dalu cyn pen 12 mis ar ôl y trefniant oni bai bod y gwrthbarti yn awdurdod lleol,
- heb ei ddiffinio fel gwariant cyfalaf gan ddeddfwriaeth, a
- buddsoddi gydag un o:
 - Llywodraeth y DU,
 - Awdurdod lleol yn y DU, cyngor plwyf neu gyngor cymunedol, neu
 - Corff neu gynllun buddsoddi o "ansawdd credyd uchel".

Mae'r Cyngor yn diffinio sefydliadau a gwarantau "ansawdd credyd uchel" fel y rhai sydd â statws credyd o A- neu uwch sy'n hysgu o'r DU neu wlad dramor sydd â sgôr sofran o AA + neu'n uwch. Ar gyfer cronfeydd marchnad arian a chronfeydd cyfun eraill, diffinnir "ansawdd credyd uchel" fel y rhai sydd â statws credyd o A- neu uwch.

Benthyciadau: Mae Canllawiau LIC yn diffinio benthyciad fel cytundeb ysgrifenedig neu lafar lle mae'r Cyngor yn trosglwyddo arian dros dro i drydydd parti, menter ar y

cyd, is-gwmni neu aelod cyswllt sy'n cytuno ar enillion yn ôl telerau ac amodau derbyn y benthyciad, ac eithrio pan fydd y trydydd plaid yn awdurdod lleol arall.

Gall y Cyngor ddangos bod ei amlygiad ariannol i fenthyciadau i fentrau lleol, elusennau lleol, cwmnïau dan berchnogaeth lwyr a mentrau ar y cyd yn gymesur trwy osod y terfynau yn nhabl 3a. Mae'r rhain yn sicrhau nad yw cyfanswm yr amlygiad yn fwy na 20% o gronfeydd wrth gefn y Cyngor y gellir eu defnyddio. Ar hyn o bryd mae llyfr benthyciadau'r Cyngor o fewn y terfynau hunanasesedig hyn.

Tabl 3a: Terfynau Benthycg

Benthyciwr	Terfyn arian
Mentrau ac elusennau lleol	£3m
Cwmnïau dan berchnogaeth lwyr a mentrau ar y cyd	£3m
Benthyciadau ceir a beics i weithwyr	£3m
Buddsoddiadau rheolaeth trysorlys sy'n cwrdd a'r diffiniad o fenthyciad	Diderfyn

Mae'r Cyngor yn defnyddio model 'colled credyd disgwylidig' a ganiateir ar gyfer benthyciadau a symiau derbyniadwy fel y nodir yn Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol 9: Offerynnau Ariannol fel y'i mabwysiadwyd gan arferion priodol i fesur risg credyd ei bortffolio benthyciadau. Rhoddir ystyriaeth briodol i reolau cymorth gwladwriaethol a chyfraith cystadleuaeth. Mae gan y Cyngor drefniadau rheoli credyd priodol i adennill ad-daliadau hwyr.

Buddsoddiadau amhenodol: Mae unrhyw fuddsoddiad ariannol nad yw'n cwrdd â'r diffiniad o fuddsoddiad penodol neu fenthyciad yn cael ei ddsbarthu fel un amhenodol. O ystyried y diffiniad eang o fenthyciad, mae'r categori hwn yn berthnasol i unedau mewn cronfeydd cyfun a chyfranddaliadau mewn cwmnïau yn unig. Dangosir cyfyngiadau ar fuddsoddiadau amhenodol yn nhabl 3b; mae'r Cyngor yn cadarnhau bod ei fuddsoddiadau amhenodol cyfredol yn aros o fewn y terfynau hyn.

Tabl 3b: Terfynau buddsoddiadau amhenodol

	Terfyn arian
Unedau mewn cronfeydd cyfun heb statws credyd neu wedi'u graddio islaw A-	£20m
Cyfranddaliadau mewn ymddiriedolaethau buddsoddi eiddo tiriog	£10m
Cyfanswm buddsoddiadau amhenodol	£30m

Buddsoddiadau anariannol: Mae'r categori hwn yn cynnwys asedau anariannol a ddelir yn bennaf neu'n rhannol i gynhyrchu elw, eiddo buddsoddi yn bennaf. Penderfynir ar ddiogelwch trwy gymharu pris prynu pob ased â'i werth teg gan ddefnyddio'r model yn Safon Gyfrifyddu Ryngwladol 40: Eiddo Buddsoddi fel y'i haddaswyd gan arferion

priodol. Ar asesiad ar 31 Mawrth 2019, mae'r Cyngor o'r farn nad yw graddfa ei fuddsoddiadau anariannol masnachol yn sylweddol.

Hylifedd: Ar gyfer buddsoddiadau ariannol nad ydynt yn fuddsoddiadau neu fenthyciadau rheoli trysorlys, mae'r Cyngor yn sicrhau bod y cronfeydd yn cael eu buddsoddi am gyfnod darbodus.

Ymgynghorwyr Buddsoddi: Mae'r Cyngor wedi penodi Arlingclose Limited fel ymgynghorwyr rheolaeth trysorlys ac yn derbyn cyngor penodol ar faterion buddsoddi, dyled a chyllid cyfalaf. Mae ansawdd y gwasanaeth hwn yn cael ei fonitro gan y Pennaeth Cyllid a'r Rheolwr Buddsoddi yn rheolaidd.

Benthyg cyn yr angen: Gall y Cyngor, o bryd i'w gilydd, fenthycu cyn yr angen, lle mae disgwyl i hyn ddarparu'r gwerth am arian tymor hir gorau. Gan y bydd symiau a fenthycir yn cael eu buddsoddi nes eu bod yn cael eu gwario, mae'r Cyngor yn ymwybodol y bydd yn agored i'r risg o gollir symiau a fenthycwyd, a'r risg y gall cyfraddau llog buddsoddi a benthyca newid yn y cyfamser. Bydd y risgiau hyn yn cael eu rheoli fel rhan o reolaeth gyffredinol y Cyngor ar ei risgiau trysorlys.

Ni fydd y cyfanswm a fenthycir yn fwy na'r terfyn benthyca awdurdodedig o £200 miliwn. Disgwylir i'r cyfnod hwyaf rhwng benthyca a gwariant fod yn ddwy flynedd, er nad yw'n ofynnol i'r Cyngor gysylltu benthyciadau penodol ag eitemau gwariant penodol.

Trefniant masnachol: Os bydd trefniant masnachol, mae'r unigolion sy'n gwneud y fargen yn ymwybodol o egwyddorion craidd y fframwaith darbodus a'r drefn reoleiddio y mae'r Cyngor yn gweithredu oddi mewn iddi.

Capasiti, sgiliau a llywodraethu corfforaethol: Gwahoddwyd aelodau a swyddogion etholedig i gyflwyniad gan Arlingclose ar 27ain Ionawr 2021. Mae'r wybodaeth a'r drafodaeth yn y cyflwyniad yn sicrhau bod gan yr aelodau'r sgiliau a'r wybodaeth briodol i'w galluogi i:

- Wneud penderfyniadau gwybodus ynghylch a ddylid buddsoddi'n benodol.
- Asesu asesiadau unigol yng nghyd-destun amcanion strategol a phroffil risg y Cyngor
- Deall sut mae cwantwm y penderfyniadau hyn wedi newid amlygiad risg cyffredinol yr awdurdod lleol.

Mae swyddogion hefyd yn mynychu cyrsiau hyfforddi, seminarau a chynadleddau yn rheolaidd a ddarperir gan Arlingclose a CIPFA. Anogir staff perthnasol hefyd i astudio cymwysterau proffesiynol gan CIPFA, ACA a sefydliadau priodol eraill.

Eitem 11

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	11 CHWEFROR 2021
TEITL	CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 31 IONAWR 2021
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNNEWYS A CHEFNOGI'R GWEITHREDIADAU SYDD EISOES WEDI'U CYTUNO GYDA'R GWASANAETHAU PERTHNASOL

1. CYFLWYNIAD

1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Tachwedd 2020 hyd 31 Ionawr 2021.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 31 Ionawr 2021:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	3

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeedig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 31 Ionawr 2021, gan ddangos y lefel sicrwydd perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	LEFEL SICRWYDD	ATODIAD
Taliadau i Weithwyr Gofal	Cyllid	Pensiynau a Chyflogau	Uchel	Atodiad 1
Gostyngiad Treth Cyngor	Cyllid	Refeniw	Uchel	Atodiad 2
Trefniadau "Cinio am Ddim"	Plant a Theuluoedd	Plant a Chefnogi Teuluoedd	Uchel	Atodiad 3

2.2.2 Mae lefelau sicrwydd cyffredinol archwiliadau yn syrthio i un o bedwar categori fel y dengys y tabl isod.

LEFEL SICRWYDD	UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.
	DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.
	CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.
	DIM SICRWYDD	Ystyrir bod y rheolaethau mewn lle yn annigonol gyda methiant i gyflawni amcanion.

3. GWAITH AR Y GWEILL

3.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 31 Ionawr 2021:

- Newid Hinsawdd (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Diogelu (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Busnes yn sgil Covid-19 (*Corfforaethol*)
- Risgiau gyda'r Gadwyn Gyflenwi (*Corfforaethol*)
- Trefniadau Gweithio o Gartref (*Corfforaethol*)
- Gwaith Atal Twyll ac Atal Llygredigaeth Rhagweithiol a'r Fenter Twyll Cenedlaethol (*Corfforaethol*)
- Grant Addysg Ôl-16 (*Addysg*)
- Gorfodaeth Ffyrdd a Parcio (*Amgylchedd*)
- Diogelwch Systemau TG (*Cyllid*)
- Amgueddfa Lloyd George (*Economi a Chymuned*)
- Cynllun STEM Gogledd (*Economi a Chymuned*)
- Ffioedd Cartrefi Preifat (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)

4. ARGYMHELLIAD

- 4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 1 Tachwedd 2020 hyd at 31 Ionawr 2021, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol.

TALIADAU I WEITHWYR GOFAL

1. Cefndir

- 1.1 Cyhoeddodd y Prif Weinidog, Mark Drakeford, ar 1 Mai bydd yn rhoi taliad o £500 i dros 64,000 o weithwyr y sector gofal a chymdeithasol ar draws Cymru er mwyn gydnabod eu gwaith caled dros amser heriol y pandemig. Ar y pryd, dywedodd y Prif Weinidog fod staff sy'n darparu gofal yn y cartref ac mewn cartrefi gofal yn aml yn derbyn elfen uwch o risg ac y byddai'r taliadau ychwanegol yn cydnabod hynny. Ar ddechrau Mehefin, cafodd y taliad ei ymestyn i gynnwys staff cegin a chynorthwyyr personol mewn cartrefi gofal, gweithwyr asiantaeth, a gweithwyr cymorth gofal cartref.

Mewn datganiad, dywedodd Llywodraeth y DU eu bod wedi rhoi £2.3bn i Lywodraeth Cymru at gefnogi pobl, busnesau a gwasanaethau cyhoeddus yn ystod y pandemig, fodd bynnag, adroddwyd bod y taliadau yn gysylltiedig â chyflogaeth ac felly yn destun treth incwm ac Yswiriant Cenedlaethol.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau addas mewn lle i weinyddu taliadau a wneir o dan y cynllun taliad arbennig sef y £500 fydd yn cael eu talu i weithwyr gofal, yn ogystal â sicrhau bod y taliadau a wneir yn ddilys, yn gywir ac wedi cael eu gwneud yn amserol fel bod modd hawlio ad-daliadau yn ôl gan Lywodraeth Cymru yn llawn. Bydd hefyd yn archwilio'r broses apêl a threfniadau ar gyfer delio â cheisiadau hwyr.
- 2.2 Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu adolygu trefniadau ar gyfer adnabod, cyfathrebu a dilysu taliadau, gwirio'r sampl o daliadau a wnaed i sicrhau eu bod yn gymwys, yn gywir ac amserol, yn ogystal ag adolygu trefniadau ar gyfer y proses apêl, adrodd at Lywodraeth Cymru ac ad-hawlio taliadau.
- 2.3 Adroddir ar yr archwiliad yma mewn dau ddarn sef yr interim (Tachwedd 2020) a'r terfynol (Mawrth 2021). Mae'r interim yn adrodd ar y trefniadau cychwynol a chywirdeb y cais hawlio cyntaf a bydd yr adroddiad terfynol yn gwirio bod yr arian wedi cael eu hawlio a'u derbyn yn gywir a chyflawn.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Gwelwyd bod trefniadau addas mewn lle ar gyfer gweinyddu a phrosesu ceisiadau am daliadau i weithwyr gofal, yn cynnwys cyfarwyddiadau priodol wedi'u dosbarthu i holl weithwyr/rheolwyr, darparwyr allanol ac unigolion cymhwysedig i allu dilysu cymhwysedd gan y Cyngor.
- 4.2 Derbyniwyd canllawiau gan Lywodraeth Cymru ar sut i weinyddu ceisiadau am daliadau arbennig £500 i weithwyr gofal yn cynnwys ceisiadau mewnol, darparwyr allanol, apeliadau a'r trefniant ar gyfer ad-hawlio'r arian yn ôl. Fodd bynnag, nid oedd y canllawiau yn cynnwys dyddiad cau ar gyfer cyflwyno ceisiadau ac apeliadau. Ers cychwyn yr archwiliad, derbyniwyd cadarnhad gan Lywodraeth Cymru mai'r dyddiad cau yw 18 Rhagfyr 2020 a bydd y cynghorau ond yn derbyn ceisiadau hwyr o dan amgylchiadau eithriadol. Hysbyswyd mai'r dyddiad cau cyflwyno cais am ad-hawlio bydd 16 Mawrth 2021. Hefyd amlygwyd bydd cwmni Data Cymru yn cynnal gwiriadau datgan unrhyw geisiadau dyblyg ar draws y wlad yn y dyfodol agos. Awgrymir y dylai'r Cyngor dderbyn cyfarwyddiadau pellach ar drefniadau os darganfyddir unrhyw daliadau dyblyg a sut y bydd y rhain yn cael eu trin fel nad oes ansicrwydd ar gyfer cyflwyno'r cais olaf am ad-hawlio arian yn ôl gan Lywodraeth Cymru ac i sicrhau y gellir adennill y costau i gyd yn llawn. Cytunodd y Rheolwr Prosiect a mynegodd ei bod yn disgwyl i Lywodraeth Cymru ei diweddarau gyda gwybodaeth bellach ar hyn ynghyd â'r dyddiad cau ar gyfer derbyn apeliadau.
- 4.3 Detholwyd sampl o daliadau a wnaethpwyd ym mis Medi a Hydref 2020 i ddarparwyr allanol a gwelwyd bod manylion cyflawn wedi'u darparu i'r Cyngor yn unol â'r canllawiau.
- 4.4 Cynhaliwyd gwiriadau am unrhyw geisiadau dyblyg o'r sampl o ddarparwyr allanol a thaliadau i staff mewnol yn gyfan ac ymddengys bod y Cyngor wedi cynnal gwiriadau priodol gan nad oedd achosion o daliadau dyblyg wedi'u gwneud.
- 4.5 Mynegodd y Rheolwr Prosiect bod pob ymdrech wedi'i wneud ar gyfer adnabod ceisiadau dyblyg ar draws Gwynedd cyn eu talu.
- 4.6 Gwiriwyd 40 sampl o staff mewnol ar draws y cyflogresi a dderbyniodd y taliad ac ymddengys bod y ffurflenni wedi'u cwblhau yn unol â chanllawiau Llywodraeth Cymru i'r Rheolwr Prosiect fedru eu gweinyddu. Ymddengys o'r sampl a wiriwyd hefyd bod y taliadau yn gymwys i dreth ac wedi'u gweithredu'n gywir.
- 4.7 Cytunwyd y taliadau a wnaethpwyd o gyfriflyfr y Cyngor yn erbyn y ffurflen hawlio Hydref 2020 ac ymddengys bod y cais yn gyflawn ac yn gywir hyd at Hydref 2020.
- 4.8 Ymddengys bod y ffurflen hawlio gyntaf (Hydref 2020) wedi ei chyflwyno i Lywodraeth Cymru gyda'r cyfanswm o £654,594 sydd yn cynnwys taliadau i staff, costau pensiynau, YG a chostau gweinyddol. Caiff y taliad ei dalu i gyfrif y Cyngor gyda'r gweddill £987,436.76 (swm hyd Tachwedd 2020 heb gynnwys yr amcangyfrif swm y bydd yn cael eu talu mewn gosodiadau (sydd ychydig dros £10k) i'w hawlio cyn diwedd Mawrth 2021.
- 4.9 Bydd yr archwiliad yn cael ei chwblhau wrth adolygu'r cais olaf wedi'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru cyn y dyddiad cau, Mawrth 2021 yn ogystal â sicrhau bod cyfansymiau wedi cael eu talu i mewn yn gyflawn.

GOSTYNGIAD TRETH CYNGOR

1. Cefndir

1.1 Ar 1 Ebrill 2013, fel rhan o raglen diwygio lles Llywodraeth San Steffan, diddymwyd Budd-dal y Dreth Cyngor, a chyflwynwyd Cynllun Gostyngiadau Treth Cyngor yn ei le. Yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, rhaid i bob awdurdod lleol ddarparu cynllun er mwyn pennu pa ostyngiadau fydd ar gael fel cymorth tuag at dalu'r Dreth Cyngor. Mabwysiadwyd cynllun lleol cyfredol Cyngor Gwynedd am 2020/21 gan y Cyngor Llawn ar 19 Rhagfyr 2019.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau fod trefniadau addas mewn lle ar gyfer prosesu ceisiadau cynyddol am Ostyngiad Treth Cyngor yn ystod y Pandemig, a bod trefniadau i sicrhau mai ond y rhai sydd yn cymwys i'r gostyngiad oedd yn ei dderbyn. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu dethol sampl o unigolion sydd wedi derbyn gostyngiad yn 2020/21, gan wirio fod eu ceisiadau yn ddilys ac wedi eu prosesu'n gywir ac yn brydlon.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Gwelwyd bod trefniadau addas mewn lle ar gyfer prosesu ceisiadau am Ostyngiad Treth Cyngor, ond bod angen tynhau ar rai agweddau er mwyn lliniaru'r risgiau amlygwyd.

4.1.1 Mae cyfraniad tuag at gostau'r Cynllun Gostyngiad Treth Cyngor wedi ei gynnwys yn y setliad grant i lywodraeth leol gan Lywodraeth Cymru, gyda'r Cyngor yn ariannu'r costau ychwanegol. Talwyd allan £9.5 miliwn ar y Cynllun am 2019/20, gyda £10 miliwn wedi ei dalu hyd yn hyn am 2020/21 oherwydd cynnydd mewn ceisiadau yn ystod y Pandemig. Disgwylir i'r ffigwr hwn gynyddu yn dilyn y 'cyfnod atal' newydd gyda nifer yn debygol o golli eu swyddi neu weld toriad yn eu cyflogau.

4.1.2 Detholwyd sampl o 40 o geisiadau cymwysedig a broseswyd yn ystod Mawrth 2020 – Medi 2020, gan wirio eu bod wedi eu prosesu yn gywir ac yn brydlon. Ar gyfer pob cais yn y sampl, gwelwyd fod y dystiolaeth ddisgwyliedig wedi ei dderbyn i gefnogi'r ceisiadau. Gwelwyd bod swm y gostyngiad a ganiatawyd yn gywir, gyda'r ffigwr wedi ei drosglwyddo yn syth yn erbyn biliau Treth Cyngor yr ymgeiswyr.

- 4.1.3 Gwelwyd fod cyfartaledd amser prosesu'r ceisiadau, o'r dyddiad derbyn y cais i'r dyddiad gwobrwyo yn 27 o ddiwrnodau, gydag un cais wedi cymryd 226 o ddiwrnodau. Gwelwyd bod yr ymgeisydd dan sylw wedi newid cyfeiriad yn Rhagfyr 2019 ond heb adrodd hynny i'r Gwasanaeth Budd-dal. Derbyniwyd cadarnhad o'r newid yn ei hamgylchiadau gan Adran Gwaith a Phensiynau yn Ionawr 2020, ond er sawl ymgais ar ran y Gwasanaeth Budd-dal i gysylltu gyda'r ymgeisydd am ragor o wybodaeth, ni chawsant ymateb hyd nes Gorffennaf 2020, gyda'r cais yn cael ei brosesu yn Awst 2020. Cadarnhaodd y Rheolwr Budd-daliadau bod y Gwasanaeth wedi asesu'r cais Gostyngiad Treth Cyngor o Ragfyr 2019. Yn dilyn cyhoeddi'r adroddiad drafft cadarnhawyd fod trafodaethau wedi eu cynnal ar gyfer atgyfnerthu'r trefniadau wrth dderbyn ceisiadau tebyg, a chanllawiau diwygiedig wedi eu llunio.
- 4.1.4 Gwelwyd fod y Gwasanaeth Budd-dal a'r Gwasanaeth Trethi yn gwneud pob ymdrech i roi gwybod i bobl Wynedd am y gwahanol eithriadau, disgownt, grantiau neu fudd-daliadau sydd ar gael iddynt yn ystod y cyfnod ansicr hwn, gan amlygu, nid yn unig y cymorth mae'r Cyngor yn ei gynnig, ond hefyd yn eu cyfeirio at gyrff allanol sy'n helpu'r rheini mewn sefyllfa ariannol anodd.

5. Camau Gweithredu

Mae'r Rheolwr Budd-daliadau wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Parhau gyda thrafodaethau i wella'r broses wrth dderbyn gwybodaeth.**

TREFNIADAU 'CINIO AM DDIM'**1. Cefndir**

1.1 Mae cinio am ddim ar gael i blant ysgolion Gwynedd os yw eu rhieni neu warcheidwaid yn derbyn budd-daliadau penodol. Yn ystod cyfnodau clo COVID19, a'r gwyliau ysgol perthnasol, penderfynodd Llywodraeth Cymru i barhau i ddarparu cinio am ddim i blant cymwys, er bod yr ysgolion ar gau.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau priodol wedi eu sefydlu er mwyn sicrhau bod plant bregus sy'n derbyn cinio am ddim yn ystod y pandemig COVID19 yn ei dderbyn. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio trefniadau y Cyngor i ddarparu cinio am ddim i blant cymwys tra bod yr ysgolion ar gau, boed oherwydd cyfnodau clo, neu dros wyliau.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Yn ystod tymor ysgol arferol, mae plant cymwys yn derbyn cinio am ddim yn yr ysgol. Gan fod ysgolion wedi cau dros cyfnodau clo pandemig COVID19, penderfynodd Llywodraeth Cymru bod y risg o blant yn methu allan ar bryd o fwyd yn annerbyniol felly penderfynwyd ariannu cynllun i barhau i ddarparu cinio am ddim i blant cymwys tra bod yr ysgolion ar gau, boed oherwydd cyfnodau clo, neu dros wyliau hyd nes Pasg 2022.

4.2 Oherwydd bod yr ysgolion ar gau, roedd angen trefniadau amgen i wireddu'r cyfrifoldeb yma. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi canllaw i ysgolion, sy'n cynnwys yr opsiwn o ddarparu talebau, taliadau uniongyrchol a pharatoi pecynnau bwyd. Yn wreiddiol, darparwyd pecyn bwyd oer i blant oedd yn gymwys i ginio am ddim, i'w casglu o'r ysgol. Fodd bynnag, roedd y nifer oedd yn dod i gasglu y pecynnau bwyd o'r ysgol yn isel o gymharu â'r nifer o blant oedd yn gymwys.

- 4.3 Ar ôl pwyso a mesur y gwahanol opsiynau, penderfynwyd anfon taliad uniongyrchol wythnosol i gyfrifon banc rhieni/gwarcheidwaid plant sy'n gymwys i ginio am ddim. Yn anffodus, mae risg na fydd plant yn derbyn pryd o fwyd gyda'r arian yma wedi'r cwbl, gan ei fod yn llwyr ddibynnol ar y rhieni yn gwario yr arian ar fwyd priodol i'r plant. Fodd bynnag, am wahanol resymau nid oes modd dileu y risg o gamfaethiaid drwy ddefnyddio yr opsiynau eraill chwaith e.e. gall bwyd o fewn pecynnau parod beidio cael eu bwyta gan y plant. Rhaid hefyd ystyried y goblygiadau o baratoi pecynnau bwyd dros gyfnod clo neu wyliau ysgol; y gost o'r nwyddau, gwaith paratoi, teithio, offer amddiffyn personol, cynllunio a cyflogi staff ayb. Ystyriwyd defnyddio talebau bwyd i rieni/gwarcheidwaid wario mewn archfarchnadoedd ond oherwydd natur wledig Gwynedd, tybir na fyddai hwn wedi gweithio ar draws y Sir gan ei fod yn gyfyngedig i archfarchnadoedd mawr.
- 4.4 Mae'r Adran Addysg yn derbyn rhestr yn wythnosol gan Gwasanaeth Budd-daliadau'r Cyngor o'r sawl sy'n gymwys i dderbyn cinio am ddim, cyn eu talu. Gwiriwyd y taliadau â wnaethpwyd i'r rhieni/gwarcheidwaid a cynhaliwyd profion er mwyn sicrhau priodoldeb. Trafodwyd ambell anghysondebau gyda'r Adran Addysg.
- 4.5 Yn ystod y cyfnod clo cyntaf, roedd cynllun 'Neges' yn darparu pecynnau bwyd i deuluoedd bregus yng Ngwynedd a Môn. Roedd y cynllun yma yn cwmpasu amrediad fwy eang o deuluoedd na'r sawl sy'n gymwys i cinio am ddim, ac yn ychwanegol i'w pecynnau gofal. Roedd Neges yn cael ei weinyddu gan Môn Larder drwy gytundeb â Menter Môn, ac yn cael ei ddarparu gan gwmni Dylan's. Cynghorau Gwynedd a Môn oedd yn cynnig pobl a theuluoedd ymlaen i dderbyn y pecynnau bwyd, oedd yn cynnwys unigolion digartref mewn hosteli, oedolion bregus heb becyn gofal, teuluoedd ar y gofrestr diogelu ayb.

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	11 CHWEFROR 2021
TEITL	CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2020/21
PWRPAS YR ADRODDIAD	DIWEDDARU'R PWYLLGOR AR Y CYNNYDD YN ERBYN CYNLLUN ARCHWILIO MEWNOL 2020/21
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	ER GWYBODAETH

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn ddiweddariad ar y sefyllfa gyfredol o ran cwblhau Cynllun Archwilio Mewnol 2020/21.

2. CRYNODEB O WAITH Y CYNLLUN

- 2.1 Mae Cynllun Archwilio 2020/21 wedi ei gynnwys yn Atodiad 1, gyda statws y gwaith ar 31 Ionawr 2021 wedi ei nodi, yn ogystal â'r amser a dreuliyd ar bob archwiliad. Roedd statws y gwaith yn y cynllun gweithredol ar y dyddiad hwnnw fel a ganlyn:

Statws yr Archwiliad	Nifer
Wedi ei gynllunio	5
Crewyd Papurau Gwaith	2
Gwaith Maes ar y gweill	6
Cwblhawyd Gwaith Maes	3
Disgwyl Adolygiad	1
Wedi ei gau	1
Adroddiad Terfynol	10
Cyfanswm	28
Canslwyd	11

- 2.2 Mae'r gwasanaeth yn anelu i gael 95% o archwiliadau'r cynllun unai wedi eu cau neu gydag adroddiad terfynol wedi ei ryddhau erbyn 31 Mawrth 2021. Mae proffil y dangosydd fesul chwarter fel a ganlyn:

Diwedd chwarter 1	8%
Diwedd chwarter 2	20%
Diwedd chwarter 3	50%
Diwedd chwarter 4	95%

- 2.3 Gwelir o'r tabl uchod mai gwir gyrhaeddiad Archwilio Mewnol hyd at 31 Ionawr 2021 oedd **39.29%** - allan o'r **28** archwiliad unigol yng nghynllun 2020/21 roedd **11** wedi eu rhyddhau yn derfynol/cwblhau.

3. ADDASIADAU I'R CYNLLUN

- 3.1 Mae 200 o ddyddiau wedi ei gynnwys yn y Cynllun Blynyddol 2020/21 ar gyfer cynorthwyo y Gwasanaeth Profi, Olrhain a Diogelu, sef gwasanaeth a lansiwyd gan Lywodraeth Cymru gyda'r bwriad o arwain Cymru allan o'r pandemig drwy wella arolygiaeth iechyd yn y gymuned, olrhain cysylltiadau a chefnogi pobl i hunan-ynysu lle bo angen. Mae eisoes dros 100 o ddyddiau wedi eu treulio yn cynorthwyo gyda'r gwasanaeth blaenoriaeth 1 yma.

- 3.2 I adlewyrchu'r uchod yn y Cynllun Archwilio, 'roedd yn anochel na ellid cynnal rhai archwiliadau. Penderfynwyd i addasu neu ganslo'r archwiliadau canlynol a throsglwyddo'r dyddiau ar gyfer ymgymryd â gwaith y Rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu.

Archwiliad	Dyddiau	Addasiad/Canslo
Trefniadau Busnes yn sgil Pandemig Covid-19	30	Gostwng y dyddiau i 20 diwrnod
Ymateb i Faterion allweddol sy'n effeithio ar yr amgylchedd reolaeth fewnol	30	Gostwng y dyddiau i 10 diwrnod
Cynllun Parhad Busnes a Gwersi a Ddysgwyd	40	Canslo
Cronfeydd Ysgol	30	Canslo
Taleion Newydd (Pensiynau a Chyflogau)	12	Canslo
Trefniadau Asesu Risg a Rhaglen Hyfforddiant (Plant a Chefnogi Teuluoedd)	12	Canslo
Asesiadau Statudol (AMHP) (Plant a Chefnogi Teuluoedd)	20	Canslo
Asesiadau Risg (Priffyrdd a Bwrdeistrefol)	20	Canslo
Cyllidebu a Gwariant (YGC)	10	Canslo
Storiol	5	Canslo
Unedau Busnes	12	Canslo
Cynllun Rheoli Traethau	8	Canslo
Cronfa'r Degwm	3	Canslo

- 3.3 Yn draddodiadol, byddai wedi bod yn arferol i gynllunio ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf drwy adlewyrchu ar risgiau a sialensiau y flwyddyn gyfredol, ond eleni, defnydd cyfyngedig sydd o wneud hynny wrth gynllunio ar gyfer 2021/22, ac felly bydd yn anorfod i edrych ymlaen drwy ystyried y newidiadau a ragwelir dros y 12 mis nesaf.

- 3.4 Yn unol ag arfer gorau a Safonau Archwilio Mewnol y Sector Gyhoeddus, mae'r cynllun Archwilio Mewnol yn destun adolygiad parhaus i sicrhau ei fod yn parhau'n gyfredol ac yn adlewyrchu newidiadau yn y busnes. Mae hyn hyd yn oed yn bwysicach fyth o ystyried effaith sylweddol a chyflym pandemig Covid-19 ar y Cyngor. I'r perwyl hyn, bydd yn ofynnol bod y Cynllun Archwilio yn hyblyg a'i adolygir a'i diweddarir yn barhaus, yn ddelfrydol ar sail chwarterol. Credaf bod hyn yn gam bositif ymlaen ac yn gyfle i'w groesawu.
- 3.5 Bydd yn anochel bod unrhyw gynllun archwilio yn hyblyg er gallu gweithredu ar ddatblygiadau a materion risg uchel a ddaw i'r amlwg. Felly, bydd cynnal yr archwiliadau uchod (para. 3.2) yn ddibynnol ar asesiad amserol o risgiau/blaenoriaethau ac unrhyw ddatblygiadau neu risgiau newydd a ddaw i'r amlwg yn ystod y cyfnod ansefydlog yma. Bydd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn ymgynghori â'r Pennaeth/Pennaeth Cynorthwyol/Uwch Reolwr perthnasol i drafod archwiliadau yn y drefn arferol a bydd y Rheolwr Archwilio yn cynnal trafodaeth â'r Pennaethiaid/Tîm Rheoli Adrannol ar sail reolaidd i sicrhau bod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn ymwybodol o unrhyw ddatblygiadau, trefniadau amgen sydd wedi eu sefydlu neu yn cael eu datblygu ynghyd â materion cyfredol a all fod yn risg i gyflawni gwasanaeth i drigolion Gwynedd.

4. ARGYMHELLIAD

- 4.1 Gofynnir i'r Pwyllgor nodi cynnwys yr adroddiad hwn fel diweddariad o gynnydd yn erbyn cynllun archwilio 2020/21, trefniant arfaethedig ar gyfer paratoi'r Cynllun Archwilio, cynnig sylwadau a derbyn yr adroddiad.

Cynllun Archwilio Mewnol 2020/21

Côd yr Archwiliad	Enw'r Archwiliad	Cynllun Gwreiddiol	Addasiad	Cynllun Addasiedig	Gwir Ddyddiau	Statws yr Archwiliad
CORFFORAETHOL						
1-CORFF-11/2021/001	Datganiadau Cyflogaeth	8.00	0.00	8.00	5.46	Adroddiad Terfynol
1-CORFF-15/2021/001	Newid Hinsawdd	20.00	0.00	20.00	3.91	Gwaith Maes ar y gweill
1-CORFF-19/2021/001	Trefniadau Diogelu	10.00	0.00	10.00	7.58	Gwaith Maes ar y gweill
1-CORFF-20/2021/001	Trefniadau Busnes yn sgil Covid-19	30.00	-10.00	20.00	7.08	Gwaith Maes ar y gweill
1-CORFF-20/2021/002	Ymateb i faterion allweddol sy'n effeithio ar yr amgylchedd reolaeth fewnol	30.00	-20.00	10.00		Wedi ei gynllunio
1-CORFF-20/2021/003	Cynlluniau Parhad Busnes (ar draws y Cyngor) a Gwersi a Ddysgwyd	40.00	-40.00	0.00	1.78	Wedi ei ganslo
1-CORFF-20/2021/004	Risgiau gyda'r gadwyn gyflenwi	20.00	0.00	20.00	9.61	Disgwyd Adolygiad
1-CORFF-20/2021/005	Trefniadau Gweithio o Gartref	20.00	0.00	20.00	11.09	Cwblhawyd Gwaith Maes
1-CORFF-20/2021/006	Profi, Orlhain, Diogelu - Coronafeirws	0.00	200.00	200.00	100.19	Wedi ei gynllunio
1-CORFF-02/2021	Gwaith Atal Twyll ac Atal Llygredigaeth Rhagweithiol a'r Fenter Twyll Cenedlaethol	40.00	10.00	50.00	14.27	Gwaith Maes ar y gweill
ADDYSG						
Adnoddau						
4-DAT-X-ADD/2021/001	Grant Datblygu Disgyblion	10.00	0.00	10.00	9.96	Adroddiad Terfynol
4-DAT-X-ADD/2021/002	Grant Rhanbarthol Consortia Gwella Ysgolion	15.00	0.00	15.00	15.20	Adroddiad Terfynol
4-DAT-X-ADD/2021/003	Grant Addysg Ôl-16	3.00	0.00	3.00	0.07	Crewyd Papurau Gwaith
Ysgolion						
EADDA32/2021/001	Cronfeydd Ysgol	30.00	-30.00	0.00		Wedi ei ganslo
EADDA35/2021/001	Ysgolion Cyffredinol	5.00	0.00	5.00		Wedi ei gynllunio
AMGYLCHEDD						
Gwarchod y Cyhoedd						
2ADN-GGYC-GYC/2021	Gorfodaeth Ffyrdd a Parcio	12.00	0.00	12.00	5.34	Gwaith Maes ar y gweill
CYLLID						
Ar draws yr adran						
AW-TG-12/2021/001	Diogelwch Systemau TG	30.00	0.00	30.00	10.74	Cwblhawyd Gwaith Maes

Côd yr Archwiliad	Enw'r Archwiliad	Cynllun Gwreiddiol	Addasiad	Cynllun Addasiedig	Gwir Ddyddiau	Statws yr Archwiliad
Cyfrifeg						
AN-ACY-08/2021/001	Datganiad Cyfrifyddu Harbyrau 2019-2020	4.00	0.00	4.00	4.27	Adroddiad Terfynol
AN-ACY-08/2021/002	Datganiad Cyfrifyddu Pwyllgor Polisi Cynllunio ar y Cyd 2019-2020	4.00	0.00	4.00	2.84	Adroddiad Terfynol
AN-ACY-08/2021/003	Datganiad Cyfrifyddu Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru 2019-2020	10.00	0.00	10.00	4.27	Adroddiad Terfynol
Pensiynau a Chyflogau						
AL-CYF-18/2021/001	Taliadau i Weithwyr Gofal	15.00	0.00	15.00	9.35	Adroddiad Terfynol
AP-PEN-11/2021/001	Taleion Newydd	12.00	-12.00	0.00	0.97	Wedi ei ganslo
Refeniw						
AB-BD-01/2021/001	Gostyngiad Treth Cyngor	10.00	0.00	10.00	10.27	Adroddiad Terfynol
AC-TR-01/2021/001	Grantiau Cefnogi Busnes Llywodraeth Cymru	120.00	0.00	120.00	145.62	Wedi ei gau
ECONOMI A CHYMUNED						
Adfywio Cymunedol						
EADDZ-01/2021/001	Cronfa'r Degwm	3.00	-3.00	0.00	0.41	Wedi ei ganslo
Archifau, Amgueddfeydd a Chelfyddydau						
EDIW-MU-03/2021/001	Storiol	6.00	-6.00	0.00		Wedi ei ganslo
EDIW-QR-01/2021/001	Amgueddfa Lloyd George	6.00	0.00	6.00	4.73	Cwblhawyd Gwaith Maes
Cefnogi Busnes						
DDAT-AD-04/2021/001	Cynllun STEM Gogledd	8.00	0.00	8.00	3.72	Gwaith Maes ar y gweill
Morwrol a Pharciau Gwledig						
EHAMT-01/2021/001	Cynllun Rheoli Traethau	10.00	-10.00	0.00		Wedi ei ganslo
Strategaeth a Datblygu						
DDAT-AD-05/2021/001	Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	15.00	0.00	15.00		Wedi ei gynllunio
Twristiaeth, Marchnata a Gofal Cwsmer						
DDAT-BS-02/2021/001	Unedau Busnes	12.00	-12.00	0.00	1.46	Wedi ei ganslo
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT						
Preswyl a Dydd						
5-GOF-CART/2021/001	Ffioedd Cartrefi Preifat	30.00	0.00	30.00	1.65	Crewyd Papurau Gwaith
PLANT A CHEFNOGI TEULUOEDD						
Plant a Theuluoedd						

Côd yr Archwiliad	Enw'r Archwiliad	Cynllun Gwreiddiol	Addasiad	Cynllun Addasiedig	Gwir Ddyddiau	Statws yr Archwiliad
GGWAS-P03/2021/001	Trefniadau Asesu Risg a Rhaglen Hyfforddiant	12.00	-12.00	0.00	0.66	Wedi ei ganslo
GGWAS-P06/2021/001	Aseidiadau Statudol (AMHP)	20.00	-20.00	0.00		Wedi ei ganslo
GGWAS-PLANT2/2021	Trefniadau "Cinio am Ddim"	12.00	0.00	12.00	11.58	Adroddiad Terfynol

PRIFFYRDD A BWRDEISTREFOL

Cynnal Priffyrdd a Bwrdeistrefol

PZ01/2021/001	Aseidiadau Risg	25.00	-25.00	0.00		Wedi ei ganslo
---------------	-----------------	-------	--------	-------------	--	----------------

TAI AC EIDDO

Digartrefedd a Tai Cefnogol

GDAPR-SP01/2021	Grant Cefnogi Pobl	12.00	0.00	12.00	12.08	Adroddiad Terfynol
T-TAI-D01/2021/001	Costau Gwely a Brecwast	30.00	0.00	30.00	0.54	Wedi ei gynllunio

YMGYNGHORIAETH GWYNEDD

Ar draws yr adran

PYMG-CON/2021/001	Cyllidebu a Gwariant	15.00	-15.00	0.00		Wedi ei ganslo
-------------------	----------------------	-------	--------	-------------	--	----------------

Tud. 166